

Nederlands Loodswezen

JAARVERSLAG 2022

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	2
Bestuursverslag	4
2022 in vogelvlucht	6
Vooruitblik 2023	13
Over Nederlands Loodswezen	16
Governance	20
Een toekomstbestendige en toonaangevende loodsdienst	26
Loodsdienstverlening die de keten versterkt	31
• <i>Kwaliteit van de dienstverlening</i>	31
• <i>Veilig en vlot</i>	34
Gewaardeerde gesprekspartner en adviseur	36
• <i>Ketensamenwerking</i>	36
• <i>Kennis delen</i>	37
• <i>Overlegstructuren</i>	39
Risicomanagement	42
• <i>In control-verklaring</i>	57
Verslag van de Raad van Commissarissen NLBV	60
Jaarrekening 2022	71
Overzicht vermogen per 31 december 2022	72
Exploitatierkening over 2022	73
Kasstroomoverzicht van de middelen 2022	74
Toelichting kasstroomoverzicht	81
Toelichting op het vermogen en de exploitatierkening	82
Overige gegevens	117
Colofon	127

VOORWOORD

Met gemengde gevoelens kijken we terug op 2022. De disrupties en crises volgden elkaar in hoog tempo op en dat vroeg het uiterste van onze organisatie. We zijn echter trots op de geleverde inspanningen. Als Nederlands Loodswezen hebben we onze dienstverlening in alle omstandigheden op hoog niveau gehandhaafd.

Het afgelopen jaar moesten we veel nieuwe uitdagingen het hoofd bieden en daar acuut op acteren. Tijd om alles te duiden was er nauwelijks. Maar toch kijken we trots en tevreden terug. Door alle zeilen bij te zetten was het resultaat van onze inspanningen positief. In dit bijzondere jaar hebben we zelfs meer scheepsreizen geloodst dan vooraf was begroot. Met alle veranderingen van vervoersstromen blijft de dienstverlening van het Loodswezen een onmisbare schakel in de logistieke keten. Dat geeft vertrouwen voor de toekomst.

DATAGERICHT WERKEN

De continuïteit en de kwaliteit van onze dienstverlening worden gedragen door een gestroomlijnde organisatie. In 2022 hebben we stappen gezet om in de bedrijfsprocessen de PDCA-cyclus (Plan, Do, Check, Act) door te voeren. Bij deze professionalisering horen ook digitalisering en datagericht werken. Door het analyseren van data weten we steeds beter aan welke knoppen we moeten draaien om processen te verbeteren. Om dat mogelijk te maken, heeft de afdeling ICT in 2022 een technisch platform ingericht dat we de komende jaren doorontwikkelen.

**"DE DIENSTVERLENING VAN NEDERLANDS
LOODSWEZEN BLIJFT EEN ONMISBARE
SCHAKEL IN DE LOGISTIEKE KETEN"**

VEILIGHEID

Dat veilig werken, ondanks alle voorzorgsmaatregelen, geen vanzelfsprekendheid is werd duidelijk toen op 30 maart 2023 onze stuurman Arnoud Vooijs door een noodlottig ongeval op zee om het leven kwam. Onze gedachten gaan in de eerste plaats uit naar zijn familie en nabestaanden die met dit verlies geconfronteerd zijn. Het is nogmaals een herinnering aan het feit dat onze dagelijkse operatie op zee plaatsvindt in een gevaarlijke omgeving is en dat we nooit mogen verslappen bij onze aandacht voor veilig werken.

UITSTOOT BEPERKEN

We moeten voldoen aan steeds hogere eisen, met name op het gebied van duurzaamheid. Vooralsnog is het niet mogelijk om onze specifieke operatie - loodsen snel en efficiënt aan boord van zeeschepen krijgen – volledig CO₂-neutraal te realiseren. Maar door efficiënt te opereren, beperken we de uitstoot van zeeschepen die anders veel langere wachttijden zouden hebben. Wij pleiten er dan ook voor om bij de beoordeling van onze bijdrage aan duurzaamheid breder in de keten te kijken dan alleen naar onze eigen operatie.

KLAAR VOOR DE TOEKOMST

In 2023 bestaat het Loodswezen in zijn huidige vorm 35 jaar. Onze organisatie staat als een huis, maar we moeten er voortdurend in blijven investeren. Niet alleen in schepen en gebouwen, maar bovenal in mensen. De komende jaren willen we daarom voldoende medewerkers met de juiste competenties aantrekken en opleiden.

"ONZE ORGANISATIE STAAT ALS EEN HUIS, MAAR WE MOETEN ER VOORTDUREND IN BLIJVEN INVESTEREN."

Zeven jaar lang heb ik deze prachtige organisatie mogen dienen als voorzitter. Op 1 mei 2023 treed ik terug en ga ik met plezier weer voltijds aan de slag als registerloods in de regio Rotterdam-Rijnmond. Als ik zie hoe goed we het hebben gedaan het afgelopen jaar, heb ik er alle vertrouwen in dat we met de huidige organisatie elke storm kunnen doorstaan.

Joost Mulder,
voorzitter Nederlandse Loodsencorporatie

BESTUURSVERSLAG

OVER DIT VERSLAG

Met plezier bieden wij u ons jaarverslag over 2022 aan. In dit verslag leest u hoe Nederlands Loodswezen erin slaagde in een turbulente en onzekere wereld de dienstverlening op peil te houden. Tegelijkertijd versterkten we onze organisatie en maakte we deze meer toekomstbestendig.

Het verslag van onze activiteiten is ingedeeld volgens de drie pijlers van onze strategie: onszelf blijven ontwikkelen als toekomstbestendige en toonaangevende loodsdienst; de keten versterken door actief samen te werken en te coördineren en gesprekspartner en adviseur zijn door onze kennis te delen en met partners mee te denken over de grote uitdagingen van deze tijd.

Ons werk wordt tastbaar en zichtbaar in de foto's die u in dit jaarverslag vindt. De foto's tonen onze betrokkenheid en trots om dit bijzondere werk, dag in dag uit te mogen voeren. De foto's in het jaarverslag 2022 zijn onder andere gemaakt door: Dirk Jan de Zwart, Harry Tabak, Erik de Louwere, Jacob Kiewied, Jeffrey de Feber, Rein Nieuwenhuis, Maurice Jacobs en Stefan de Groot.

2022 IN VOGELVLUCHT

Corona had in 2022 wereldwijd nog steeds een negatieve invloed op de economie. Daarnaast kregen we te maken met oorlog in Oekraïne, spanningen tussen de VS en China en in Nederland toenemende inflatie en een energiecrisis. Alles bij elkaar was het, kortom, een bewogen jaar, met forse bedreigingen voor de economie en voor ons werk. Toch hielden we in deze turbulente tijden onze dienstverlening op peil en maakten we in 2022 zelfs meer reizen dan geraamd.

MANOEUVREREN BINNEN BEPERKINGEN

In het begin van 2022 moesten we nog steeds manoeuvreren binnen de beperkende coronamaatregelen. De procedures waren bekend van het jaar daarvoor, dus we waren inmiddels beter ingespeeld op deze bijzondere situatie. Omdat ook loodsen en medewerkers van de varende dienst en op kantoor werden getroffen door corona, was het soms passen en meten om de roosters vol te plannen en de dienstverlening in stand te houden. Dankzij de inzet van alle betrokkenen is dat goed gelukt. In de zomer van 2022 hebben we voor de sector 'Loodswezen' maatregelen gedefinieerd voor het geval een nieuwe pandemie zich in het najaar zou voordoen. Gelukkig hebben we deze sectormaatregelen niet hoeven gebruiken.

ONZEKERHEID ALS GEVOLG VAN DE OORLOG

De oorlog in Oekraïne had veel impact. We kregen al snel te maken met sancties die door de overheid werden ingevoerd. Ook stonden onze collega's in persoonlijk contact met Oekraïense en Russische bemanningsleden van schepen. Zij werden soms geconfronteerd met de lastige (thuis-) situaties waar mensen door de oorlog in terecht komen.

De havens hadden te maken met een afname van het containervervoer. Daar stond tegenover dat er meer schepen met kolen en LNG naar de havens kwamen, omdat er minder gas per pijpleiding naar Nederland kwam. De stijging van de olieprijs in 2022 leidde bovendien tot meer oliehandel en dus meer olieschepen in de havens. Alles bij elkaar hebben we in 2022 meer reizen geloodst dan geraamd en lag ook de omzet hoger dan begroot. Dat betekent niet dat alle zorgen weg zijn. De toestand in de wereld is nog steeds onzeker en met name het containervervoer is nog lang niet terug op het niveau van drie jaar geleden.

“Voor de regio Amsterdam-IJmond is de opening van de nieuwe Zeesluis IJmuiden een bijzondere uitdaging geworden. Verzilting van het kanaal door een veel grotere zoutopbrengst door het enorm toegenomen volume van de Zeesluis ten opzichte van de Noordersluis is hier van de oorzaak. Tot de ingebruikname van de - nu in aanbouw zijnde - selectieve zoutonttrekking installatie zullen we zorgvuldig moeten plannen om een zo gering mogelijke hoeveelheid zout in het kanaal te brengen. Het is goed om te zien dat alle betrokken partijen elkaar weten te vinden en het belang van goed overleg en samenwerking zien om onze haven 24/7 toegankelijk en zijn omgeving leefbaar te houden.”

Robert de Jonge, registerloods en voorzitter regio Amsterdam-IJmond

ZEESLUIS IJMUIDEN

Op 26 januari 2022 opende koning Willem-Alexander de nieuwe zeesluis in IJmuiden, de grootste ter wereld. Omdat er met elke schutting vanuit zee veel zout water het Noordzeekanaal binnenstroomt, heeft het havenbedrijf voornamelijk het aantal schuttingen per dag moeten limiteren. Door schepen slim te clusteren, lukt het om met zeven schuttingen per dag het verkeer af te handelen. In de tussentijd wordt er gewerkt aan een oplossing om het binnenkomende zoutwater weer terug te leiden naar zee. Het is de verwachting dat het systeem in het derde kwartaal van 2024 gereed is. Dan kan de schutcapaciteit van het sluiscomplex weer volledig worden benut.

FERRY EEMSHAVEN-KRISTIANSAND

Op 1 april 2022 is de vaste veerverbinding van Holland Norway Lines (HNL) tussen de Eemshaven en Kristiansand in Noorwegen in gebruik genomen. Er zijn drie afvaarten per week, die zowel ingaand als uitgaand worden geloodst.

MEER WERK DOOR DE TOENAME VAN LNG-TRANSPORT

Om minder afhankelijk te worden van de toevoer van gas uit Rusland, is er in 2022 een versnelling gekomen in de toepassing van LNG, dat omgezet kan worden in vloeibaar gas. In diverse Nederlandse havens worden voorzieningen getroffen om de komst van veel meer LNG-schepen te faciliteren. De aanvoer van LNG levert het Loodswezen extra werk op. Op de Maasvlakte bij Rotterdam staat al een grote LNG-terminal en over een tweede wordt inmiddels gesproken. Dat kan een drijvende terminal worden, zoals in de Eemshaven is gerealiseerd. Daar is sinds september 2022 de Golar Igloo in bedrijf, een

drijvende buffer-unit die LNG kan omzetten naar gas. De ingebruikname van deze terminal heeft een relatief grote impact op onze dienstverlening, want er moeten twee loodsen op LNG-carriers zitten, zowel binnenkomend als uitgaand. Als derde Nederlandse LNG-zeehaven zijn Vlissingen en Terneuzen in beeld. Eind 2022 is een onderzoek gestart naar de mogelijkheden. Nederlands Loodswezen neemt deel aan diverse werkgroepen en studiegroepen om te kijken of dat op korte termijn te realiseren is.

"Met naar verwachting elk jaar 75 LNG-tankers en een voor het moment weer aangetrokken kolenaanvoer is het in de loodsregio Noord drukker dan ooit."

Edward Kilian, registerloods en voorzitter regio Noord

DUURZAAMHEID OP DE WAL EN OP HET WATER

Om onze kantoren duurzamer te maken, passen we zonnepanelen en ledverlichting toe, vergroenen we de installaties en verbeteren we de isolatiewaarde van de panden. Daarnaast maken we zoveel mogelijk gebruik van elektrische auto's bij het taxivervoer van de loodsen. In Vlissingen hebben we een walvoorziening gerealiseerd, zodat onze grote loodsvaartuigen, als ze aan de kade liggen, kunnen worden aangesloten op walstroom. Dat levert een aanzienlijke besparing van CO₂-uitstoot op.

"In 2022 heeft Nederlands Loodswezen de opdracht voor de bouw van vier M-klasse tenders aan Next Generation Shipyards uit Lauwersoog gegund. Hiermee zetten we een vervolgstap op het gebied van CO₂-reductie."

Okke Taselaar, manager vlootbeheer Nederlands Loodswezen B.V

De meeste uitstoot is echter afkomstig van onze vloot. We werken er hard aan om ook deze uitstoot te verminderen, maar de technische oplossingen daarvoor zijn vooralsnog niet beschikbaar. Samen met het Maritime Research Institute Netherlands (MARIN) en scheepswerf Damen onderzochten we in 2022 welke brandstoffen voor onze vloot geschikt zijn en wat de voor- en nadelen zijn van diverse soorten brandstoffen. Ook aan de voorbereiding van de vervanging van onze Discovery-klasse door M-klasse tenders hebben we in 2022 veel aandacht besteed. We zorgen ervoor dat deze nieuwe tenders later omgebouwd kunnen worden om eventueel te varen op een alternatieve brandstof. We hebben al een aanzienlijk lichtere tender laten bouwen - de 'Mira' - om het gebruik van brandstof te beperken. In 2022 is het contract voor de vervolgsérie van de 'Mira' getekend.

ONZE INZET LEVERT ELDERS BESPARING OP

Onze belangrijkste bijdrage aan het terugbrengen van CO₂-uitstoot ligt in het optimaliseren van de logistieke keten. Als wij ons werk vlot en efficiënt kunnen doen, besparen met name de zeeschepen die we loodsen veel meer CO₂ dan we ooit kunnen uitsparen met de vloot van Nederlands Loodswezen. Om meer besparingen te realiseren, werken we in de regio's nauw samen met vaarwegbeheerders en andere nautische dienstverleners. Het gaat daarbij vooral om het koppelen van ICT-ondersteuning en het maken van scherpere planningen. Wanneer zeeschepen exact en ruim op tijd weten wanneer zij op de

loodskruispost bediend worden, kunnen zij tijdig de meest economische snelheid aanhouden. De besparing op diesel - en dus op CO₂-uitstoot - doordat een zeeschip een uur minder vaart, is een veelvoud van wat wij met onze vloot in een week verbruiken. Door de verwachte aankomsttijd (ETA) en de gewenste aankomsttijd op de ligplaats op elkaar af te stemmen, kan de loods tenslotte de meest efficiënte vaart hanteren die zorgt voor een optimale ketenwerking.

“Samen met onze logistieke ketenpartners als sleepdiensten, roeiers, agenten, terminals, etc. houden wij de maritieme logistieke keten zo optimaal mogelijk aan de gang en blijven daarin steeds verder verbeteren. Voor mij is dit in het grote plaatje de meeste effectieve manier om CO₂-uitstoot te vermijden. Stel dat wij niet op tijd bij een groot containerschip van 400 meter zouden zijn, zodat het op zee moet wachten. Een dergelijk schip kan zomaar 17 ton CO₂ per uur uitstoten. Door een efficiënte inrichting van de logistieke keten besparen wij op macroniveau veel meer dan op microniveau kan via een andersoortige aandrijving van onze schepen en auto's.”

Herman Broers, directeur Nederlands Loodswezen B.V.

HECHTERE SAMENWERKING

Om de keten efficiënter te maken, werken we steeds hechter samen met andere nautische dienstverleners. Wij zorgen dat er loodsen zijn, de sleepdiensten leveren sleepboten, de vastmaakbedrijven leveren mensen die de schepen vastleggen en de agentschappen zijn verantwoordelijk voor hun deel van de voorbereidingen. Er is zeker nog winst te behalen door die handelingen beter op elkaar te laten aansluiten. Elke regio heeft daarbij zijn eigen dynamiek en zijn eigen uitdagingen.

De regio's nemen actief deel aan elk initiatief dat de samenwerking kan verbeteren. Zo participeren we in het Scheldegebied in het Haven Neutraal Platform (HNP) en in Rotterdam in het project Just-In-Time, een initiatief van de divisie Havenmeester. Daarbij gaat het in de eerste plaats om het terugdringen van de wachttijd van zeeschepen door verder vooruit te plannen. In de regio Scheldemonden werken wij nauw samen met onze Vlaamse collega's, omdat de afhandeling van schepen zowel aan het Nederlandse als aan het Vlaamse systeem moet voldoen. We hebben zelfs een collectief inzetsysteem met het Vlaams Loodswezen en maken in onderling overleg gebruik van beide vloten. In de Eemshaven hebben we soortgelijke afspraken met onze Duitse collega's. Op reizen van Borkum naar Westereems willen we één tender gebruiken in plaats van zowel een Duitse als een Nederlandse tender.

WET ACTUALISATIE MARKTTOEZICHT REGISTERLOODSEN (WAMR)

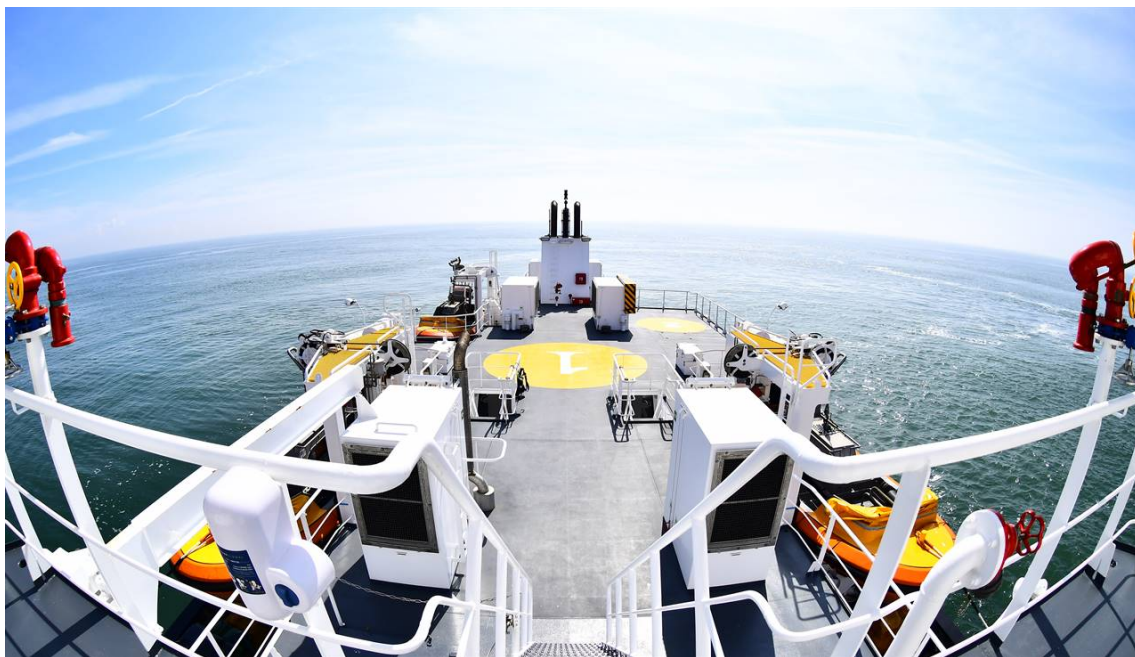
Sinds 1 januari 2022 is de Wamr van kracht. Voor de dagelijkse praktijk van onze dienstverlening heeft de wet geen grote veranderingen gebracht. Wel moeten we als organisatie nu beschrijven en verantwoorden hoe we in onze bedrijfsvoering het juiste evenwicht bewaren tussen efficiency, productiviteit en kwaliteit. Om deze balans beter in zicht te krijgen, hebben we een waardecreatiemodel ontwikkeld. Ook hebben we als gevolg van de Wamr in de eerste helft van 2022 het kostentoe rekeningsysteem aangepast. Dit systeem is de grondslag voor onze tariefberekening. In augustus heeft de Autoriteit Consument & Markt (ACM) instemming op het aangepaste kostentoe rekeningsysteem verleend en vervolgens hebben we ons tariefvoorstel 2023 berekend en ingediend. In december 2022 heeft de ACM de tarieven 2023 vastgesteld.

“In de regio Rotterdam-Rijnmond participeren we onder andere in het project 'Just-In-Time'; een initiatief van de divisie Havenmeester. Daarbij gaat het in de eerste plaats om het terugdringen van de wachttijd van zeeschepen door verder vooruit te plannen.”

Tjitte de Groot, registerloods en voorzitter regio Rotterdam-Rijnmond

EVALUATIE VAN LOODSPLICHT NIEUWE STIJL (LNS)

Op 1 januari 2021 is de nieuwe loodsplichtregelgeving (LNS) in werking getreden. In opdracht van het Ministerie van IenW heeft bureau TwynstraGudde in 2022 een onderzoek gedaan naar de eerste ervaringen met deze regelgeving. Onvolkomenheden in de huidige wetgeving worden opgelost. In de wet zijn mogelijkheden opgenomen om te 'experimenteren' met alternatieve regelgeving. Nederlands Loodswezen heeft in de evaluatie aangegeven dat het ongewenst te vinden als die mogelijkheden verruimd worden. Maar de periode sinds de invoering van LNS is te kort om verder iets steekhoudends te kunnen zeggen over de impact van de wet.

RISICOMANAGEMENT

Op centraal niveau hebben we in 2022 ons informatiebeveiligingsbeleid naar een hoger niveau getild en gereed gemaakt voor ISO-certificering. Met een complete penetratietest – uitgevoerd door een externe partij – hebben we onderzocht hoe goed we op dit moment beveiligd zijn. Dat hielp om aandachtspunten op tafel te krijgen, maar ook om meer bewustzijn te creëren bij medewerkers. Daarnaast hebben alle entiteiten het afgelopen jaar de strategische keyrisico's geëvalueerd en de risicomatrix opnieuw vastgesteld. Er zijn geen grote verschuivingen of aanpassingen ten opzichte van vorig jaar.

MENSEN WERVEN

Onze kraamkamer is de koopvaardij, maar er stromen steeds minder mensen in op de zeevaartscholen. Op de langere termijn kan dat een probleem worden. We hebben daarom in 2022 een landelijk coördinator instroom benoemd voor het aantrekken van nieuwe loodsen. Die gaat ons werk beter onder de aandacht brengen en de contacten met opleidingen aanhalen. In de meeste regio's werken we al samen met hogescholen en mbo-instellingen. We geven gastcolleges en bieden studenten de mogelijkheid om bij ons kennis te maken met de praktijk, door mee te varen of door een snuffelstage. Op die manier proberen we studenten te enthousiasmeren voor een baan als registerloods.

“Op elk moment dat keuzes plaatsvinden voor iemands loopbaan willen wij zichtbaar zijn. Dat begint al in de onderbouw van de middelbare school en loopt feitelijk door tot en met het moment dat men in de kandidatenpoule voor de masteropleiding tot registerloods is beland.”

Yvette Ross, coördinator instroom Nederlandse Loodsencorporatie

NIEUWE SLUIS TERNEUZEN

Het afgelopen jaar is er hard gewerkt aan het nieuwe sluisencomplex in Terneuzen. Het is een cruciale schakel in de Seine-Schelde-verbinding en wordt waarschijnlijk in 2023 operationeel. Nederlands Loodswezen heeft actief meegedacht en meegewerkt tijdens de voorbereidingen. Met de komst van de Nieuwe Sluis Terneuzen kunnen grotere zeeschepen door het Kanaal Gent-Terneuzen tot aan de haven van Gent varen. Dat vergroot de dynamiek in deze regio en betekent voor Nederlands Loodswezen een structurele toename van onze activiteiten.

“In de regio Scheldemonden hebben we actief meegedacht en meegewerkt aan de komst van de Nieuwe Sluis Terneuzen. Met deze sluis kunnen grotere zeeschepen door het Kanaal Gent-Terneuzen tot aan de haven van Gent varen. Dat vergroot de dynamiek in deze regio en betekent een structurele toename van onze activiteiten.”

Georg Jaburg, registerloods en voorzitter regio Scheldemonden

Tabel kerngegevens	2022	2021
Totaal aantal geloodste scheepreizen	94.656	92.039
Verdeling aantal Wetschepen	85.648	82.753
Verdeling aantal Scheldevaart	9.008	9.286
Verdeling aantal regio Noord	3.458	3.467
Verdeling aantal regio Amsterdam-IJmond	13.781	12.810
Verdeling aantal regio Rotterdam-Rijnmond	56.962	55.893
Verdeling aantal regio Scheldemonden	20.455	19.869
Omzet totaal (x € 1.000)	228.820	210.295
Resultaat (x € 1.000)	8.643	4.109
<i>Gemiddeld aantal registerloodsen (in fte)</i>		
Regio Noord	16,74	17,80
Regio Amsterdam-IJmond	66,00	65,50
Regio Rotterdam-Rijnmond	214,91	211,43
Regio Scheldemonden	165,08	160,72
Totaal	462,73	455,45
<i>Gemiddeld aantal medewerkers (in fte)</i>		
In dienst	431,20	418,83
Flexibele schil	39,69	35,16
Totaal	470,89	453,99
Investerings (x € 1.000)	5.740	5.910
Capital base (x € 1.000)	92.870	100.134
Current ratio	2,23	2,45
Solvabiliteitsratio	41%	40,4%

VOORUITBLIK 2023

In 2023 bestaat Nederlands Loodswezen in zijn huidige vorm 35 jaar. Om toekomstbestendig te zijn, moeten we voortdurend investeren. Niet alleen in schepen en gebouwen, maar vooral in mensen.

LOODSWEZEN ALS STERK MERK

De komende jaren wordt het enorm belangrijk om voldoende mensen met de juiste competenties aan te trekken en op te leiden. Door de krapte op de arbeidsmarkt hebben we meer tijd nodig om vacatures in te vullen. In 2023 bouwen we verder aan het merk 'Loodswezen', en gaan we meer prioriteit geven aan het boeien en binden van de huidige loodsen en medewerkers en aan het werven van nieuwe mensen.

ONZEKERHEID

Vanuit bedrijfsmatig perspectief kijken we met enige zorg naar 2023. Door de situatie in de wereld is het onzeker of we komend jaar onze raming van het aantal reizen kunnen waarmaken. Bovendien is nog onduidelijk hoe de nieuwe bekostiging daarin doorwerkt. Aan de andere kant geven de resultaten van het afgelopen jaar reden tot optimisme. Ook dat was een lastig jaar, vol veranderingen en onzekerheden. De vrachtstromen zijn veranderd en de drukte op zee is er niet minder op geworden.

"Op weg naar een klimaatneutrale wereld wordt groene waterstof een prominente, schone energiedrager. De haven van Rotterdam heeft hierin een belangrijke rol voor Nederland en Noordwest-Europa, zowel door lokale productie als grootschalige import van waterstof. Waterstof zal worden getransporteerd in vloeibare vorm, of verpakt in een molecuul als bijvoorbeeld ammoniak. Voor vloeibare waterstof is een nieuw type schip nodig, vergelijkbaar met LNG-schepen. De verschillende waterstofdragers kunnen verscheept worden met tankers zoals we die nu al kennen."

Randolf Weterings, programma manager Elektrificatie en Waterstof Havenbedrijf Rotterdam

DUURZAAMHEID WORDT EEN BEPALENDE FACTOR

Het komend jaar staat zeker ook in het teken van duurzaamheid op het vlak van milieu. Samen met partners en marktpartijen blijven we zoeken naar de schone brandstof van de toekomst en naar andere mogelijkheden om onze CO₂-uitstoot te verminderen. Duurzaamheid is ook een bepalende factor bij de ontwikkeling van onze nieuwe M-klasse tenders en de vervanging van de huidige swath's in de regio Scheldemonden.

VEILIGE WERKCULTUUR

We willen een goede werkgever zijn voor al onze collega's. Dat betekent niet alleen goede arbeidsvoorwaarden, maar ook een veilige werkcultuur. Het afgelopen jaar is er in de maatschappij veel te doen geweest over veiligheid op het werk. Ook wij moeten daar aandacht aan geven. We willen ervoor zorgen dat iedereen het bij ons naar de zin heeft en zich goed, prettig en veilig voelt.

ICT EN DATA OPTIMAAL INZETTEN

We willen datagericht werken. Daarom staan er in 2023 twee belangrijke thema's op de agenda: het uitbouwen van het project RADAR en het toevoegen van meer onderwerpen aan ons platform voor datagericht werken.

'De loods is een ontzettend belangrijk element in het functioneren van Nederland Distributieland, waarmee wij in Nederland heel veel geld verdienen. Als wij via de vernieuwde loodsenwet een balans hebben weten te realiseren tussen een optimale 24/7 loodsdienstverlening en een gematigde kostenontwikkeling, dan ben ik tevreden. Zoals altijd is the proof of the pudding in the eating. Na vijf jaar evalueren wij opnieuw.'

Adriaan Zeillemaker, plaatsvervangend directeur Maritieme Zaken ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Daarnaast gaan we ons komend jaar voorbereiden op de nieuwe Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Deze Europese regelgeving verplicht alle grote ondernemingen om vanaf het boekjaar 2025 over duurzaamheid te rapporteren, op basis van een groot aantal indicatoren. Om dat goed te kunnen doen, moeten we eerst de juiste data verzamelen, consistent registreren en analyseren. Er is in dat opzicht nog veel werk te verrichten. Daar gaan we het komend jaar volop mee aan de slag.

PROFIEL

OVER NEDERLANDS LOODSWEZEN

Nederlands Loodswezen is een zelfstandige organisatie die werkt in het belang van het publiek. Onze hoofdtak is het loodsen van zeeschepen van en naar alle Nederlandse zeehavens en de Vlaamse zeehavens aan de Schelde. Zo dragen wij bij aan de veiligheid van schip en bemanning, het economisch succes van de havens en de bescherming van publieke veiligheidsbelangen die gepaard gaan met maritiem zeetransport. Het aanbieden van de loodsdiensten is voorbehouden aan registerloodsen. De ACM ziet toe op de prijsontwikkeling van onze dienstverlening en stelt jaarlijks de tarieven vast voor schepen die de Nederlandse havens aandoen.

MISSIE, VISIE, STRATEGIE

In 2019 is één missie, visie en strategie geformuleerd voor Nederlands Loodswezen. Het gaat hier om een aantal entiteiten, met verschillende taken, die samen zorgdragen voor de loodsdienst in Nederland en voor de Vlaamse havens aan de Schelde.

MISSIE

Met onze missie geven we aan waar wij als Nederlands Loodswezen voor staan: 'Nederlands Loodswezen staat als zelfstandige, kwalitatief hoogwaardige en betrouwbare partner in de logistieke keten voor het veilig en vlot loodsen van zeeschepen van, naar en door de Nederlandse zeehavens en Vlaamse havens aan de Schelde.'

BEROEPSUITOEFENING

De autonome beroepsuitoefening door de registerloodsen en de verzelfstandigde positie van Nederlands Loodswezen zijn belangrijke uitgangspunten. Ze garanderen een goede balans tussen publieke en private belangen en een positie als kwalitatief hoogwaardige partner in de maritieme logistieke keten.

VISIE

Nederlands Loodswezen voert de publieke en private taken en daaraan gerelateerde activiteiten uit die de loodsen toebedeeld hebben gekregen, zonder daarbij kansen uit het oog te verliezen die de organisatie en haar belanghebbenden sterker kunnen maken. De visie stoelt op drie pijlers:

- Een toekomstbestendige en toonaangevende loodsdienst
- Een loodsdienstverlening die de keten versterkt
- Een gewaardeerde gesprekspartner en adviseur

STRATEGIE

Met onderstaande strategie geven we invulling aan onze visie. In het jaarverslag verantwoorden we onze dienstverlening, prestaties en activiteiten aan de hand van de drie genoemde pijlers in onze visie:

Een toekomstbestendige en toonaangevende loodsdienst

... door in te zetten op de kwaliteit van de organisatie

... door voortdurend te bouwen aan kennis en kunde

... door de loodsdienstverlening te innoveren

Een loodsdienstverlening die de keten versterkt

... door te zorgen voor optimale beschikbaarheid en inzetbaarheid van mensen

... door te investeren in voldoende, robuuste beloodsings- en ondersteunende middelen

... door informatie-uitwisseling en communicatie

Een gewaardeerde gesprekspartner en adviseur

... door onze kennis en kunde breed in te zetten

... door een actieve dialoog te voeren met alle belanghebbenden en bij te dragen aan beleid

... door efficiënt en transparant verantwoording af te leggen

ROL VAN DE LOODS

De loods is een hoogopgeleide professional. Hij adviseert de kapitein over de te voeren navigatie en treedt met diens toestemming op als verkeersdeelnemer. Hij is een expert die het team op de brug bijstaat met zijn kennis en met behulp van moderne technologische hulpmiddelen. Met zijn rol draagt de loods bij aan een veilige en vlotte dienstverlening in de maritieme vervoersketen. Hij heeft daarbij niet alleen oog voor publieke, maar ook voor private belangen. In meer domeinen vervult de loods een rol. Zo geeft hij in diverse overlegorganen gevraagd en ongevraagd advies over een breed palet aan maritiem gerelateerde zaken, met als gemeenschappelijke noemer het bevorderen van veilig en vlot scheepvaartverkeer. Binnen de VTS-structuur vormen loodsen een integraal onderdeel van de veilige afwikkeling van het scheepvaartverkeer.

KERNWAARDEN

Betrokken, betrouwbaar en deskundig zijn de kernwaarden voor de loodsen en medewerkers van Nederlands Loodswezen. Die drie waarden fungeren als moreel kompas en zijn de kern van onze organisatie.

BETROKKEN

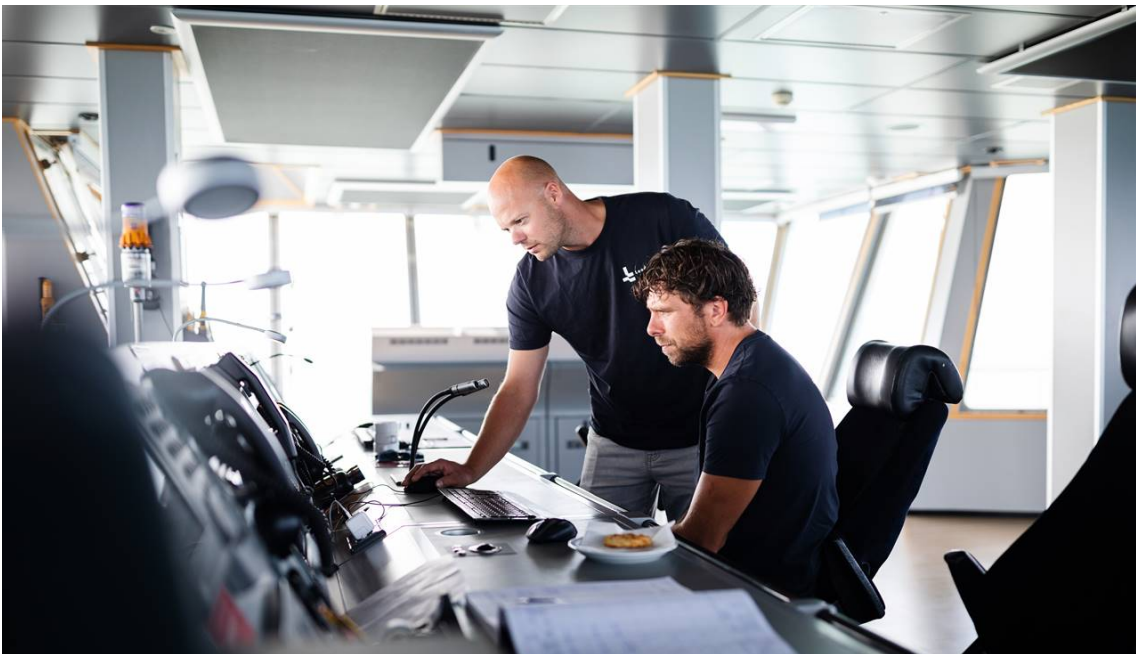
Loodsen en medewerkers zijn betrokken bij de eigen organisatie omdat zij het als een voorrecht ervaren om deelgenoot te zijn van deze organisatie, die een belangrijke maatschappelijke en wettelijke taak uitvoert. Hierdoor zijn zij ook betrokken bij de maritieme wereld, hetgeen tot uiting komt in het verzorgen van een efficiënte dienstverlening. Daarvoor nemen wij onze verantwoordelijkheid en stellen we het collectieve belang boven ieders individuele belang. Alleen door een collectieve betrokkenheid kunnen wij als organisatie groeien en onze maatschappelijke en wettelijke taak met verve blijven uitvoeren.

BETROUWBAAR

De scheepvaart rekt op ons en heeft ons nodig. We voeren onze werkzaamheden onder alle weersomstandigheden uit, punctueel en met de modernste middelen. Zodra daar om gevraagd wordt, staan we klaar. Daarmee zijn we een betrouwbare en voorspelbare partner voor onze stakeholders. Van havenautoriteiten tot beleidsbepalers en van collega dienstverleners tot mensen die in en om de haven wonen en werken.

DESKUNDIG

Met onze deskundigheid bieden wij zekerheid en maken het in ons gestelde vertrouwen waar. Daarbij zijn wij kritisch naar onszelf. Want onze deskundigheid is geen gegeven, maar iets waarin wij onszelf willen blijven ontwikkelen. Met opleiding, kennisontwikkeling en innovatie verbeteren we continu onze kennis en kunde. Wij delen onze kennis, kunde en ervaring met anderen.

GOVERNANCE

GOVERNANCE

Overheid en toezichhouders stellen steeds hogere eisen aan de governance en transparantie van semipublieke organisaties zoals de Regionale loodsencorporaties en de Nederlandse Loodsencorporatie. Deze maatschappelijke tendens juichen we toe. Deze entiteiten vervullen immers een belangrijke publieke taak. Wij dragen de verantwoordelijkheid om uit te leggen hoe wij die taak uitvoeren.

ACHTERGROND NEDERLANDS LOODSWEZEN

Tot 1 september 1988 maakte Nederlands Loodswezen onderdeel uit van de Rijksoverheid. Met ingang van 1 september 1988 is Nederlands Loodswezen verzelfstandigd. Hoofdtak is het loodsen van zeeschepen van en naar de Nederlandse zeehavens en de Vlaamse havens aan de Schelde van en naar zee. Deze taak is voorbehouden aan registerloodsen. De wijze van organiseren en de financiering zijn in de wet vastgelegd. Continuïteit en kwaliteit van de loodsdienstverlening zijn dus geborgd in wet- en regelgeving. De ACM houdt toezicht op de prijsontwikkeling van onze dienstverlening en stelt jaarlijks de tarieven vast voor schepen die de Nederlandse havens aandoen.

STRUCTUUR

Nederlands Loodswezen is de noemer waaronder een aantal entiteiten in gezamenlijkheid, maar elk met eigen taken en verantwoordelijkheden, een doelmatige loodsdienstverlening verzorgen in de Nederlandse zeehavens en de Vlaamse havens aan de Schelde. Nederlands Loodswezen bestaat uit een beroeps- en een bedrijfsorganisatie.

BEROEPSORGANISATIE

De beroepsorganisatie bestaat uit de Nederlandse Loodsencorporatie en de vier Regionale Loodsencorporaties Noord, Amsterdam-IJmond, Rotterdam-Rijnmond en Scheldemonden. Daarnaast is er een stichting die de opleidingen van loodsen verzorgt en de deskundigheid en kwaliteit van het beroep bevordert (STODEL). Deze organisaties geven samen invulling aan wettelijke taken met betrekking tot de kwaliteit van de beroepsuitoefening, de vakbekwaamheid van de loods, de bevoegdheden, de dienstverlening en de opleiding van loodsen.

BEDRIJFSORGANISATIE

De bedrijfsorganisatie bestaat uit Nederlands Loodswezen B.V., Loodswezen Materieel B.V., drie stille maatschappen (Loodsenassociatie Amsterdam-IJmond, Loodsenassociatie Rotterdam-Rijnmond/Noord en Loodsenassociatie Scheldemonden) en Kenniscentrum Loodswezen B.V. Nederlands Loodswezen B.V. geeft invulling aan de dienstverlening op het gebied van vlootbeheer, onderhoud, logistiek, planning en administratie bij het loodsen en het beloodsen van zeeschepen en is belast met de inning van het loodsgeld. Loodswezen Materieel B.V. is juridisch eigenaar van de vloot. De loodsassociaties zijn de samenwerkingsverbanden van de registerloodsen. Zij zijn verantwoordelijk voor het doen loodsen van zeeschepen.

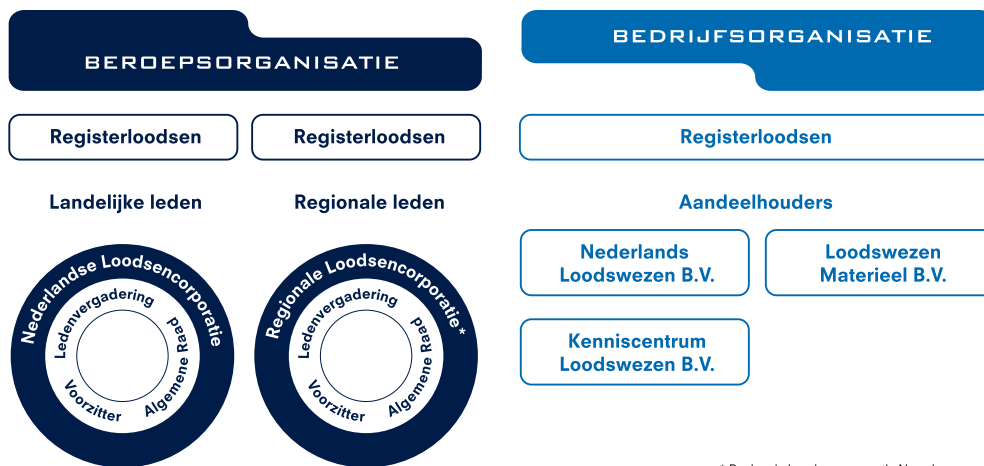
Nederlands Loodswezen B.V. wordt bestuurd door een directie. De raad van commissarissen bepaalt het aantal directeuren. De directie bestaat uit één statutair directeur, die wordt benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders.

Het toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken in de vennootschap en de met haar verbonden onderneming wordt uitgeoefend door een raad van commissarissen van drie leden, die eveneens worden benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders van Nederlands Loodswezen B.V.

De activiteiten die niet direct gericht zijn op het loodsen en beloodsen, worden via Kenniscentrum Loodswezen B.V. verricht. Het gaat dan om activiteiten als het bieden van nautische expertise aan de maritieme sector in binnen- en buitenland.

Hieronder volgt een eenvoudige weergave van Nederlands Loodswezen (zonder de stille maatschappen en STODEL).

BEROEPSORGANISATIE & BEDRIJFSORGANISATIE

* Regionale Loodsencorporatie Noord

* Regionale Loodsencorporatie Amsterdam-IJmond

* Regionale Loodsencorporatie Rotterdam-Rijnmond

* Regionale Loodsencorporatie Scheldemonden

PERSONALIA

SAMENSTELLING ALGEMENE RAAD

Foto: Yvette Wolterinck

- Voorzitter Nederlandse Loodsencorporatie: de heer J.B. Mulder. Benoemd per 1 mei 2016, herbenoemd per 1 mei 2020 en expireert 1 mei 2024
- Voorzitter Regionale Loodsencorporatie Noord: de heer E.J. Kilian, benoemd per 1 augustus 2022, expireert 1 augustus 2026
- Voorzitter Regionale Loodsencorporatie Amsterdam-IJmond: de heer R. de Jonge, benoemd per 1 januari 2022 en expireert per 1 januari 2026
- Voorzitter Regionale Loodsencorporatie Rotterdam-Rijnmond: de heer T.S. de Groot. Benoemd per 1 juli 2017, herbenoemd per 1 juli 2021 en expireert 1 juli 2023
- Voorzitter Regionale Loodsencorporatie Scheldemonden: de heer G.B.P. Jaburg. Benoemd per 1 mei 2018, herbenoemd per 1 mei 2022 en expireert 1 mei 2026
- Secretaris: de heer R.J. Hagman tot 1 februari 2023. Hij is per 1 februari opgevolgd door mevrouw B.W. Silvis

DIRECTIE EN MANAGEMENTTEAM NLBV

DIRECTIE

- Directeur (statutair): de heer H.B.W. Broers per 1 juni 2022

MANAGEMENTTEAM

- Financieel directeur: de heer W.N. Dorst
- Manager Human Resources: mevrouw N. van der Drift
- Manager Vlootbeheer: T. de Vos
- Manager Vlootbeheer: de heer O.A. Taselaar (a.i.) per 1 december 2022
- Manager Informatievoorziening: de heer N.J. Donselaar
- Manager Varende Dienst: de heer P. Bloothoofd per 1 februari 2022

DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

Foto: Yvette Wolterinck

- De heer M.J.M. Borsboom, voorzitter. Benoemd per 6 juni 2017, herbenoemd per 1 juli 2020 en expireert 1 juli 2023
- De heer R.E.A. De Meyer, lid. Benoemd per 7 juni 2016, herbenoemd per 1 juli 2019 en 1 juli 2022 en expireert 1 juli 2025
- Mevrouw J.H.P.M. van der Wijst, lid. Benoemd per 1 januari 2018 en herbenoemd per 1 juli 2021 en expireert 1 juli 2024

EVENWICHTIGE VERDELING BESTUURSLEDEN EN COMMISSARISSEN

In artikel 2:276 van het Burgerlijk Wetboek zijn vereisten opgenomen over de evenwichtige verdeling van de bestuursleden en commissarissen over vrouwen en mannen.

Met een evenwichtige verdeling wordt in dit artikel bedoeld dat minimaal 30% van de zetels worden bezet door mannen en ook minimaal 30% door vrouwen (voor zover de zetels worden bezet door natuurlijke personen).

Nederlands Loodswezen B.V. kent één statutair directeur. Aangezien dit slechts één persoon is kan geen evenwichtige verdeling tussen vrouwen en mannen bereikt worden. De huidige functie wordt ingevuld door een man.

De raad van commissarissen van Nederlands Loodswezen B.V. bestaat uit drie personen. Bij het vacant komen van een positie wordt rekening gehouden met de verdeling over vrouwen en mannen. Sinds 2012 bestaat de raad voor 33% uit vrouwen, waarmee voldaan wordt aan het bepaalde van de evenwichtige verdeling.

STRATEGISCHE THEMA'S 2022

EEN TOEKOMSTBESTENDIGE EN TOONAANGEVENDE LOODSDIENST

In 2022 hielden we onze dienstverlening op peil, onder soms moeilijke omstandigheden. We loodsten zelfs meer zeeschepen dan verwacht veilig en vlot onze havens in en uit. Daar zijn we trots op. Om ook in de toekomst een betrouwbare partner te blijven in de logistieke keten, investeren we in toekomstbestendige oplossingen en het versterken van de kwaliteit van onze organisatie. Belangrijke thema's daarbij zijn ICT, duurzaamheid en mensen.

DATAGERICHT WERKEN

Als kennisorganisatie willen we vooroplopen bij het toepassen van de nieuwste technieken en data om ons vak nog beter uit te oefenen. Dat geldt voor de loodsen, maar ook voor de tenderbemanning en de ondersteunende diensten op kantoor. We zijn steeds beter in staat om data en informatie te selecteren en ervan te leren. Het is onze ambitie om de komende jaren nog meer datagericht te gaan werken. Dat betekent dat we elk besluit nemen op basis van objectieve informatie en data, en niet alleen varen op onze ervaring.

“Door het analyseren van data weten we steeds beter aan welke knoppen we moeten draaien om processen te verbeteren.”

Richard Donselaar, manager informatievoorziening Nederlands Loodswezen B.V.

Datagericht werken betekent voor ons ook data uitwisselen en intensief communiceren met relevante partners. Daarom investeerden we ook in ICT-koppelingen met ketenpartners.

PROJECT RADAR

In het project RADAR, dat we in 2022 gestart zijn, vervangen we per bedrijfsproces de huidige SAP-software door een individueel softwarepakket, dat beter aansluit bij onze wensen. Dit jaar zijn we begonnen met human resources en met de planning van de roosters van de varende dienst. Bij elke stap zorgen we voor een goede koppeling met alle andere systemen. Op die manier kunnen we efficiënter en sneller werken en geven we invulling aan verdere robotisering, automatisering en digitalisering.

DUURZAAM OP HET WATER EN OP KANTOOR

In 2022 besloten we om te investeren in de tweede serie met M-klasse vaartuigen. In 2023 wordt het eerste nieuwe vaartuig opgeleverd, daarna twee in 2024 en de laatste in 2025. Vanwege de lange levensduur is het investeren in vaartuigen per definitie een beslissing voor de lange termijn. En juist dat is op dit moment niet eenvoudig, want de regelgeving rondom CO₂-uitstoot wordt steeds strenger, terwijl het nog onduidelijk is welke technische oplossingen in de toekomst de sleutel zullen zijn naar een uitstootvrije operatie.

Om brandstof te besparen, worden de nieuwe vaartuigen in ieder geval lichter gebouwd dan de vorige generatie tenders van de L-klasse. De ervaring die we hebben opgedaan met de 'Mira', onze eerste lichtere tender, nemen we mee in de ontwikkeling van serie M2 tot en met M5. Na een gedegen offerte traject kwam BNG Bank als bank met de beste aanbieding uit de bus om een deel van deze investering te financieren. Een bevestiging dat wij beoordeeld worden als een stabiele, betrouwbare organisatie, met een solide financiële basis.

Inmiddels kijken we ook naar de vervanging van de huidige swath's, de vaartuigen die in de regio Scheldemonden actief zijn. Er is een eerste marktverkenning gedaan naar mogelijk alternatieve typen vaartuigen. In de loop van 2023 formuleren we onze functionele operationele specificaties. Het is de bedoeling om de huidige swath's in 2026 en 2027 te vervangen.

ONZE KANTOREN ENERGIENEUTRAAL

Ook met onze kantoren zetten we stappen om duurzamer te opereren. Al onze gebouwen zitten minimaal op niveau C, dus we voldoen aan de regelgeving, maar we willen verder. Uiteindelijk moeten onze panden energieneutraal worden. De eerste winst is het beperken van ons energiegebruik. Dat doen we onder andere door beter te isoleren, bestaande armaturen te vervangen voor ledverlichting en er met slimme schakelaars voor te zorgen dat verlichting niet onnodig aan staat. Vervolgens kijken we hoe we onze installaties kunnen vergroenen en wat per pand de meest duurzame stroomvoorziening is. In de loop van 2024 willen we daar een organisatiebreed plan voor hebben. Wanneer we alleen nog emissieloze auto's willen gebruiken, moet ook de oplaadvoorziening daarvoor geregeld worden.

MOGELIJKHEDEN VERKENNEN EN ONDERZOEKEN

Het terugdringen van onze CO₂-uitstoot is een grote uitdaging. Daarom werken we hecht samen met externe partijen aan een duurzame toekomst. Alle organisaties in de maritieme sector staan immers voor dezelfde uitdagingen. Zo zijn we actief in de netwerkorganisatie Stichting Nederland Maritiem Land (NML) en onderzoeken we samen met het Maritime Research Institute Netherlands (MARIN) en scheepswerf Damen welke CO₂-regelgeving voor het Loodswezen relevant is. Ook hebben wij MARIN opdracht gegeven te onderzoeken welke brandstoffen voor onze vloot op termijn het meest bruikbaar en duurzaam zijn.

CO₂-EMISSIE RAPPORTAGE

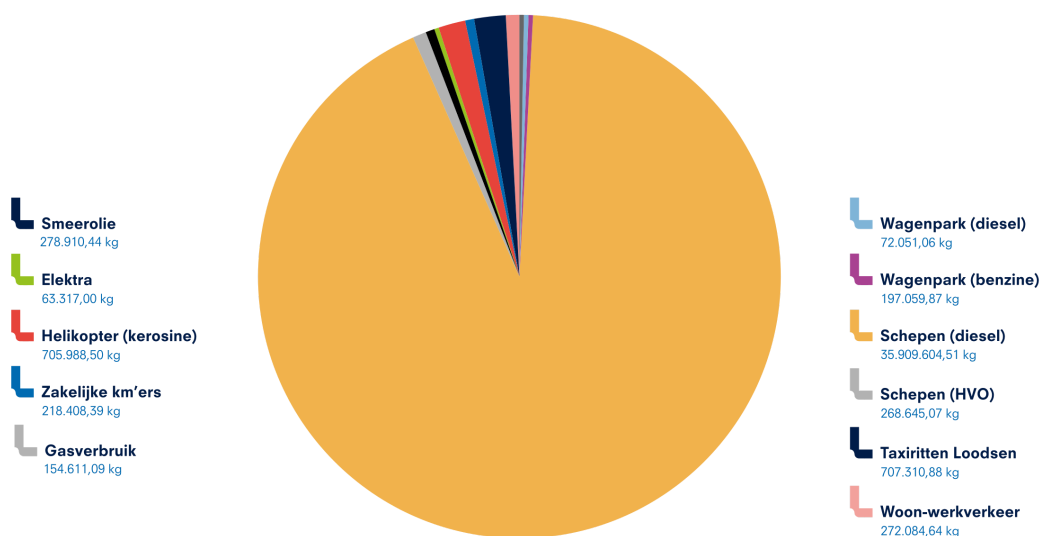
Nederlands Loodswezen is sinds september 2018 gecertificeerd voor de CO₂ prestatieladder versie 3.1. In deze rapportage wordt een overzicht gegeven van de emissies per scope en categorie.

Onder scope 1 vallen de emissies die worden uitgestoten door installaties die in eigendom zijn van het Loodswezen, zoals emissies door de eigen vaartuigen en wagenpark.

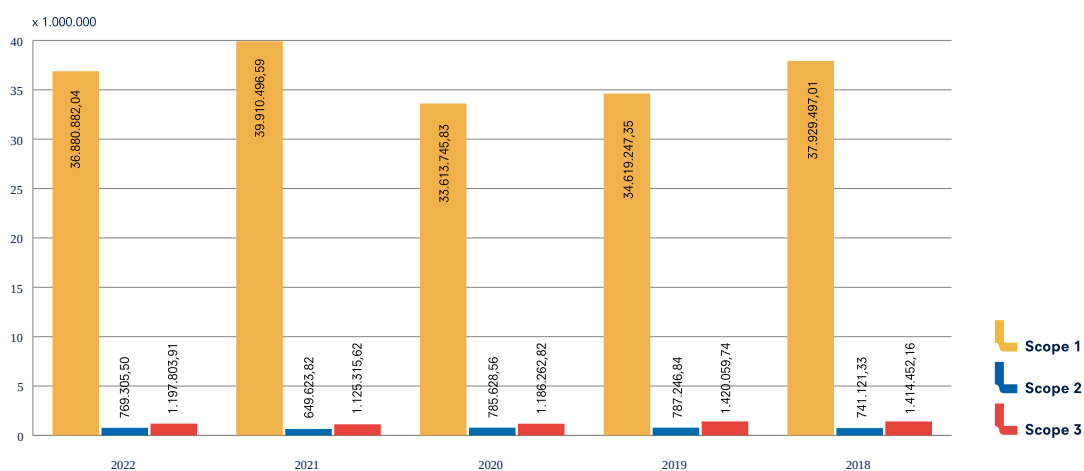
Scope 2 emissies zijn emissies die ontstaan door de opwekking van elektriciteit, warmte en koeling en stoom in installaties die niet tot het Loodswezen behoren maar wel worden gebruikt. Hieronder valt de uitstoot door elektrische installaties en de inzet van de helikopter.

Scope 3 emissies zijn emissies die ontstaan als gevolg van de activiteiten van het Loodswezen maar die voortkomen uit bronnen die geen eigendom zijn of beheerd worden door het Loodswezen. Hieronder vallen de inzet van taxi's voor het vervoer van loodsen en gebruik van voertuigen voor woon-werk verkeer.

CO₂ -EMISSIE PER CATEGORIE

CO₂-FOOTPRINT 2022-2018

WAARDECREATIE

In 2022 hebben we een waardecreatiemodel voor onze organisatie ontwikkeld. Dat model geeft een bredere kijk op de betekenis van ons werk dan alleen kosten en baten. Wij willen graag beoordeeld worden op onze totale waardecreatie, inclusief onze bijdrage in de keten. Immers: als wij op een bepaald onderdeel afschalen, is de kostenbesparing misschien veel kleiner dan de hogere kosten elders in de keten. Daar komt nog bij dat onze dienstverlening publiek is ingebed. We vervullen een maatschappelijke taak en zijn niet gericht op winstmaximalisatie. Het hele Loodswezen is erop gericht om onder alle omstandigheden de klus te klaren, en dienstbaar te zijn aan de keten.

NIEUWE LOODSEN WERVEN EN OPLEIDEN

De aanwas van nieuwe mensen is een belangrijk punt van aandacht. We hebben als organisatie te maken met vergrijzing en met een erg krappe arbeidsmarkt. Bovendien trekken de zeevaartscholen minder studenten dan voorheen. Voor de eerste jaren hebben we nog genoeg mensen in opleiding, maar voor de langere termijn moeten we daar extra in investeren. Daarom hebben we in 2022 een landelijk coördinator instroom benoemd. Deze brengt de instroom in kaart en onderhoudt contacten met instellingen voor hbo en mbo.

OPLEIDINGEN UP-TO-DATE

Daarnaast professionaliseren we ook onze eigen bedrijfsopleidingen voor het ondersteunend personeel. De opleiding van gezelschap naar stuurman bijvoorbeeld is op dit moment nog vrij traditioneel en klassikaal. We gaan dit traject moderniseren met een praktische component, waarbij de cursist het roer meer in handen krijgt, en met e-learning. Daarvoor gaan we samenwerken met de Nationale Nautische Verkeersdienst Opleiding (NNVO).

“Op onze school hebben we voor het vak 'Onderzoek & Ontwerp' een opdracht gedaan voor het Loodswezen. Er werd gevraagd of we een oplossing konden bedenken voor het overbruggen van de hoogte tussen twee schepen. Loodsen doen dit nu via een ladder, maar het bedrijf wilde weten of dit ook anders zou kunnen. Samen met 2 klasgenoten hebben wij een wateraangedreven jetpack bedacht. Wij denken dat dit goed werkt en dat hiermee ook veel mensen loods willen worden. We weten nog niet of het Loodswezen dit ook echt gaat doen, maar dat zou wel cool zijn.”

Cisco, 14 jaar, 2e klas Libanon Lyceum Rotterdam

WERVING HOGE PRIORITEIT

Door de huidige krapte op de arbeidsmarkt hebben we meer tijd nodig om ook bij Nederlands Loodswezen bepaalde vacatures in te vullen. In 2022 hebben we daarom de site 'werkenbijhetloodswezen.nl' verder doorontwikkeld. Daarnaast hebben we een externe partij ingeschakeld om onze doelgroep directer aan te spreken en te benaderen en is een mediacampagne gelanceerd.

DIVERSITEIT EN INCLUSIVITEIT

Nederlands Loodswezen is ervan overtuigd dat diversiteit binnen een groep (team of afdeling) tot betere afwegingen en besluitvorming leidt. We willen werken met een zo divers mogelijk medewerkersbestand – in opleidingsniveau, leeftijd, geslacht of culturele achtergrond.

De maritieme sector kenmerkt zich doordat vooral mannen werkzaam zijn in deze sector. Dit zien wij ook terug bij de varende dienst van het Loodswezen, waar 1% van het personeelsbestand vrouw is. Het personeelsbestand bij de overige functies is in diversiteit in leeftijd en de man-vrouwverhouding redelijk in balans (34,7% vrouw). Ook in de leidinggevende functies zien we meer vrouwen (37,5%). De balans in deze functies heeft bij de selectie onze aandacht. Daarom zal waar mogelijk bij gelijke geschiktheid de voorkeur worden gegeven aan een vrouw.

Nederlands Loodswezen is een organisatie met lange dienstverbanden en een hoge gemiddelde leeftijd van het totale personeelsbestand. Er is weinig verloop waardoor de invulling van diversiteit wellicht iets langer op zich laat wachten. Maar door natuurlijk verloop zien we daar langzaam verandering in komen.

Ten aanzien van andere facetten, zoals etnische diversiteit, hebben wij niet het beeld dat ons personeelsbestand een representatieve afspiegeling vormt van de Nederlandse samenleving. Hier zijn wij ons van bewust. Ook in de toekomst blijven inclusiviteit en diversiteit daarom belangrijke aandachtspunten, die wij meewegen in de verdere groei van ons personeelsbestand.

In 2023 wordt door het Loodswezen verder invulling gegeven aan de implementatie van beleid en doelstellingen in het kader van de ESG en CSRD, waarin ook inclusiviteit en diversiteit wordt meegenomen.

LOODSDIENSTVERLENING DIE DE KETEN VERSTERKT

Nederlands Loodswezen vervult een sleutelpositie in de logistieke keten. Onze ketenpartners mogen dan ook altijd rekenen op een vlekkeloze invulling van onze taak. We blijven evalueren en verbeteren om onder alle omstandigheden ons werk vlot en veilig uit te voeren. Daarbij gaat het niet alleen om onze eigen processen en plannings. Er is nog veel efficiencywinst in de keten te behalen door een hechtere samenwerking van alle partijen in de haven. Als Nederlands Loodswezen willen wij daarin graag vooroplopen. De data bijvoorbeeld die wij verzamelen en analyseren, delen wij graag met ketenpartners. En we stemmen processen en plannings op elkaar af.

KWALITEIT VAN DE DIENSTVERLENING

Om tot de maritieme wereldtop te blijven horen, moet onze dienstverlening continu op het hoogste niveau zijn. Elk jaar stellen we daarom een kwaliteitsrapportage op, die we verspreiden onder de betrokken partijen. Ook de Wet actualisatie markttoezicht registerloodsen (Wamr) verplicht ons om regelmatig kwaliteitsonderzoek uit te voeren.

“Over de kwaliteit van materialen en loodsen valt er niet te twisten.”

Klanttevredenheidsonderzoek door Customeyes, 2022

TEVREDENHEIDSONDERZOEK

In het tevredenheidsonderzoek dat we het afgelopen jaar hebben gehouden, waarden kapiteins, havenmeesters, rederijen en agentschappen onze dienstverlening met een score van meer dan een acht. Daar zijn we blij mee. Aanbevelingen lagen op het vlak van de informatievoorziening. De kapiteins verwachten op het gebied van de communicatie goede informatie in het Engels. Daarnaast ervaren ook de agenten, terminals en rederijen op meerdere vlakken ruimte voor verbetering in de informatievoorziening,

zoals informatie over slecht weer tot de duidelijkheid van de prijsbrochure. Verder geven de terminals aan dat de beschikbaarheid van gekwalificeerde loodsen lager wordt ervaren dan in 2020. Hiermee gaan we uiteraard aan de slag. We nemen de resultaten ook mee in onze kwaliteitsverantwoording over 2022. Deze rapportage is verplicht vanuit de Loodsenwet. Elk jaar informeren we onze partners hiermee over de dienstverlening die ze van Nederlands Loodswezen mogen verwachten.

KLACHTENREGISTRATIE

Gebruikers van onze diensten kunnen bij ons een klacht indienen als zij van mening zijn dat de dienstverlening niet naar behoren is geweest. We registreren en beoordelen elke binnengekomen klacht volgens de richtlijnen van International Standards for Maritime Pilot Organizations (ISPO), en zorgen voor de terugkoppeling aan de indiener. Alle klachten leggen we vast, of ze nu wel of niet gegrond blijken. We hanteren daarbij twee categorieën: klachten over de loods (de dienstverlening aan boord) en klachten over de organisatie (de overige dienstverlening van onze organisatie). We gebruiken de klachtenregistratie om onze dienstverlening continu te verbeteren.

Tabel aantal klachten					
	Noord	A-IJmond	R-Rijnmond	Scheldemonden	Totaal
Klachten over de loods					0
Verkeerd gemeerd			1		1
Vaargedrag				1	1
Veiligheid terrein		1			1
Communicatie / reisvoorbereiding				1	1
Totaal klachten over de loods	0	1	1	2	4
Klachten over de organisatie					
Communicatie	1				1
Loods te laat			4	1	5
Overige			1	1	2
Totaal klachten over de organisatie	1	0	5	2	8
Totaal ontvangen klachten	1	1	6	4	12
Waarvan ongegrond			1		1
Waarvan gegrond	1	1	5	4	11

TUCHTRECHTSPRAAK

In 2022 zijn bij het tuchtcollege loodsen in Den Haag geen tuchtklachten tegen registerloodsen ingediend. Het tuchtrecht voor loodsen is vastgelegd in de Loodsenwet.

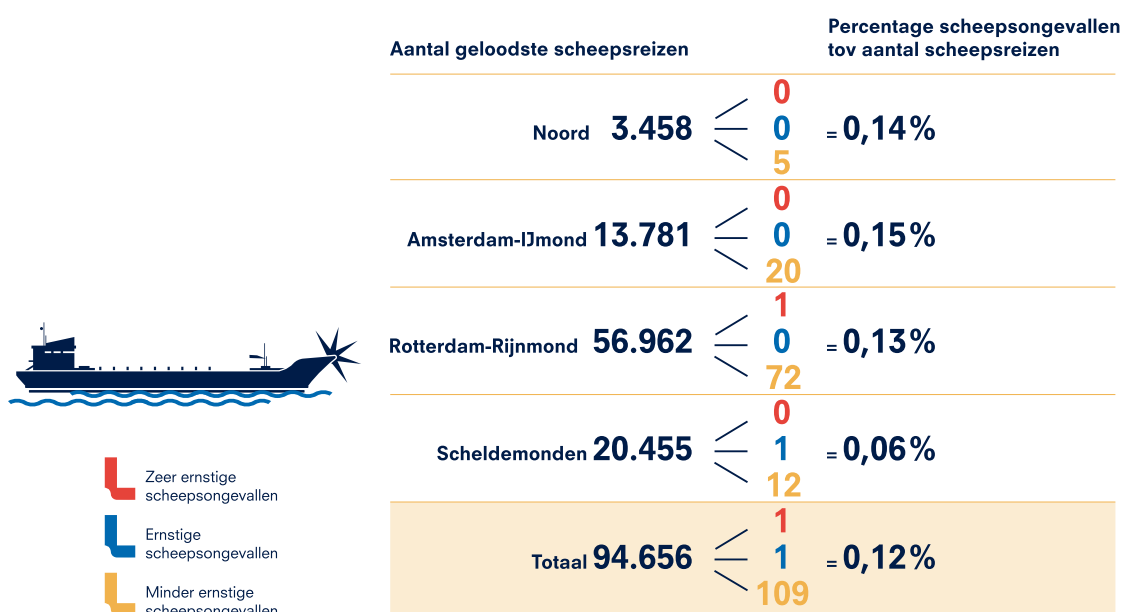
LEREN VAN INCIDENTEN

Over elk incident en bijna-incident op een schip met een Nederlandse loods aan boord, stelt de betreffende loods na afloop een verklaring op voor de regionale loodsenorganisatie. Het gaat daarbij om alle incidenten en potentieel gevaarlijke situaties waarbij de loods betrokken is geweest tijdens het uitvoeren van zijn loodsdienstverlening.

De oorzaken van dit soort situaties zijn divers en hebben lang niet altijd te maken met het handelen van de loods. Het aantal verklaringen heeft dan ook geen directe relatie met de kwaliteit van de geleverde dienstverlening. Toch willen we leren van elk incident en daarom registreren we elke melding. De regio's wisselen hun bevindingen over incidenten en veiligheid uit met de Rijkshavenmeesters. Zij rapporteren op hun beurt over de veiligheid aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Volgens de richtlijnen voor de classificatie van scheepsongevallen verdelen we voorkomende incidenten in de categorieën zeer ernstig (ZESO), ernstig (ESO) en minder ernstig (MESO). Naast deze incidenten vermelden we ook het aantal 'near misses'. Dat is een situatie waarin niets ernstigs is gebeurd, maar die makkelijk wel tot een ongeval had kunnen leiden. In 2022 waren er in totaal 54 near-misses gerapporteerd: Noord 1, Amsterdam-IJmond 17, Rotterdam-Rijnmond 27 en Scheldemonden 9.

INCIDENTEN 2022 ALLE REGIO'S

Het ZESO-incident in Rotterdam-Rijnmond heeft betrekking op een gekapseisde binnenvaart (Mar-Grethe) op de Nieuwe Waterweg. Bij dit incident zijn twee loodsen door de zeehavenpolitie gehoord als getuigen (dus niet als verdachten). De zeehavenpolitie is bezig met het opzetten van een dossier.

Het ernstige incident in de regio Scheldemonden had betrekking op een aanvaring tussen twee kusters in de Westsluis van Terneuzen. De sluis moest hierdoor tijdelijk buiten bedrijf worden gesteld. Er was geen verdere milieuschade of persoonlijk letsel veroorzaakt.

AUDITS VERSTERKEN KWALITEIT

In 2022 vonden de jaarlijkse externe ISM-, ISPO- en ISO 9001-audits plaats. Daarnaast heeft de afdeling Audit & Risk interne audits gehouden. Deze audits worden in de risicoparagraaf toegelicht. Voor de CO₂-prestatieladder was er een externe audit. Alle regio's kregen weer een positieve beoordeling tijdens de jaarlijkse audits van International Standard for Pilot Organizations (ISPO). Toch kijken wij continu naar verbetermogelijkheden. Zo worden de observaties die in de audits naar voren komen, gebruikt om onze dienstverlening te verbeteren.

VEILIG EN VLOT

TIJDIGHEID LOODS AAN BOORD

De ACM heeft voorgesteld een norm voor levertijden te hanteren die is gebaseerd op de gerealiseerde levertijden voor de regio's Noord, Amsterdam-IJmond en Rotterdam-Rijnmond. Vervolgens heeft de ACM een norm voor de levertijden vastgesteld uitgaande van een gelijkblijvende kwaliteit ten opzichte van voorgaande jaren. Net als voorgaande jaren is voor het boekjaar 2022 geen normpercentage voor de regio Scheldemonden (de Wetschepen) voorgesteld. Hiervoor is gekozen omdat meetresultaten van de Wetschepen in deze regio beïnvloed kunnen worden door de Scheldevaart, wat resulteert in een vertekend beeld.

Net als voorgaande jaren is door de geconsulteerde partijen aangegeven dat zij de loodsen eerder aan boord wensen te hebben dan in de regeling staat omschreven. In de 'Huidige werkwijze' is de loods al eerder aan boord dan uit de 'Regeling meldingen en communicatie scheepvaart' volgt. Continuering van de 'Huidige werkwijze' is daarom gewenst. Wij geven daar graag invulling aan. Daarom is uitsluitend het voorgenomen kwaliteitsniveau ten opzichte van de tijden van de huidige werkwijze weergegeven. Het is niet logisch een meting te doen ten opzichte van de regeling.

Onderstaande tabel geeft inzicht in het percentage scheepsreizen waarbij de loods binnen de normtijd aan boord is gekomen, afgezet tegen de norm zoals deze met de ACM is afgestemd.

Tijd loods aan boord			Tijd loods aan boord t.o.v. huidige werkwijze	
			Norm zoals voorgesteld door ACM	Realisatie 2022
Regio	Aantal reizen	Aantal loodsen		
Noord	3.458	17	96%	98,4%
Amsterdam - IJmond	13.781	66	94%	96,8%
Rotterdam - Rijnmond	56.962	215	94%	98%
Scheldemonden	20.455	165	Geen norm voorgesteld	96,1%
Totaal (gewogen, exclusief Scheldemonden)	74.201	298	94%	97,8%
Totaal (gewogen, inclusief Scheldemonden)	94.656	463		96,7%

VOORTDUREND VERBETEREN

Wij blijven investeren in het ondersteunen van de loodsen om veilig en vlot hun werk te kunnen doen.

Onze loods-specifieke informatie- en navigatiesoftware Qastor ontwikkelen we steeds verder in nauwe samenwerking met leverancier QPS. Deze software draait op de laptop die de loods aan boord meeneemt. Door steeds slimmer gebruik van data voorziet Qastor de loods van belangrijke en actuele informatie. We mogen stellen dat we met deze hulpmiddelen wereldwijd vooroplopen als het gaat om geavanceerde loodsdienstverlening, met name doordat een veelheid aan up-to-date informatie op het scherm wordt weergegeven.

SAMENWERKING IN DE KETEN

Ook in de keten werken we eraan om de gezamenlijke prestaties van alle partijen in de haven te verbeteren. Er is nog veel efficiencywinst te behalen door een hechtere samenwerking. Als Nederlands Loodswezen nemen wij daarin graag het voortouw.

In alle regio's werkten we in 2022 aan het verbeteren van ICT en het uitwisselen van data. Een mooi voorbeeld van digitale samenwerking is het project Just-In-Time, in de Rotterdamse haven. Door verder vooruit te plannen en elkaar inzage te geven in de actuele beschikbaarheid kunnen de ketenpartners gezamenlijk voorspelbaar en zeer efficiënt werken. Omdat het Loodswezen het inkomende bestelproces al goed op orde had, konden wij naadloos aanhaken bij de software die dit mogelijk maakt. Een dergelijk project vergt niet alleen digitale koppelingen. Op menselijk vlak vraagt het onderlinge flexibiliteit en vertrouwen.

Ook participeren we in PortBase, een digitaal platform voor de uitwisseling van operationele informatie met partners in de havens en met bevoegde autoriteiten.

CYBERSECURITY

Het uitwisselen van data met andere partners in de haven helpt ons om activiteiten beter op elkaar af te stemmen. Maar ook op dat gebied moeten we de balans tussen 'veilig' en 'vlot' bewaken. Omdat we steeds intensiever gebruik maken van data en ICT-koppelingen, is er meer aandacht nodig voor de bescherming van onze systemen en de data. Daarom werken we in de keten onder andere intensief samen aan cybersecurity.

De toegang tot onze havens is cruciaal voor onze landelijke economie, en alle betrokken partijen hebben de verantwoordelijkheid om alle aspecten van cybersecurity op elkaar af te stemmen, kennis te delen en als één front op te treden. Om voeling te houden met de landelijke ontwikkelingen hebben we contact met het Nationaal Cyber Security Centrum van het ministerie van Justitie en Veiligheid. In 2022 vond bij het Loodswezen een eerste oefening plaats op het gebied van cyberveiligheid.

GEWAARDEERDE GESPREKSPARTNER EN ADVISEUR

Als dienstverlener delen we graag onze kennis en ervaring met klanten, ketenpartners en overheden. In de huidige complexe wereld kunnen we nu eenmaal niet solitair opereren. De grote maatschappelijke uitdagingen waar we voor staan, zoals de energietransitie en het terugdringen van CO₂-uitstoot, vragen in elke sector om intensieve samenwerking tussen alle betrokken partijen.

KETENSAMENWERKING

De belangrijkste vorm van kennisuitwisseling vindt plaats tijdens onze primaire taak: de veilige en vlotte afhandeling van scheepvaartverkeer. Het werk in de haven is een samenspel tussen verschillende partijen – het havenbedrijf, de sleepboten, de roeiers, Nederlands Loodswezen, de douane, de terminals, de scheepsagent – allemaal met een eigen rol en taak. Door als Loodswezen onze informatie met anderen te delen, kan het hele proces efficiënter verlopen. Ook in 2022 waren we daarom continu in gesprek met alle stakeholders in de haven. Hoe beter je elkaar leert kennen, hoe soepeler de samenwerking gaat en hoe meer je van elkaar opvangt als iets een keer niet helemaal goed gaat.

PROJECT JUST-IN-TIME

In Rotterdam doen we mee aan het project Just-In-Time, een initiatief van de divisie Havenmeester. Daarbij gaat het in de eerste plaats om het terugdringen van de wachttijd van zeeschepen door verder vooruit te plannen. Daarbij komt ook aan de orde hoe we om moeten gaan met schepen die meer of minder vervuilend zijn en wie de regie neemt bij het stellen van prioriteiten.

HAVEN NEUTRAAL PLATFORM

In het Scheldegebied participeren we in het Haven Neutraal Platform (HNP). Om de samenwerking tussen nautische partijen te bevorderen, ontwikkelt het HNP onder andere een ICT-platform om sneller en actueler informatie uit te wisselen.

COLLECTIEF INZETSYSTEEM IN SCHELDEREGIO

In de Schelderegio werken wij nauw samen met onze Vlaamse collega's op basis van een samenwerkingsovereenkomst die periodiek geëvalueerd wordt. Goede verhoudingen en communicatie zijn hier heel belangrijk, omdat de afhandeling van schepen zowel aan het Nederlandse als aan het Vlaamse systeem moet voldoen. We hebben zelfs een collectief inzetsysteem met Vlaams Loodswezen en maken in onderling overleg gebruik van beide vloten. Ook de vervanging van de huidige loodstenders en de swath's vergt veel overleg en afstemming.

"We doen dagelijks achter de schermen onze uiterste best om ervoor te zorgen dat de schepen zonder vertraging van en naar de havens gaan."

Bastiaan Bijvank, manager operaties regio Scheldemonden

DATA-UITWISSELING REGIO NOORD

In regio Noord zijn we in gesprek met Groningen Seaports om data uit te wisselen op een digitaal platform. Ook andere nautische dienstverleners en agenten van rederijen krijgen toegang tot dit platform. Bij een aanvraag kunnen alle betrokken partijen - loodsdienst, bootslieden, roeiers, slepers - aangeven wanneer zij beschikbaar zijn. Zo is voor alle partijen zichtbaar wanneer een reis doorgang kan vinden.

EEMSHAVEN

In de Eemshaven hebben we veel contact met onze Duitse collega's. Ook daar maken we afspraken over het gezamenlijk gebruik van materieel. Op reizen van Borkum naar Westereems willen we één loodsvaartuig gebruiken in plaats van zowel een Duits als een Nederlands vaartuig.

INTENSIEF OVERLEG OVER OEKRAÏNE

Naar aanleiding van de sancties door de oorlog in Oekraïne was duidelijkheid nodig om te bepalen wie welke rol en welke verantwoordelijkheid heeft voor het toegangsbeleid in de haven. Bepaalde schepen mochten niet door, maar ook bepaalde ladingen niet. Het was complex manoeuvreren. Het Loodswezen heeft intensief overlegd met ministerie, douane, kustwacht en havenmeesters, wat uiteindelijk heeft geleid tot heldere afspraken.

KENNIS DELEN

KENNIS DELEN MET MARIN

Het Loodswezen en het Maritime Research Institute Netherlands (MARIN) werken al vele jaren intensief samen. We trainen loodsen, kapiteins en stuurmannen op simulatoren van het MARIN, delen kennis en doen gezamenlijk onderzoek. De goede relatie tussen de twee organisaties werd eind 2022 nog eens bevestigd door de heer Bas Buchner, directeur MARIN, die tijdens de landelijke loodsenvergadering een presentatie gaf over de onderwerpen waarbij Nederlands Loodswezen en het MARIN samen optrekken. In het nog te bouwen Seven Oceans Simulator Centre, de nieuwste innovatie van MARIN, zullen in de nabije toekomst zeker heel wat loodsen trainingen volgen en ervaringen delen.

PRESENTATIE VOOR IMPA

De International Maritime Pilots' Association (IMPA) organiseerde op 1 november 2022 een seminar over het belang van loodsen in het hoofdkwartier van de International Maritime Organization (IMO) in Londen. Voorzitter Joost Mulder hield daar namens de Nederlandse Loodsencorporatie een presentatie over het wereldwijde belang van het loodsen van zeeschepen, en de publieke inbedding daarvan.

CONSULTANCY

We delen graag onze kennis omdat we weten dat we op een aantal terreinen wereldwijd vooroplopen. Ingenieursbureaus en rederijen komen regelmatig bij ons informeren hoe de processen in andere havens georganiseerd zijn, en of wij een bijdrage kunnen leveren aan het ontwikkelen van nieuwe concepten. Dat doen we graag.

"Bij het MARIN onderzoeken we, als onafhankelijke kennispartner, continu hoe de scheepvaart in de meest brede zin kan verduurzamen. Met het Loodswezen denken we erover na hoe 'De tender van de toekomst' eruit kan zien. Een mooie samenwerking waarbij we gezamenlijk alle mogelijkheden bekijken."

Bas Buchner, directeur Maritime Research Institute Netherlands (MARIN)

Consultancy is voor ons geen doel op zich en het is geen verdienmodel, maar het is wel prettig om op die manier nieuwe contacten te leggen en breder om ons heen te kijken. Zo zijn in 2022 loodsen uit Haifa en van het Suezkanaal naar Rotterdam gekomen om nieuwe inzichten op te doen. Op hun beurt bezochten Nederlandse loodsen Sohar (Oman) om daar onze kennis te delen.

OVERLEGSTRUCTUREN

Onze kennis en kunde delen we onder meer tijdens de vele overleggen waaraan wij deelnemen. Hier kan Nederlands Loodswezen op zijn beurt ook weer profiteren van de kennis van andere partijen.

Internationaal, landelijk en regionaal heeft Nederlands Loodswezen structureel overleg met een groot aantal stakeholders. Het gezamenlijke doel is altijd de veilige, vlotte en efficiënte doorvoer van schepen, nu en in de toekomst.

INTERNATIONAAL

Een goed voorbeeld van de samenwerking van het Loodswezen op internationaal niveau is de EMPA (European Maritime Pilots' Association), waar we een zetel in het bestuur bekleden. Dit verschaft ons de mogelijkheid om op Europees niveau mee te sturen en bij te dragen in het belang van het loodsenberoep. Ook is de NLc lid van de International Maritime Pilots' Association (IMPA). De IMPA focust zich op wereldwijde kennisdeling over het loodsenvak en de daarmee samenhangende veiligheid. Door IMPA en andere partijen uit de internationale loodsen gemeenschap is aan rederijen, port-state-control en internationale beleidsmakers gevraagd om meer aandacht te hebben voor een correcte toepassing van voorschriften met betrekking tot loodsladders. Dat leidde tot meer bewustzijn voor dit onderwerp. En in een aantal gevallen ook tot ombouw van loodsladderarrangementen om loodsen veiliger te em- en debarkeren. De komende jaren wordt gestreefd naar betere regelgeving, monitoring en handhaving.

LANDELIJK

In de landelijke overleggen staan doorgaans de brede en strategische thema's op de agenda. Het gaat vaak om innovatieve onderwerpen, die belangrijk zijn voor de toekomst van de maritieme sector.

Zo neemt de Algemene Raad van de NLc deel aan de landelijke overlegstructuur 'Klaar voor de nautische toekomst', van alle Rijkshavenmeesters. Kennisdeling en verduidelijking van de belangen van de leden staan hierbij centraal. Andere voorbeelden zijn de Stichting Nederland Maritiem Land, waarin Nederlands Loodswezen deel uitmaakt van het algemeen bestuur, en de Scheepvaart Adviesgroep Noordzee. Bij dit laatste orgaan zijn alle stakeholders van de Noordzee betrokken, met name op het gebied van ruimtelijke ordening en veiligheid van het scheepvaartverkeer.

REGIONAAL

De vier RLC's hebben regelmatig operationeel overleg met hun regionale ketenpartners. Zo heeft de regio Scheldemonden zitting in het Gemeenschappelijk Nautisch Platform. De regio Amsterdam-IJmond neemt deel aan het Maritiem Dienstverleners Overleg, het Centraal Nautisch Beheer, Rijkswaterstaat, bouwconsortium OpenIJ en Zeehaven IJmuiden.

Ook schuiven de regio's aan bij overleggen over specifieke vraagstukken en thema's. Zo neemt de regio Rotterdam-Rijnmond eens per maand deel aan het overleg van FERM (onderdeel van Rotterdam Port Cyber Resilience) voor het vergroten van de cyberveiligheid in en rondom de haven van Rotterdam. Regio Rotterdam-Rijnmond zit ook bij het operationeel overleg met Divisie Havenmeester Rotterdam en Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid. Al deze vormen van samenwerking illustreren het belang van de nautische kennis binnen het Loodswezen voor de verdere ontwikkeling en de toekomstbestendigheid van de maritieme keten.

DIVERSE OVERLEGGEN VAN DE VIER LOODSREGIO'S

RISICOBEBEER

RISICOMANAGEMENT

In deze paragraaf bieden we u inzicht in het risicomanagement- en controlesysteem in 2022, vanuit het perspectief van Nederlands Loodswezen.

BESCHRIJVING RISICOMANAGEMENT- EN CONTROLESYSTEEM

Het 'Gemeenschappelijk normenkader voor financieel beheer, verantwoording en intern toezicht' en de handreiking 'Sturing Semipublieke Sector' vormen de basis voor ons risicomanagement- en controlesysteem. In dit publiek jaarverslag geven we inzicht in de stand van zaken van het risicomanagement- en controle systeem en de uitkomsten daarvan in het boekjaar 2022.

Nederlands Loodswezen is blootgesteld aan strategische, operationele, financiële, verslagleggings- en compliance risico's. Ter beheersing hiervan gebruiken wij een risicomanagement- en controle systeem dat aansluit op het gedachtegoed van The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO).

Ons risicomanagementsysteem kent een beperkte scope. Voor het publiek jaarverslag 2022 beperken we ons voor de strategische risico's tot de gedeelde key risks. Dit zijn risico's die van toepassing zijn op meerdere entiteiten binnen het Loodswezen. Of ze hebben een zodanige impact op één entiteit, dat het de hele organisatie raakt in de realisatie van de strategische en lange termijn doelstellingen. De entiteiten hebben in 2022 het risicoregister geactualiseerd. In het risicoregister zijn de key risks en de daarbij horende risicobeheersmaatregelen benoemd. Of deze beheersmaatregelen aanwezig zijn en voldoende effectief werken, wordt jaarlijks beoordeeld. Het is de ambitie van het Loodswezen om in 2023 het risicomanagementsysteem verder te ontwikkelen.

Het doel van het controlesysteem is het vergroten van de mogelijkheid om (bij) te kunnen sturen en om beter vast te kunnen stellen in hoeverre onze risicobeperkende beheersmaatregelen daadwerkelijk effectief zijn.

In dit hoofdstuk lichten we een aantal pijlers van ons risicomanagement- en controlesysteem toe.

RISICOGOVERNANCE

Uitgangspunt bij de inrichting van de risicogovernance in 2022 is het 'three lines of defence-model'. Proceseigenaren (de eerste lijn) identificeren hun risico's, rapporteren en beoordelen deze risico's en zetten ze - dit waar mogelijk - af tegen de risicobereidheid.

De tweede lijn stelt de kaders, geeft advies, monitort en zorgt ervoor dat het Loodswezen voldoet aan relevante wet- en regelgeving. In 2022 is het proces voor het monitoren uitgebreid met betrekking tot het financial en tax control framework. De risico's, beheersmaatregelen en processen zijn opgenomen in een centraal framework waardoor een eenduidige werkwijze wordt gehanteerd..

De derde lijn (de interne auditfunctie) voert operational audits uit gericht op diverse processen waarbij mede de effectiviteit van het risicomanagementsysteem getoetst wordt.

Voor het jaar 2022 zijn de auditcharter en de auditopdrachten voor de diverse entiteiten vastgesteld en deels uitgevoerd door de interne auditfunctie. In 2022 zijn audits uitgevoerd op de processen: Inning en facturatie loodsgelden van de regio Amsterdam IJmond, frequentiekorting Rotterdam Rijnmond en Amsterdam IJmond, inleenkrachten. Daarnaast is een nulmeting AVG uitgevoerd. Ook is gezamenlijk met de Chief Information Security Officer (CISO) de voorbereiding gedaan voor de security assessment die bestaat uit de penetratie hacktest en het social engineering onderzoek. In het vierde kwartaal heeft een externe partij deze onderzoeken uitgevoerd en het rapport opgeleverd. De verbeterpunten zijn vastgesteld en worden in 2023 verder geïmplementeerd.

PLANNING- EN CONTROLCYCLUS

Om de doelstellingen van het Loodswezen (Zie Missie, Visie en Strategie) te behalen, nemen de diverse entiteiten in de jaarlijkse begrotingen de benodigde investeringen, activiteiten en projecten met bijbehorende budgetten op. Het bestuur van een afzonderlijke entiteit stelt de begroting op en de ledenvergadering of vergadering van vennoten stelt deze vast. De voortgang van de activiteiten en projecten wordt gedurende het jaar gemonitord, onder meer door kwartaal- en maandrapportages.

Voor het signaleren van financiële risico's en het voorspellen van onze financieringsbehoefte hanteren wij een meerjarenbegroting en een financieringsplan voor de middellange termijn

We leggen verantwoording af over de resultaten en het gevoerde beleid in de jaarverslagen. Daarnaast stellen we jaarlijks een kwaliteits- en financiële verantwoording op.

NORMEN, WAARDEN EN CULTUUR

De normen, waarden en cultuur zoals beschreven in de Missie, Visie en Strategie van Nederlands Loodswezen vindt u in de subparagraaf Kernwaarden. Met onze gedragscode, kernwaarden, klokkenluidersregeling, alcohol- en drugsbeleid en ons beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen laten we zien wat wij belangrijk vinden in het zakelijke en maatschappelijke verkeer.

Bewustzijn, toepassing en naleving van de gedragscode en bijbehorende kernwaarden dragen bij aan het voorkomen van integriteitsrisico's. Alle nieuwe medewerkers krijgen tijdens hun inwerkprogramma een toelichting op onze gedragsregels. Aspecten als cultuur, werkdruk en bekendheid met de bedrijfscode komen ook terug in de onderzoeken naar de medewerkerstevredenheid en de arbeidsvoorwaarden. In 2023 wordt een nader onderzoek gedaan naar de heersende bedrijfscultuur binnen het Loodswezen.

“We willen een goede werkgever zijn voor al onze collega's. Dat betekent niet alleen goede arbeidsvoorwaarden, maar ook een veilige werkcultuur.”

Nancy van der Drift, manager human resources Nederlands Loodswezen B.V.

Voor de registerloodsen is de gedragscode niet van toepassing, maar wel de Beroepsuitoefeningverordening registerloodsen. Hierin committeert de registerloods zich in zijn beroepsuitoefening te gedragen naar de bestaande regels, verordeningen en voorschriften. Ook geeft hij aan dat hij zal handelen zoals van een goed registerloods verwacht mag worden.

KWALITEITSMANAGEMENTSYSTEMEN

De vier regio's voldoen aan de Internationale Standard for Pilot Organisations. Dit is een internationaal kwaliteitsmanagementsysteem van, voor en door loodsen (zie www.ISPO-pilots.com) en de loodsenorganisaties. Het ondersteunende bedrijf Nederlands Loodswezen B.V. voldoet aan de ISO 9001-2015-norm. Door deze ISO-certificering laten wij zien dat we voldoen aan de internationale eisen op het gebied van kwaliteitsmanagement (KMS) en continu gericht zijn op het verbeteren van processen en het managen van bedrijfsrisico's. Daarnaast voldoet Nederlands Loodswezen B.V. als reder aan de ISM-code. Dit is een internationale managementcode voor de veilige exploitatie van schepen en voorkoming van verontreiniging. Deze drie kwaliteitsmanagementsystemen worden door een onafhankelijke partij getoetst (Lloyd's Register).

RISICOPROFIEL

Nederlands Loodswezen werkt in het belang van het publiek. Door een goed opgeleide registerloods aan boord van zeeschepen verplicht te stellen (Scheepvaartverkeerswet), wordt het risico dat gepaard gaat met het afwickelen van het scheepvaartverkeer in de Nederlandse zeehavens ingeperkt. De kwaliteit van de loods en de dienstverlening als geheel is geborgd in de Loodsenwet. Dit wettelijke kader voor de regeling van de toelating tot het beroep van loods regelt de voorwaarden voor de uitoefening van dat beroep. Middels een eedaflegging, verordeningen, nadere voorschriften en reglementen geven we invulling aan de normstelling en standaarden voor de verplichtingen van de registerloodsen bij hun beroepsuitoefening. Het wettelijk vastgelegde tuchtrecht biedt het instrumentarium om individuele leden van de beroepsgroep waar nodig te corrigeren.

De positie van de registerloods is in de Loodsenwet op een dusdanige wijze vastgesteld dat de registerloods een individuele beroepsbeoefenaar is, zelfstandig werkt en daarmee niet in dienst is noch in opdracht werkt van een entiteit die onder de verzamelnaam Loodswezen valt. Hierdoor is de aansprakelijkheid tijdens de uitoefening van het beroep van de registerloods niet van toepassing op de entiteiten van Nederlands Loodswezen.

Wijzigingen van wettelijke verplichtingen, veranderende economische omstandigheden en ladingstromen en voortschrijdende techniek, kunnen invloed hebben op het scheepvaartaanbod. En ook op de wijze waarop het Loodswezen zijn diensten op dat moment heeft ingericht. Gelet op het grote aandeel vaste kosten is het voor het Loodswezen niet goed mogelijk om snel mee te bewegen met een plots afnemende vraag. Het Loodswezen heeft immers geïnvesteerd in een infrastructuur van mensen en middelen in 4 regio's met in totaal 6 zeehavengebieden. Deze infrastructuur is toegespitst op het 24/7 kunnen nakomen van de verplichtingen die voortkomen uit de Loodsenwet en Scheepvaartverkeerswet. Ook kan een plots sterk toenemende vraag slechts in beperkte mate worden opgevangen met de bestaande loodsformatie. Het opleiden van een volledig bevoegde registerloods neemt namelijk vele jaren in beslag.

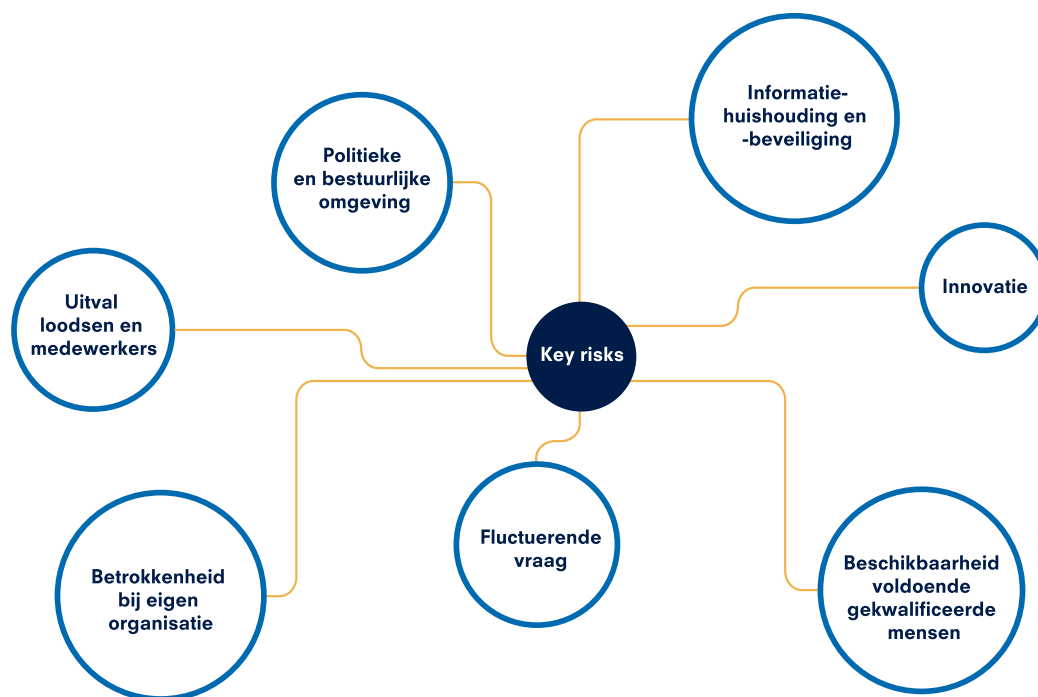
RISICOBEREIDHEID

Als onderdeel van het op te stellen richtinggevend kader risicomanagement is het streven om onze risicobereidheid op de belangrijkste doelen loodswezen breed in 2023 in kaart te brengen en verder te specificeren. Gelet op het wettelijk kader van de beroepsuitoefening zijn we terughoudend in het nemen van risico's. De loodsdienstverlening is ingebed in de Scheepvaartverkeerswet en Loodsenwet. Wij kunnen het ons niet permitteren om niet aan onze wettelijke verplichtingen te voldoen. Bij de uitoefening van het operationele proces van loodsen en beloodsen kan de impact van een incident grote gevolgen hebben. De risico's dienen daarbij dan ook zo laag mogelijk te worden gehouden.

RISICO'S PER CATEGORIE

Risicocategorie	Beschrijving
Strategie	Hieronder vallen risico's die een belemmering vormen voor de realisatie van de ondernemingsstrategie en/of voor ons bestaansrecht.
Operationeel	Hieronder vallen risico's die de operationele activiteiten beïnvloeden.
Financieel	Risico's waarbij financieel verlies optreedt door de gehanteerde financiële structuur of instrumenten, of door het ontbreken van deugdelijke financiële controles.
Compliance	Hieronder vallen risico's die voortvloeien uit de verplichtingen om te voldoen aan wet- en regelgeving.
Financiële verslaggeving	Hieronder vallen risico's die van invloed zijn op de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving.

OVERZICHT VAN DE GEDEELDE KEY RISKS

In onderstaande tabel hebben wij onze risico's samengevat opgenomen. De risico's worden hieronder verder uitgeschreven.

Categorie	Key risico	Beheersmaatregelen
Strategisch	Politieke en bestuurlijke omgeving	Het voeren van een actieve dialoog met beleidsmakers en bestuurders
	Informatiehuishouding en-beveiliging	Er is een IT strategie waar informatiebeveiliging een onderdeel van is.
		Het invoeren van een document management systeem
		Gebruik maken van moderne IT-middelen.
		Uitvoering van security-assessment; penetratie-hack test en social engineering onderzoek
	Beschikbaarheid voldoende gekwalificeerde mensen	Het organiseren van wervingscampagnes en het voeren van een actief promotiebeleid.
		Het uitvoeren van medewerkers- en loodsentevredenheidsonderzoeken.
Het ontwikkelen van een duurzaam inzetbaarheids-, communicatie- en MVO-beleid.		
Betrokkenheid loodsen bij eigen organisatie	Actief beleid voeren ten aanzien van de doorstroom van loodsen in nevenfuncties.	
	Het intern opleiden van nieuwe bestuursleden.	
Innovatie	Het (samen met partners) uitvoeren van innovatieve projecten met betrekking tot de beloodsingsvloot.	
	Het zoeken van samenwerking met kennisinstututen op het gebied van optimalisatie van onderhoud van vaartuigen en duurzaamheid.	
Uitval loodsen en medewerkers	Het implementeren van een bedrijfscontinuïteitsplan, het vormen van een crisisteam en het organiseren van overleg met de sector en autoriteiten.	
Snel veranderende vraag naar loodsdiensten	Het vergroten van de flexibele schil in inzet van bemensing en materieel.	
	Het ontwikkelen van een strategische personeelsplanning.	
	Beter inzicht krijgen in de vraag naar loodsdiensten	
	Samenwerking met ketenpartners in de haven optimaliseren.	

Categorie	Risico	Beheersmaatregelen
Operationeel	Gronding, aanvaring en brand	Het registreren, opvolgen en leren van incidenten.
	Embarkeren en debarkeren van een loods	Kwalitatief hoogwaardige beloodsingsmiddelen Het hebben van voldoende kwalitatief en geschoold personeel.
Financieel	Het vaststellen van onjuiste tarieven door de ACM	Tariefvoorstellen baseren op een wetenschappelijk model voor het ramen van het aantal reizen.
		Kosten baseren op meest recente realisatie
		Tariefvoorstellen laten onderzoeken door een externe accountant op de redelijkheid van de aannames en de juistheid van de berekeningen.
		Verzekeren van belangrijkste risico's en afdekken prijsrisico op brandstoffen
	Onvoldoende financiering beschikbaar op de lange termijn	Aanpassen looptijd financiering van schepen aan economische levensduur van schepen Jaarlijks toetsen financieringsbehoefte op lange termijn
	Kunnen voldoen aan verplichtingen op korte termijn	Opstellen gedegen lange-termijn financieringsplan Veel aandacht voor juiste en snelle facturatie, automatische incasse en opvolgen overige incassomaatregelen Het spreiden betalingsverkeer over twee banken
	Fraude	Adequate inrichting administratieve organisatie en toegangsbeveiliging tot systemen Invullen three lines of defence model Jaarlijkse opstellen fraude-risico analyse Verzekeren van risico's voortvloeiende uit fraude en cybercrime.
Financiële verslaglegging	Onbetrouwbare financiële verslaglegging	Het inrichten van een risicomanagement en -controlesysteem
Compliance	Het niet voldoen aan wet- en regelgeving	Sturen op het naleven van de verordeningen vanuit de beroepsorganisatie (NLC);
		De geaccrediteerde opleiding tot registerloods (Master in Maritime Piloting) verzorgen en zorgen dat voldoende kandidaat-studenten toegang krijgen tot de opleiding .
		Juist en tijdig het tariefvoorstel indienen en verantwoorden over de uitgevoerde taken en activiteiten aan belanghebbenden.

In deze paragraaf vindt u een beknopte omschrijving van de gedeelde key risks voor 2022. Daarnaast leest u wat per risico (op hoofdlijnen) de beheersingsstrategie en de interne beheersmaatregelen zijn. De strategische risico's hebben wij hieronder uitgebreid beschreven, de toelichting op de overige risico's houden we beperkt.

INFORMATIEHUISHOUDING EN -BEVEILIGING

RISICO

Het risico dat door een niet op orde en onvoldoende beveiligde informatiehuishouding onjuiste, ongewenste, niet gevalideerde, en/of verouderde informatie zowel intern gebruikt als extern gedeeld wordt. Waardoor op basis van deze informatie foutieve beslissingen genomen worden, kwaliteit niet geborgd is, niet voldaan wordt aan wet- en regelgeving, boetes worden opgelegd en/of reputatieschade ontstaat.

BEHEERSINGSSTRATEGIE

Nederlands Loodswezen zet hoogwaardige soft- en hardware in waarmee de loods aan boord maximaal ondersteund wordt in zijn beroepsuitoefening en optimaal informatie uitwisselt met de keten. Nederlands Loodswezen ontwikkelt en implementeert beleid en procedures voor informatiebeveiliging en -beheer om een bestendige informatiehuishouding te waarborgen.

BEHEERSMAATREGELEN

Informatiebeveiliging is onderdeel van de ICT-strategie met daarbij een voornamelijk rol voor de Chief Information Security Officer Functionaris Gegevensbescherming en de stuurgroep informatievoorziening. In 2022 heeft de eerste uitgebreide security assessment met penetratie hacktest en social engineering onderzoek plaatsgevonden. Dit onderzoek wordt minimaal jaarlijks herhaald. Er is een proces voor het melden en registreren van IT-gerelateerde beveiligingsincidenten geïmplementeerd. Verder heeft het Loodswezen een cyber risk verzekering, die niet alleen een financiële compensatie biedt maar ook ondersteuning in het crisis management bij een cybercrime.

Ter verbetering van de informatiehuishouding zijn documenten gecategoriseerd en wordt documentmanagement verder doorontwikkeld door het invoeren van een documentmanagementsysteem. De voor de loodsen ondersteunende processen aan de wal zijn voorzien van moderne IT-middelen.

BESCHIKBAARHEID VOLDOENDE GEKWALIFICEERDE MENSEN

RISICO

Het risico dat de doelgroep van potentiële loodsen en ondersteunende medewerkers versmalt, waardoor voldoende instroom van loodsen en medewerkers in gevaar komt. Dit kan impact hebben op de continuïteit van het Loodswezen, de dienstverlening en het imago van het Loodswezen.

BEHEERSINGSSTRATEGIE

Nederlands Loodswezen positioneert zich als aantrekkelijke organisatie in de maritieme sector door het hanteren van goede arbeidsvoorwaarden, zorgen voor goede arbeidsomstandigheden en door maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Nederlands Loodswezen is actief in arbeidsmarktcommunicatie om zo voldoende instroom te garanderen.

BEHEERSMAATREGELEN

Het organiseren van wervingscampagnes en het voeren van een actief promotiebeleid. Daarnaast onderhouden we contacten met zeevaartscholen en onderzoeken we hoe loodsenorganisaties in het buitenland hun instroom borgen. Met regelmaat voeren we medewerkers- en

loodsentevredenheidsonderzoeken uit. In ontwikkeling zijn onder andere het opstellen van duurzaam inzetbaarheids- en communicatiebeleid. Daarnaast wordt het beleid voor het maatschappelijk verantwoord ondernemen verder uitgerold. Het Instellingsbestuur van de opleiding tot registerloods (OTR:MMP) heeft voor voldoende instroom van studenten een aantal additionele maatregelen genomen door de speciaal hiervoor aangetrokken functionaris bij de Nederlandse Loodsencorporatie (NLc), de beleidsmedewerker staf en organisatie.

BETROKKENHEID BIJ EIGEN ORGANISATIE

RISICO

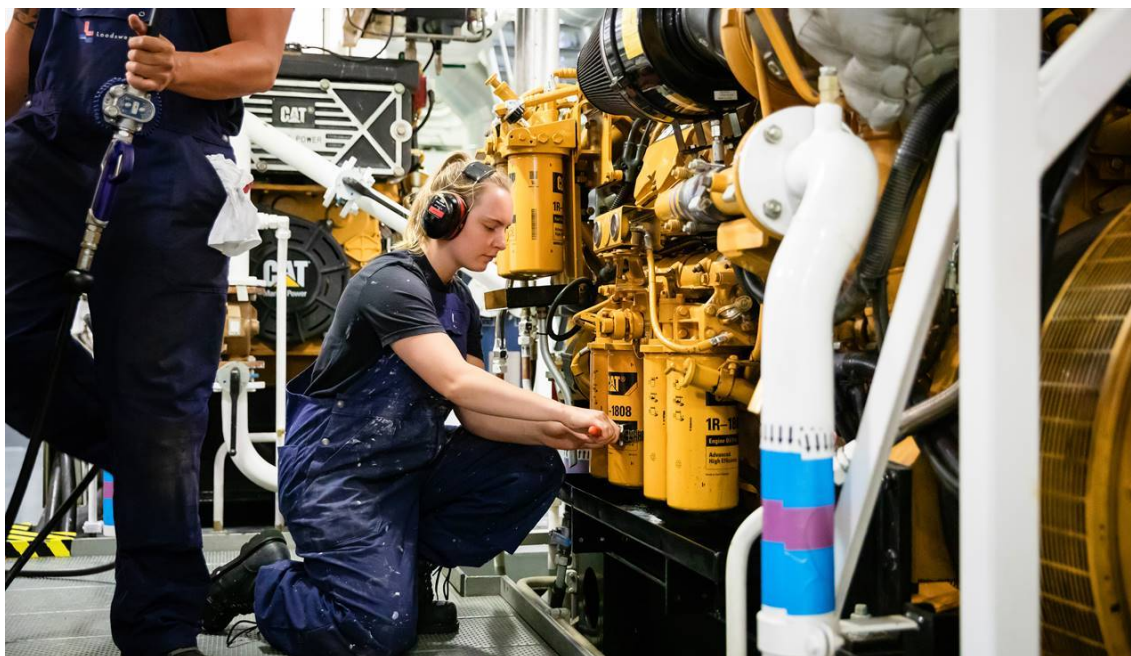
Het risico van afnemende betrokkenheid van de loodsen bij de besturing, besluitvorming en uitvoering van taken binnen de eigen organisatie, waardoor kwaliteit en continuïteit van de loodsdienstverlening onder druk komt te staan.

BEHEERSINGSSTRATEGIE

Nederlands Loodswezen voert een actief beleid om de betrokkenheid en participatie van loodsen op peil te houden en verder uit te bouwen. Loodsen worden gestimuleerd om naast het loodsen van schepen ook andere taken binnen de organisatie uit te voeren en zich verder te ontwikkelen.

BEHEERSMAATREGELEN

Actief beleid voeren voor de doorstroom van loodsen in nevenfuncties. Het inzetten van communicatiemiddelen om de participatie aan vergaderingen te vergroten. Verder worden er rondetafelgesprekken gehouden.

INNOVATIE

RISICO

Het risico dat niet tijdig kan worden ingespeeld op maritieme innovatieve ontwikkelingen en de mogelijke effecten daarvan op de loodsdienstverlening. Dit kan impact hebben op de continuïteit van het Loodswezen, de dienstverlening en het imago van het Loodswezen.

BEHEERSINGSSTRATEGIE

Nederlands Loodswezen is een loodsdienst die wereldwijd vooroploopt in kwaliteit en veiligheid van dienstverlening en daarvoor benodigde innovaties. Nederlands Loodswezen neemt een actieve rol in relevante ontwikkelingen binnen het maritieme domein en houdt oog voor de vertaling naar praktische bruikbaarheid. Hierbij wordt ook rekening gehouden met een zo laag mogelijke belasting van het milieu.

BEHEERSMAATREGELEN

In het jaarplan is een doelstelling geformuleerd om innovatieve projecten voor de beloodsingsvloot uit te voeren. Samen met partners nemen we aan deze innovatieve projecten deel. Met kennisinstituten zoeken we samenwerking bij de optimalisatie van het onderhoud aan vaartuigen. Daarnaast wordt voor de toekomstige vloot ingezet op de verdere ontwikkeling van schepen met een lagere belasting van het milieu. Ten behoeve hiervan zijn in de meerjarenbegroting ook extra financiële middelen opgenomen.

POLITIEKE EN BESTUURLIJKE OMGEVING

RISICO

Het risico dat binnen de politieke en bestuurlijke omgeving onvoldoende nautische kennis en begrip van het maritieme speelveld aanwezig is, waardoor beleidskeuzes worden gemaakt die onvoorziene effecten hebben op de continuïteit en kwaliteit van de organisatie en de loodsdienstverlening.

BEHEERSINGSSTRATEGIE

Nederlands Loodswezen draagt bij aan de totstandkoming van (inter)nationaal nautisch beleid en brengt het belang van het loodsen van zeeschepen bij politiek en beleidsbepalers onder de aandacht.

BEHEERSMAATREGELEN

Het voeren van een actieve dialoog met beleidsmakers en bestuurders op zowel (inter)nationaal niveau als regionaal niveau, zoals bijvoorbeeld met beleidsmakers en bestuurders van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat, ACM en havenmeesters. Daarnaast is in 2022 gestart met een strategische netwerkanalyse. Dit loopt door in 2023.

UITVAL LOODSEN EN MEDEWERKERS

RISICO

Het risico dat op korte termijn, bijvoorbeeld vanwege een pandemie, loodsen en medewerkers uitvallen waardoor de continuïteit en kwaliteit van de loodsdienstverlening in gevaar komt.

BEHEERSINGSSTRATEGIE

Nederlands Loodswezen neemt adequaat maatregelen in geval van uitval van loodsen en medewerkers.

BEHEERSMAATREGELEN

De implementatie van een bedrijfscontinuïteitsplan en de vorming van een crisisteam, bijvoorbeeld zoals in geval van de COVID-19 pandemie. Het gebruiken maken van moderne IT hulpmiddelen, planningstools en monitorinstrumenten om de beschikbaarheid te optimaliseren en het mogelijk te maken voor medewerkers om vanaf verschillende locaties te werken. Nauw en structureel overleg met de sector en de autoriteiten om te borgen dat de loodsen hun werk zo veilig mogelijk kunnen uitvoeren.

SNEL VERANDERENDE VRAAG NAAR LOODSDIENSTEN

RISICO

Het risico van een fluctuerende vraag naar loodsdiensten, waarbij omvang en duur onvoorspelbaar zijn. Hierdoor ontstaat er significante over- óf ondercapaciteit in mensen en materieel en komt de continuïteit en kwaliteit van de loodsdienstverlening in gevaar.

BEHEERSINGSSTRATEGIE

Nederlands Loodswezen streeft naar een organisatie die adequaat kan inspelen op een snel veranderende vraag zonder het veiligheidsniveau en de kwaliteit van de dienstverlening aan te tasten.

BEHEERSMAATREGELEN

Het vergroten van de flexibele schil in inzet van mensen en materieel, meer focus op fasering van de investeringen in de vloot, alsook het ontwikkelen van een strategische personeelsplanning. Verder een beter inzicht krijgen in de vraag naar loodsdiensten door het optimaliseren van juistheid en frequentie van reizenramingen. En tot slot de samenwerking met ketenpartners in de haven optimaliseren.

OPGETREDEN KEY-RISICO'S EN ONZEKERHEDEN

De kwetsbaarheid voor cyberaanvallen is in 2022 als risico nadrukkelijker naar voren gekomen. We hebben het informatiebeveiligingsbeleid naar een hoger niveau getild en gereed gemaakt voor ISO-certificering.

Het risico 'uitval van loodsen en medewerkers' in de vorm van COVID-19 is nog steeds actueel. We monitoren de ontwikkelingen en volgen de landelijke aanpak en de RIVM-richtlijnen.

Er zijn verder geen risico's en onzekerheden opgetreden die een dusdanige impact hadden op het afgelopen boekjaar, dat wij daartoe aanpassingen moesten doen aan ons risicobeheersings- en controlesysteem. De getroffen maatregelen en acties waren afdoende om de gevolgen voor het Loodswezen te beperken.

OPERATIONELE RISICO'S

Nederlands Loodswezen heeft de risico's van het operationele proces die de veiligheid betreffen van mens en milieu en de arbeidsomstandigheden geïnventariseerd. Ook zijn er maatregelen getroffen om de kans op een incident, ongeval en schade te verkleinen. Belangrijke instrumenten om deze operationele risico's in kaart te brengen, zijn de kwaliteitsmanagementsystemen ISPO, ISO en ISM.

Bij operationele risico's denken wij in eerste instantie aan risico's op het water. De grootste operationele risico's voor Nederlands Loodswezen zijn incidenten op het water waarbij mensen en bloedingsmiddelen betrokken zijn. Het embarkeren en debarkeren van een loods op volle zee is een belangrijk operationeel risicomoment dat bij Nederlands Loodswezen de volledige aandacht heeft.

Wij hebben een registratiesysteem om incidenten in kaart te brengen, om hiervan te leren en maatregelen te nemen om herhaling van een incident te voorkomen. Waar nodig zijn beheersmaatregelen genomen om de incidenten te beperken. Kwalitatief hoogwaardige bloedingsmiddelen met voldoende gekwalificeerd en getraind personeel zijn daarbij onontbeerlijk. Het Loodswezen blijft het aantal incidenten nauwlettend monitoren.

Incidenten waarbij een loods tijdens de uitoefening van zijn beroep is betrokken, beschouwen we niet als een operationele risico's voor Nederlands Loodswezen. De registerloods is immers een zelfstandig beroepsoefenaar en is niet in dienst bij een entiteit binnen Nederlands Loodswezen of daarbuiten. Dit laat onverlet dat het varen met zeeschepen in druk bevaren vaarwateren altijd risico's met zich meebrengt. De risicobeheersmaatregelen die hiervoor worden genomen, liggen bij de bevoegde autoriteit. Het verplicht aan boord zetten van een goed opgeleide registerloods is een maatregel om dit risico te beheersen.

FINANCIËLE RISICO'S

De belangrijkste financiële risico's zijn het vaststellen van onjuiste tarieven, onvoldoende beschikbare financiering op lange termijn, het niet kunnen voldoen aan de financiële verplichtingen op korte termijn en fraude.

TARIEVEN

Bij de meeste diensten van Nederlands Loodswezen gaat het om gereguleerde activiteiten. De tarieven daarvoor worden vooraf telkens voor een periode van twaalf maanden vastgesteld. Dat doet de ACM voor de Nederlandse havens en de Vlaamse minister van Mobiliteit voor de Vlaamse Scheldehavens. Als er onjuiste tarieven worden vastgesteld, kan de continuïteit in gevaar komen.

Om het risico op onjuiste tarieven te verkleinen, zijn de tariefvoorstellen gebaseerd op een onderliggend wetenschappelijk model voor het rammen van het aantal reizen. Verder zijn de kosten gebaseerd op de meest recente realisatie en zijn de tariefvoorstellen door een externe accountant onderzocht op de redelijkheid van de aannames en de juistheid van de berekeningen. Belangrijke bedrijfsrisico's zijn verzekerd en het prijsrisico op brandstoffen (behoudens biobrandstoffen) is grotendeels afgedekt.

Door ingang van de Wet actualisatie markttoezicht registerloodsen in 2022 worden de tarieven met ingang van 2023 bij een stijgend aantal reizen niet gebaseerd op de cost-plus berekening van de geraamde kosten, maar op een price-cap berekening vanuit de tarieven van het lopende jaar. Gevolg van de price-cap berekening is dat bij een stijgend aantal reizen een korting zou kunnen gelden die niet kan worden goedge maakt door kostenreducties (in het geval price-cap lager uitkomt dan cost-plus). Omdat het Loodswezen relatief veel vaste kosten kent, die bij een stijgend aantal reizen over meer reizen kunnen worden omgeslagen en doordat de korting is gemaximeerd tot 2,5% verwacht het Loodswezen dat de effecten hiervan op de uiteindelijke resultaten beperkt zullen zijn. Binnen het tariefsysteem is de mogelijkheid een verzoek te doen om rekening te houden met bijzondere omstandigheden. In het Tariefvoorstel 2023 is van deze mogelijkheid gebruik gemaakt en heeft de ACM er mee ingestemd om de tarieven t.o.v. de reguliere price-cap berekening extra te verhogen vanwege de hoge inflatie.

FINANCIERING

Als er op de lange termijn onvoldoende financiering beschikbaar is, zijn we niet meer in staat om de noodzakelijke investeringen in bedrijfs- en beroepsondersteunende middelen te doen. Daardoor komen de kwaliteit van en de continuïteit in de bedrijfsvoering in gevaar. Om dit risico te verkleinen, zijn de looptijden van de financiering van de schepen met een lange levensduur aangegaan voor de gehele economische levensduur van de schepen. Zodoende is gedurende de economische levensduur geen herfinanciering nodig. Ook wordt de financieringsbehoefte op lange termijn jaarlijks opnieuw beoordeeld en getoetst aan de hand van een investerings- en financieringsplan voor de lange termijn.

Gebleken is dat financiers tegenwoordig bij het verstrekken van financiering niet alleen toetsen op financiële risico's, maar ook of investeringen die worden gefinancierd bijdragen aan verduurzaming. Dit kan mogelijk beperkingen opleveren bij het aantrekken van financiering. Bij het ontwikkelen van nieuwe vaartuigen of andere bedrijfsmiddelen houden we, binnen de eisen die we aan het gebruik van die middelen stellen, rekening met verduurzaming bij de aanschaf en exploitatie.

“De uitdaging om tot een betrouwbare raming van het aantal te loodsen scheepsreizen te komen, wordt alleen maar groter door alle onzekerheden in de wereld.”

Wino Dorst, financieel directeur Nederlands Loodswezen B.V.

VERPLICHTINGEN OP KORTE TERMIJN

Wordt er niet aan de verplichtingen op korte termijn voldaan, dan heeft dit als gevolg dat de uitvoering van de bedrijfsvoering in gevaar komt. Om dit risico te verkleinen, is het lange termijn-financieringsplan gebaseerd op het dieptepunt aan liquide middelen gedurende het boekjaar. Voor de aanwezige rekeningcourantfaciliteiten is slechts een gedeeltelijke benutting meegenomen. Verder is er veel aandacht voor juiste en snelle facturering van uitgevoerde diensten, stimulering van automatische incasso en actieve opvolging van overige incasso. Het betaalverkeer is verdeeld over twee banken, waardoor er altijd een alternatief kanaal beschikbaar is om gelden te ontvangen en betalingen uit te voeren.

FRAUDE

Fraude leidt er toe dat onterecht middelen uit de organisatie worden onttrokken. Daardoor komt de continuïteit van de bedrijfsvoering in gevaar of het resultaat onder druk te staan. Belangrijke maatregelen om dit risico te verkleinen, zijn een adequate inrichting van de administratieve organisatie en toegangsbeveiliging tot geautomatiseerde systemen. Met autorisatielimieten beperken wij de risico's bij uitgaven en het aangaan van verplichtingen. Deze limieten zijn vastgelegd in het bevoegdhedenbeleid en de procuratieregeling. Ook het hanteren van het 'three lines of defence- principe' is een essentiële maatregel, doordat er op verschillende manieren en door verschillende personen monitoring op de processen plaatsvindt (door de 1e, 2e en 3e lijn).

Het frauderisico wordt jaarlijks beoordeeld via een frauderisico-analyse. Er zijn verzekeringen afgesloten voor het risico van fraude en cybercrime. Daardoor wordt het financiële gevolg van een eventuele fraude sterk gereduceerd.

OVERIGE FINANCIËLE RISICO'S

Nederlands Loodswezen maakt gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten) om bepaalde rente-en prijsrisico's op brandstoffen zo veel mogelijk af te dekken. We voeren geen substantiële transacties in buitenlandse valuta uit en lopen daardoor geen valutarisico. Deze financiële instrumenten worden bij de financiële vaste activa in de jaarrekening toegelicht.

OPGETREDEN FINANCIËLE RISICO'S EN ONZEKERHEDEN

Er hebben zich geen financiële risico's en onzekerheden voorgedaan die een dusdanige impact hadden op financiële positie en de resultaten over het afgelopen boekjaar, dat wij daartoe aanpassingen moesten doen aan het risicobeheersings- en controlesysteem. De getroffen maatregelen en acties waren afdoende om de gevolgen voor het Loodswezen te beperken.

FINANCIËLE VERSLAGLEGGINGSRISICO'S

Hieronder vallen risico's die van invloed zijn op de betrouwbaarheid van de financiële verslaglegging. Zoals het niet voldoen aan de inrichtingsvoorschriften, de consistentie van de verschillende rapportages onderling en in de tijd, de (kwalitatieve) onderbouwing van balansposten en de tijdigheid waarop de verslaglegging gereed moet zijn. Om deze risico's te verkleinen, hebben wij het risicomanagement- en controlesysteem ingericht zoals hierboven beschreven. In de toekomst worden uitgebreide en nieuwe eisen gesteld aan de duurzaamheidsverslaglegging (CSRD en ESG). In 2023 worden deze eisen en de benodigde informatie in kaart gebracht.

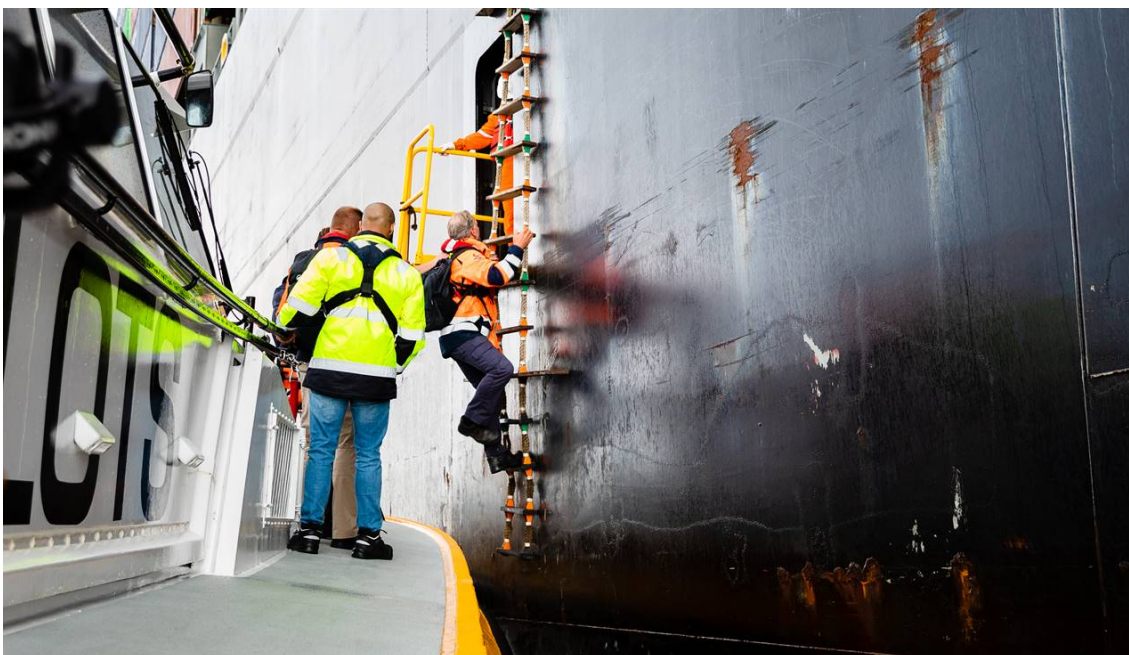
COMPLIANCE RISICO'S

Hieronder vallen risico's die voortvloeien uit de verplichtingen om te voldoen wet- en regelgeving.

Bij het risicoprofiel is al aangegeven dat de Loodsenwet voor Nederlands Loodswezen een belangrijke wet is. Hierin is de borging geregeld van een doelmatige loodsdienstverlening. Hieronder vallen de beroepsuitoefening van de registerloodsen, de ondersteuning daarbij en de financiering daarvan via de tarieven. Het niet voldoen aan de bepalingen van de Loodsenwet heeft als gevolg dat de continuïteit in en de kwaliteit van de taakuitoefening, zoals genoemd in de Loodsenwet ('licence to operate') in gevaar komen. Om deze risico's te verkleinen, zorgen wij ervoor dat we:

- sturen op het naleven van de verordeningen vanuit de beroepsorganisatie (NLC);
- de geaccrediteerde opleiding tot registerloods (Master in Maritime Piloting) verzorgen en dat voldoende kandidaat-studenten toegang krijgen tot de opleiding door het uitgeven van bewijzen tot deelname en het toekennen van studievergoedingen;
- juist en tijdig het Tariefvoorstel indienen en verantwoorden over de uitgevoerde taken en activiteiten aan belanghebbenden.

In 2022 hebben wij geen indicaties of bevindingen waardoor we niet compliant zijn.

IN CONTROL-VERKLARING

Met ons risicomanagement- en controlesysteem streven wij ernaar de kans op fouten, het nemen van verkeerde beslissingen en het verrast worden door omstandigheden zo veel mogelijk te reduceren. Maar geen enkel systeem van intern(e) risicomanagement en controle biedt een absolute zekerheid voor het bereiken van ondernemingsdoelstellingen. Ook kan het niet alle onjuistheden, fraude, incidenten en overtredingen van wetten en regels geheel voorkomen.

Op basis van rapportages en informatie van de verschillende afdelingen en entiteiten die deel uitmaken van ons risicomanagement- en controlesysteem, zijn de ondertekenaars van deze in control-verklaring van mening dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat en is terecht opgesteld vanuit een continuïteitsveronderstelling. Ook zijn we van mening dat het risicomanagement- en controlesysteem, naar behoren heeft gewerkt, met inachtneming van de stand van zaken zoals in het hoofdstuk Risicomanagement en Risicoprofiel staat beschreven.

Het optimaliseren van de werking van het interne risicomanagement- en controlesysteem en het monitoren daarvan, blijft een belangrijk aandachtspunt. In het verslagjaar zijn zowel de opzet als de werking van dit systeem frequent en intensief besproken in de Bestuursraad, samen met de Raad van Commissarissen. In dit jaar hebben zich geen integriteitsissues voorgedaan die van invloed zijn op het risicoprofiel.

ONDERTEKENING

Zoals beschreven in het hoofdstuk Structuur van het publiek jaarverslag is Nederlands Loodswezen de verzamelnaam van de Nederlandse Loodsencorporatie, de vier regionale loodsencorporaties, Stichting Opleiding en Deskundigheidsbevordering Registerloodsen, Nederlands Loodswezen B.V., Loodswezen Materieel B.V. Dit zijn verschillende juridische entiteiten met eigen bestuursorganen.

In dit publiek jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over alle entiteiten van Nederlands Loodswezen. Aansluitend op de juridische structuur en de verantwoordelijkheden daarbinnen, wordt de in control-verklaring ondertekend door de bestuurder van iedere entiteit voor de taken en verantwoordelijkheden die belegd zijn bij de betreffende entiteit.

<u>H.B.W. Broers</u> <i>Directeur</i>	<u>J.B. Mulder</u> <i>Voorzitter</i>	<u>R. de Jonge</u> <i>Voorzitter</i>
<i>Namens</i> Nederlands Loodswezen B.V., als zelfstandige entiteit en als beherend vennoot van de loodsenassociaties Loodswezen Materieel BV	<i>Namens</i> Nederlandse Loodsencorporatie Stichting Opleiding- en Deskundigheids-bevordering Registerloodsen	<i>Namens</i> Regionale Loodsencorporatie Amsterdam-IJmond <u>E.J. Kilian</u> Voorzitter <i>Namens</i> Regionale Loodsencorporatie Noord <u>T.S. de Groot</u> Voorzitter <i>Namens</i> Regionale Loodsencorporatie Rotterdam-Rijnmond <u>G.B.P. Jaburg</u> Voorzitter <i>Namens</i> Regionale Loodsencorporatie Scheldemonden

VERSLAG VAN DE RVC

VERSLAG VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN NLBV

Het jaar 2022 werd gekenmerkt door onverwachte veranderingen en disrupties, ook wat betreft het zeeverkeer. Vrij plotseling arriveerden er veel minder schepen met containers in onze havens, maar even onverwacht veel meer schepen met LNG. Het ene moment werden schepen met fossiele brandstoffen op zee opgelegd; het andere moment kwamen ze met grote aantallen naar binnen. Deze veranderingen eisten voortdurend aanpassingen van onze loodsdiensverlening, en de nodige flexibiliteit van onze hele organisatie. Het is een compliment waard aan onze medewerkers dat de kwaliteit van werken onder al die omstandigheden onverminderd goed is gebleven.

URGENTIE VAN DUURZAAMHEID

Het thema duurzaamheid wordt ook voor het Loodswezen steeds actueler. Als verantwoordelijke organisatie met een publieke taak kiest het Loodswezen daarom voor duurzame oplossingen. Niet alleen vanwege de kosten of de veranderingen in wet- en regelgeving, maar ook vanuit onze eigen overtuiging dat we actief een bijdrage willen leveren aan het terugdringen van de effecten van klimaatverandering. Daarom is duurzaamheid een dominante overweging bij investeringen, zoals de vervanging van onze L-klasse vaartuigen. Maar ook in onze exploitatie houden we er steeds meer rekening mee.

DE KWALITEIT VAN ONZE PUBLIEKE TAAK

De Wet actualisatie markttoezicht registerloodsen (Wamr) is begin 2022 van kracht geworden. Bij de herijking van de wet is het functioneren van het hele Loodswezen tegen het licht gehouden. Dat heeft geleid tot een aantal aanpassingen, zoals een nieuw kostentoerekeningssysteem. Met deze wet is onze huidige werkwijze bevestigd en bestendigd. Wij zien dit als een erkenning voor de manier waarop wij als private organisatie op een kwalitatief verantwoorde wijze en tegen redelijke kosten een publieke taak verrichten. Het Loodswezen staat voor een kwalitatief goede beloodsing van de zeeschepen die Nederlandse en Vlaamse havens aandoen.

WAARDECREATIEMODEL

Onder de Wamr hebben we de verplichting om expliciet aan te tonen dat we efficiënt en productief werken, en dat de kwaliteit van onze dienstverlening goed is. Om alle aspecten hiervan in kaart te brengen, hebben we een waardecreatiemodel ontwikkeld. Daarin is gevisualiseerd hoe het Loodswezen niet alleen financiële waarde creëert, maar ook maatschappelijke waarde door een wezenlijke bijdrage te leveren aan de logistieke keten in de haven. Het model maakt het verband zichtbaar tussen al onze activiteiten en projecten, en is een verdere stap in de professionalisering van onze organisatie.

Het komend jaar gaan we ons meer richten op duurzaamheidsverslaggeving. De Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) van de Europese Unie verplicht bedrijven om vanaf 2024 uitgebreider hun duurzaamheidsprestaties te rapporteren in het jaarverslag. Ons waardecreatiemodel is hiervoor een goede aanzet.

“Het belang van onze loodsdienst neemt in de komende jaren alleen maar toe vanwege de groeiende druk(te) in het maritieme domein, het motto blijft: veilige en vlotte afhandeling!”

Matthieu Borsboom, voorzitter Raad van Commissarissen Nederlands Loodswezen B.V.

WERKWIJZE RVC

De Raad van Commissarissen ziet toe op de vormgeving en uitvoering van de strategie door de directie van NLBV. Daarnaast adviseert de Raad de Bestuursraad van Nederlands Loodswezen, en is zij de werkgever van de directie van NLBV. In de samenstelling van onze Raad waren het afgelopen jaar geen wijzigingen. In juni 2022 is Rudi De Meyer herbenoemd voor een derde termijn.

Naast de reguliere vergaderingen heeft de Raad in 2022 een aantal keer in beslotenheid vergaderd, onder andere in het kader van de benoeming van de nieuwe directeur NLBV. Zoals altijd was er geregeld overleg met de directeur NLBV over de algemene voortgang. Ook is de Raad op werkbezoek geweest in regio Rotterdam-Rijnmond, regio Scheldemonden en regio Noord, en heeft zij op gezette tijden contact gehad met de Ondernemingsraad en met medewerkers van NLBV.

WISSELING VAN DIRECTEUR

In 2022 heeft een directiewisseling plaatsgevonden. Herman Broers is door de algemene vergadering van NLBV benoemd tot directeur van NLBV. De heer Broers is op 1 juni gestart en vervolgens goed uit de startblokken gekomen. Bij deze wisseling van de wacht willen wij graag de vertrekkende directeur Willem Bentinck bedanken. Onder zijn leiding zijn veel goede stappen gezet, zoals de ontwikkeling van de missie, visie en strategie, en de implementatie van het normenkader financieel beheer. Nederlands Loodswezen is onder zijn leiding transparanter geworden door de publicatie van een publiek jaarverslag en duurzaamheid staat prominenter op de agenda. Als Raad hebben we altijd op heel prettige wijze met de heer Bentinck samengewerkt.

TOT SLOT

We sluiten graag af met een woord van dank richting alle mensen in de organisatie. Met name ook de mensen die in de dagelijkse praktijk wat minder zichtbaar zijn, maar achter de schermen hard meewerken om onze dienstverlening op peil te houden. Ook in het veelbewogen jaar 2022 heeft Nederlands Loodswezen een veilige en vlotte afhandeling van het scheepvaartverkeer geborgd, en daar hebben alle medewerkers zich voor ingezet.

In 2023 staan we ongetwijfeld weer voor nieuwe uitdagingen. Het belang van onze dienst neemt alleen maar toe.

Matthieu Borsboom, voorzitter Raad van
Commissarissen
Hoek van Holland, 11 april 2023

**De Raad van Commissarissen van Nederlands
Loodswezen B.V.**

Matthieu Borsboom
Rudi De Meyer
Anne Marie van der Wijst

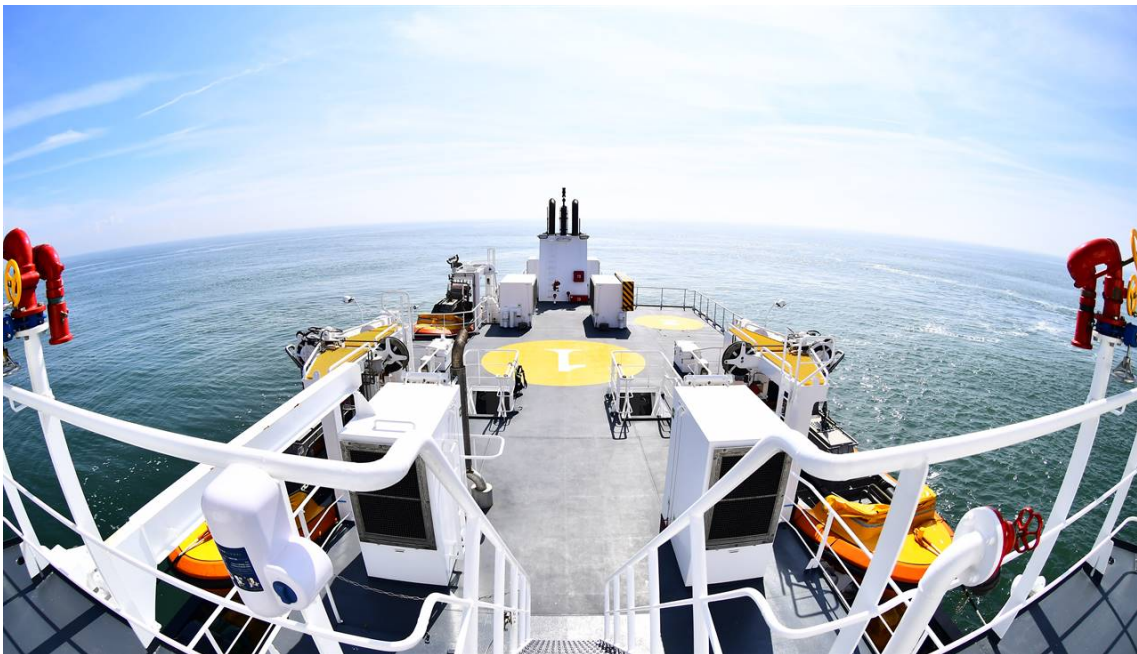
FINANCIËEL VERSLAG

TARIEVEN EN TOEZICHT

In de Loodsenwet is bepaald dat de ACM de loodsgeldtarieven vaststelt voor de schepen die de Nederlandse havens aandoen. Op basis van een voorstel van het Loodswezen stelt de ACM vóór 1 januari van ieder jaar deze tarieven vast. Na deze tariefvaststelling zijn de risico's van onvoorziene kosten en/of een minder dan vooraf voor het jaar ingeschat aantal geloodste scheepsreizen geheel voor de registerloodsen.

De twee belangrijkste elementen van het tariefvoorstel zijn de begrote kosten en het aantal te verwachten te loodsen scheepsreizen, exclusief de dienstverlening aan de Vlaamse Scheldehavens. Voorafgaand aan het indienen van dit tariefvoorstel bij de ACM vindt er een consultatie plaats met vertegenwoordigers van bij ministeriële regeling aangewezen openbare lichamen betrokken bij het bestuur van een of meer zeehavens en representatieve organisaties van ondernemers in het scheepvaart- en havenbedrijf. Zij worden in de gelegenheid gesteld hun zienswijze op het voorstel kenbaar te maken.

In het Tariefvoorstel 2023 is uitgegaan van de reizenraming van Ecorys van september 2022. Bij de raming is verder rekening gehouden met een impact van de economische ontwikkelingen op basis van het basisscenario van het CPB van september 2022. Op basis van het tariefvoorstel heeft de ACM het loodsgeldtarief voor 2023 vastgesteld op plus 3,03%. De raming van 94.063 reizen is de meest waarschijnlijke uitkomst van het model als middenwaarde van een bandbreedte tussen minimaal 91.204 reizen en maximaal 96.605 reizen.

RESULTATEN 2022

In de onderstaande tabel is een vergelijking opgenomen tussen het werkelijke resultaat en het begrote resultaat over 2022.

(in duizenden EUR)	Begroot	Werkelijk	Vershil
	2022	2022	2022
Opbrengsten			
Loodsgelden	216.974	228.177	11.203
Andere tarieven	263	196	-67
Overige inkomsten	423	447	24
Opbrengsten exploitatierekening	217.660	228.820	11.160
Kosten			
Arbeidsvergoeding loodsen	104.762	105.476	714
Beloodsen en plannen	73.285	76.561	3.276
Overige regionale kosten	12.061	11.512	-549
Overige landelijke kosten	15.628	15.357	-271
Publiekrechtelijke beroepsorganisatie	6.766	6.328	-438
Vermogensvergoeding	5.158	4.943	-215
Totaal kosten	217.660	220.177	2.517
Exploitatieresultaat	0	8.643	8.643

De hogere omzet loodsgelden wordt veroorzaakt door een hogere gemiddelde omzet per loodsreis (3,2%) en door een hoger aantal geloodste scheepsreizen dan was begroot (1,9%). Daarnaast is de omzet loodsgelden hoger doordat de frequentiekorting lager was dan begroot (8,2%). Door een lager aantal calls in verhouding met het aantal reizen dat gemaakt is door containerschepen, komen deze schepen in lagere treden van de kortingsmatrix en daalt de korting.

Bij de kosten zijn de kosten arbeidsvergoeding voor de inzet registerloodsen € 714.000 hoger dan begroot. De vergoeding voor directe loodsuren is hoger dan begroot, doordat het aantal gerealiseerde reizen hoger ligt dan begroot. Daarnaast is de vergoeding voor indirecte loodsuren lager ten opzichte van de begroting. De afname wordt voornamelijk veroorzaakt door een lager aantal beschikbaarheidsuren en opleidingsuren.

De hogere kosten voor beloodsen en plannen worden grotendeels veroorzaakt door de hogere kosten voor de vaartuigen. De kosten voor de inzet van de vaartuigen zijn gestegen door de hogere brandstofkosten en hogere kosten voor het onderhoud van de vaartuigen.

FINANCIËLE POSITIE

DE FINANCIËLE POSITIE OP LANGE TERMIJN

Voor de financiering van de bestaande vloot zijn langlopende leningen aangetrokken, waarvan de looptijden overeenkomen met de economische levensduur. Hierdoor is de financiering daarvan gedurende deze periode gewaarborgd. Het renterisico op deze leningen is afgedekt via rentederivaten (in de meeste gevallen via renteswaps en voor één lening via een collar (combinatie van een bij elkaar behorende rente-cap en rente-floor). De omvang en looptijden van de rentederivaten loopt exact gelijk op met de bijbehorende leningen.

Ter gedeeltelijke financiering van de investering in de vier nieuwe tenders van de M-klasse, die in 2023 tot en met 2025 worden opgeleverd is een nieuwe lening aangetrokken. De lening heeft een vaste rente en een leningsduur tot en met 2042.

Met de financiers is de afspraak gemaakt dat het eigen vermogen minimaal 28% van het balanstotaal bedraagt. Eind 2022 ligt dit op 41% waarmee aan deze eis wordt voldaan.

Op basis van de beschikbare financiële prognose wordt verwacht dat, rekening houdende met de geplande investeringen, ook de komende jaren aan de eisen van de financiers kan worden voldaan.

Financiële positie op lange termijn

(Alle bedragen in € 1.000)

Balans	2022	2021	2020	2019	2018
Investeringen in MVA in het betreffende boekjaar	5.740	5.910	9.168	8.265	8.385
Geïnvesteed bedrag in MVA ultimo boekjaar	92.870	100.135	108.110	114.838	122.360
Gemeenschappelijk vermogen korte termijn	13.913	12.539	12.385	9.042	12.414
Gemeenschappelijk vermogen lange termijn	51.538	51.623	50.938	49.844	49.483
Totaal gemeenschappelijk vermogen (= Eigen vermogen)	65.451	64.162	63.323	58.886	61.897
Vaste activa	93.269	100.518	108.497	115.206	122.725
Vlottende activa	66.392	58.400	53.873	52.915	42.973
Balanstotaal	159.661	158.918	162.370	168.121	165.698
Solvabiliteit (in %) (Eigen vermogen / Balanstotaal)	41%	40,4%	39%	35%	37,4%

DE FINANCIËLE POSITIE OP KORTE TERMIJN

De financiële positie op korte termijn is goed. Het nettowerkkapitaal is positief en de current ratio is 2,23.

Financiële positie op korte termijn*(Alle bedragen in € 1.000)*

Balans	2022	2021	2020	2019	2018
Vorraden	4.170	3.458	3.079	3.074	3.000
Vorderingen en overlopende activa	12.037	12.206	10.139	14.218	13.851
Liquide middelen	50.185	42.736	40.655	35.623	26.122
Vlottende activa	66.392	58.400	52.915	52.915	42.973

Vlottende passiva	29.755	23.815	22.007	24.737	21.166
--------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Nettowerkkapitaal	36.637	34.585	31.866	28.178	21.807
--------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

(Vlottende activa -/- vlottende passiva)

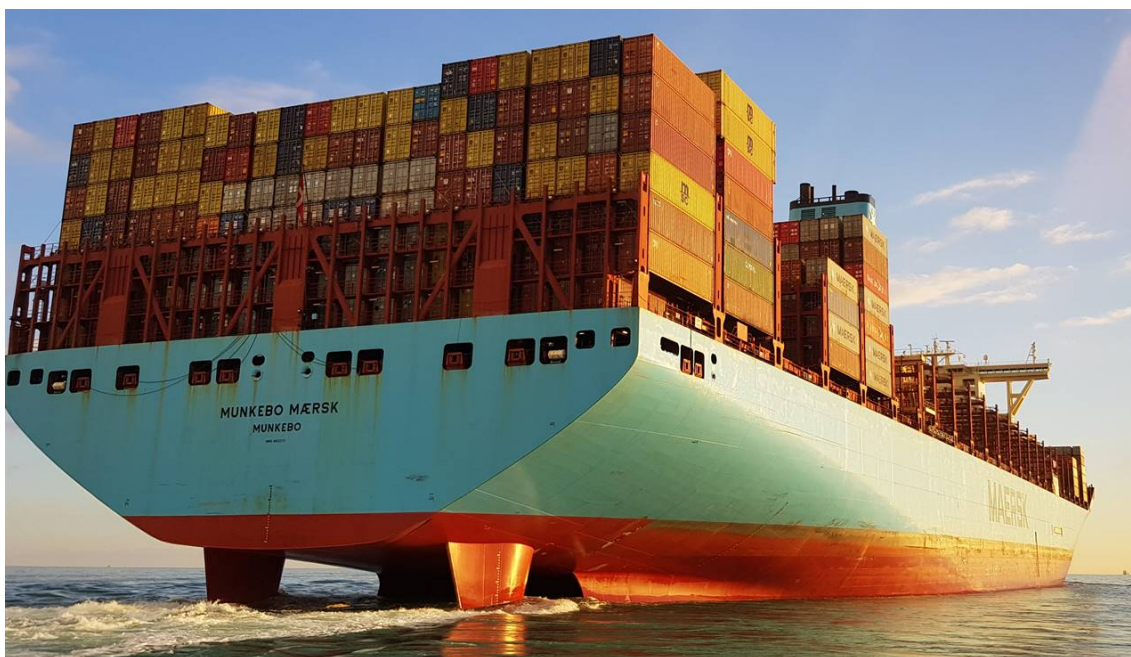
Current ratio (verhoudingscijfer)	2,23	2,45	2,45	2,14	2,03
-----------------------------------	------	------	------	------	------

(Vlottende activa / vlottende passiva)

Het nettowerkkapitaal eind 2022 is € 36,6 miljoen. Het eigen vermogen korte termijn is € 13,9 miljoen. Indien dit na het vaststellen van de jaarrekening 2022 wordt uitgekeerd, resteert nog een positief saldo van € 22,7 miljoen. Verder beschikt het Loodswezen over een tweetal rekening-courantfaciliteiten van in totaal € 10,5 miljoen waarvan geen gebruik is gemaakt.

Het Loodswezen kan ook op korte termijn aan zijn financiële verplichtingen voldoen.

Op basis van de door het bestuur gemaakte analyse van de financiële positie eind 2022 en de meerjarenbegroting 2023-2026 is er geen reden te twifelen aan de continuïteit en de mogelijkheid om de geplande investeringen die nodig zijn voor de toekomstige bedrijfsvoering te kunnen financieren. De onderkende key risks kunnen in voldoende mate worden beheerst. In de jaarrekening 2022 is voor de waardering dan ook uitgegaan van het continuïteitsprincipe.

VERWACHTINGEN VOOR 2023

In onderstaande tabel is de exploitatierekening opgenomen van de diensten en taken van Nederlands Loodswezen die vallen onder artikel 27a van de Loodsenwet. Voor het jaar 2023 zijn de cijfers van het Tariefvoorstel 2023 opgenomen, waarbij ook rekening is gehouden met de opbrengsten en kosten van het Nederlandse aandeel in de Scheldevaart:

(in duizenden EUR)	Begroot 2023	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Opbrengsten			
Loodsgelden	227.564	216.974	228.177
Andere tarieven	174	263	196
Overige inkomsten	379	423	447
Opbrengsten exploitatierekening	228.117	217.660	228.820
Kosten			
Arbeidsvergoeding loodsen	107.859	104.762	105.476
Beloodsen en plannen	82.444	73.285	76.561
Overige regionale kosten	12.532	12.061	11.512
Overige landelijke kosten	17.111	15.628	15.357
Publiekrechtelijke beroepsorganisatie	6.850	6.766	6.328
Vermogensvergoeding	5.153	5.158	4.943
Totaal kosten	231.949	217.660	220.177
Exploitatieresultaat	-3.832	0	8.643

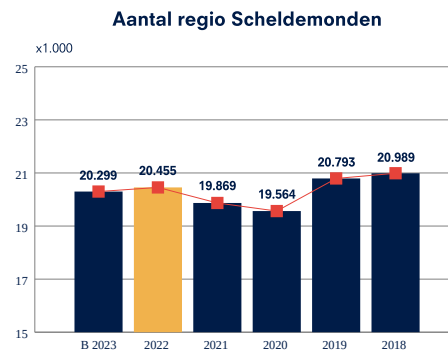
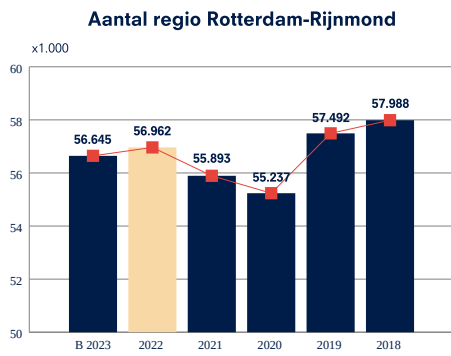
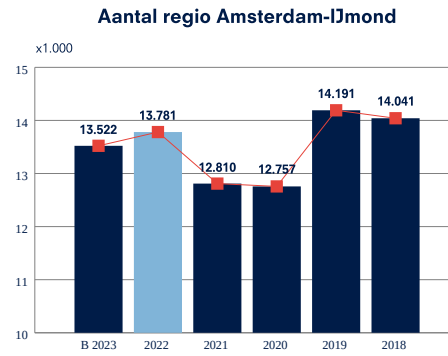
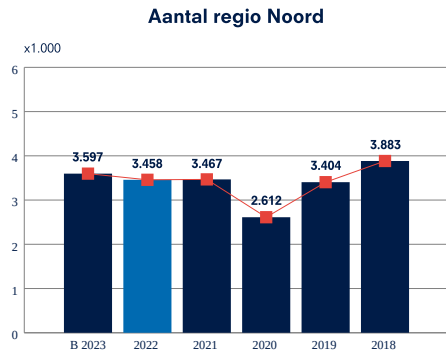
Voor 2023 is een negatief resultaat van € 3.832.000 begroot. Dit is voornamelijk het gevolg van het feit dat de tariefmutatie in het Bijgesteld Tariefvoorstel 2023 is gebaseerd op de alternatieve 'price-cap' berekening in plaats van de cost-plus methodiek, waardoor nu niet alle begrote kosten zijn gedekt door de opbrengsten in 2023. In deze price-cap berekening worden de tarieven bepaald op basis van de bestaande tarieven, vermeerderd met een inflatiecijfer en verminderd met een wettelijk vastgesteld efficiëntiekortingspercentage

De ontwikkeling van de omzet en rentabiliteit zijn afhankelijk van het scheepvaart aanbod. Voor 2023 wordt een hoger aantal te loodsen scheepsreizen begroot (94.063) ten opzichte van de begroting 2022 maar lager ten opzichte van de werkelijke reizen in 2022.

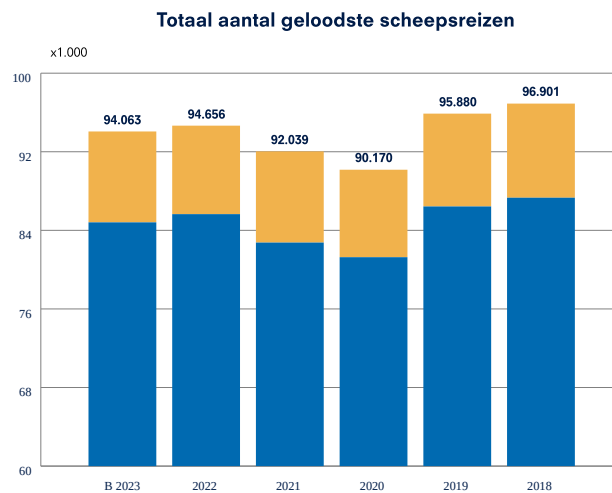
De arbeidsvergoeding loodsen is voor een groot deel afhankelijk van het geraamd aantal te loodsen scheepsreizen. In 2023 wordt een toename van het aantal reizen voorzien van 1,3% ten opzichte van de raming 2022. De uurtarieven registerloodsen worden jaarlijks geïndexeerd met de CBS-index cao-lonen.

Onderstaand is een overzicht opgenomen van het aantal geloodste en te loodsen scheepsreizen over de periode 2018-2023 (inclusief bijzondere reizen). De prognose voor 2023 is op 94.063 te loodsen scheepsreizen gesteld. Dit aantal ligt circa 0,1% onder de realisatie over 2022 van 94.656 reizen.

GELOODSTE / TE LOODSEN SCHEEPSREIZEN 2023-2018

GELOODSTE / TE LOODSEN SCHEEPSREIZEN 2023-2018

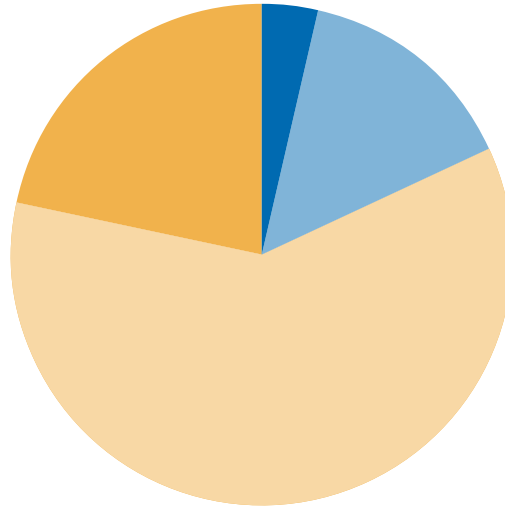

 Reizen wetschepen
  Reizen Scheldevaart

VERDELING GELOODSE SCHEEPSREIZEN PER REGIO

Verdeling per regio 2022

- regio Noord
- regio Amsterdam-IJmond
- regio Rotterdam-Rijnmond
- regio Scheldemonden

LOODSEN EN MEDEWERKERS

Het aantal loodsen neemt toe van 462,73 loodsen in 2022 naar 476,9 in 2023 (in FTE). Het aantal medewerkers is voor 2023 begroot op 479,5 FTE (inclusief inhuur) (2022 470,89FTE).

INVESTERINGEN

In onderstaande tabel zijn de cijfers van de investeringsbegroting 2023 samengevat:

Tabel investeringen 2023			
Overzicht geraamde investeringen		(in €	
Loodswezen voor 2023:		1.000)	
A	Vaartuigen		
	Diverse investeringen grote loodsvaartuigen	1.000	
	Nieuwbouw tenders	4.692	
	Diverse investeringen jet gedreven tenders	820	
			6.512
B	Onroerend goed		
	Helihangar	1.400	
	Inrichting gebouwen	457	
			1.857
C	Overige investeringen		
C.1	<i>Loodstechnische hulpmiddelen</i>		
	Nautisch ondersteunende systemen	1.188	
			1.188
C.2	ICT systemen (hard- en software)		
	Wijzigingen ICT-systemen (incl. SPIL en LIS)	3.481	
			3.481
C.3	Overige investeringen		
	Opleidingsmiddelen loodsen	84	
	Diverse kleine investeringen	320	
			404
			5.073
Totaal generaal 2023			13.442

Voor 2023 is de desinvestering van twee tenders voorzien.

FINANCIERING INVESTERINGEN

Bij het opstellen van het vervangingsplan van de vloot voor de periode 2015-2030 en voor het aantrekken van de financiering voor de nieuwe tenders is een langetermijnprognose gemaakt voor de investeringen, de financiële positie en de financiering van het Loodswezen. De belangrijkste uitgangspunten daarin zijn:

- De inbreng van een kapitaal van € 100.000 per loods bij een loodsformatie van minimaal 425 loodsen.
- De aangegane investeringsverplichtingen tot en met 2022 en begroot voor 2023 worden gefinancierd via het beschikbare eigen vermogen en de aangegane leningen (waaronder de recentelijk afgesloten financiering van de M-klasse tenders) en beschikbare rekening-courant faciliteiten.
- De gestelde solvabiliteit eis van de banken is 28%, waarbij eigen vermogen wordt gedefinieerd als eigen vermogen lang (kapitaalbreng loodsen) en eigen vermogen kort (ingehouden winst ultimo boekjaar).

Voor de toekomstige investeringen in de M-klasse is inmiddels een aanvullende financiering aangetrokken. Het gaat hierbij om een totaal van vier nieuwe M-klasse tenders met een gefaseerde oplevering van één tender in 2023, twee tenders in 2024 en de vierde tender in 2025.

Onderstaand overzicht geeft het verloop weer van de huidige externe langlopende financieringen.

Bedragen in Euro				
Lening	Aflossing 2023	Saldo 31-12-2023	Aflossing 2024	Saldo 31-12-2024
Polaris ABN / BNG	1.100.000	9.900.000	1.100.000	8.800.000
Pollux ABN / BNG	1.100.000	11.000.000	1.100.000	9.900.000
Procyon ABN / BNG	1.000.000	11.000.000	1.000.000	10.000.000
Tenders Rabobank	960.000	4.560.000	960.000	3.600.000
M-klasse tenders BNG		3.591.065	360.000	9.593.617
	4.160.000	40.051.065	4.520.000	41.893.617

In aanvulling op bovenstaande tabel, de aangegane lening voor de M-klasse start per 1 juni 2023 en wordt in tranches opgenomen tot en met 2025. De eerste aflossing vindt plaats per 30 september 2024.

JAARREKENING 2022

OVERZICHT VERMOGEN PER 31 DECEMBER 2022

Balans na resultaatbestemming	2022	2021
<i>(in duizenden Euro's)</i>		
<i>Vaste activa</i>		
Materiële vaste activa (1)	87.054	94.653
Immateriële vaste activa (1)	5.816	5.482
Financiële vaste activa (2)	399	383
Totaal vaste activa	93.269	100.518
<i>Vlottende activa</i>		
Vorraden (3)	4.170	3.458
Vorderingen en overlopende activa (4)	12.037	12.206
Liquide middelen (5)	50.185	42.736
Totaal vlottende activa	66.392	58.400
Kortlopende schulden en overlopende passiva (6)	29.755	23.815
Uitkomst van vlottende activa min vlottende passiva	36.637	34.585
Uitkomst activa min kortlopende schulden	129.906	135.103
Langlopende schulden (7)	40.807	45.470
Voorzieningen (8)	23.648	25.471
Eigen vermogen (9)	65.451	64.162
Totaal gefinancierd	65.451	64.162

EXPLOITATIEREKENING OVER 2022

(in duizenden EUR)	2022	2021
Opbrengsten		
Loodsgelden	228.177	209.628
Andere tarieven	196	277
Overige inkomsten	447	390
Opbrengsten exploitatierekening (10)	228.820	210.295
Kosten		
Arbeidsvergoeding loodsen (11)	105.476	99.962
Beloodsen en plannen (12)	76.561	70.661
Overige regionale kosten (13)	11.512	10.600
Overige landelijke kosten (14)	15.357	14.125
Publiekrechtelijke beroepsorganisatie (15)	6.328	5.565
Vermogensvergoeding (16)	4.943	5.273
Totaal kosten	220.177	206.186
Exploitatieresultaat	8.643	4.109

KASSTROOMOVERZICHT VAN DE MIDDELEN 2022

(in duizenden EUR)	2022	2021
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat exclusief vermogensvergoeding	15.372	9.382
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen en overige waardeveranderingen (1)	12.888	13.508
Mutatie financiële vaste activa (2)	0	0
Mutatie operationele vorderingen	169	-2.067
Mutatie voorraden	-712	-379
Mutatie operationele schulden	5.940	2.569
Mutatie voorzieningen (8)	-1.823	-1.066
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	31.834	21.947
Saldo ontvangen en betaalde rente (15)	-4.666	-5.177
	-4.666	-5.177
Kasstroom uit bedrijfsvoering	27.168	16.770
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiele vaste activa (1)	-5.740	-5.897
Desinvesteringen in materiële vaste activa	116	377
Kasstroom uit investeringen	-5.624	-5.520
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Stortingen kapitaal loodsen (9)	100	1.100
Mutaties uitkering winst aan loodsen (9)	-9.532	-4.821
Mutaties overige reserves (9)	0	-415
Ontvangsten en aflossing langlopende schulden (7)	-4.663	-5.033
Kasstroom uit financiering	-14.095	-9.169
Netto kasstroom	7.449	2.081
Stand liquide middelen begin boekjaar	42.736	40.655
Stand liquide middelen ultimo boekjaar	50.185	42.736

ALGEMEEN

Nederlands Loodswezen is de algemene noemer waaronder een aantal entiteiten in gezamenlijkheid maar elk met eigen taken en verantwoordelijkheden een doelmatige loodsdienstverlening verzorgt in de Nederlandse zeehavens en de Vlaamse havens aan de Schelde. Nederlands Loodswezen bestaat uit een beroeps- en een bedrijfsorganisatie.

BEROEPSORGANISATIE

De beroepsorganisatie bestaat uit de Nederlandse Loodsencorporatie en de vier Regionale Loodsencorporaties Noord, Amsterdam-IJmond, Rotterdam-Rijnmond en Scheldemonden. Daarnaast is er een stichting die de opleidingen van loodsen verzorgt en de deskundigheid en kwaliteit van het beroep bevordert (STODEL). Deze organisaties geven samen invulling aan wettelijke taken met betrekking tot de (kwaliteit van de) beroepsuitoefening, de vakbekwaamheid van de loods, de bevoegdheden, de dienstverlening en de opleiding van (toekomstige) loodsen.

BEDRIJFSORGANISATIE

De bedrijfsorganisatie bestaat uit Nederlands Loodswezen B.V., Loodswezen Materieel B.V., drie stille maatschappen (Loodsenassociatie Amsterdam-IJmond, Loodsenassociatie Rotterdam-Rijnmond/Noord en Loodsenassociatie Scheldemonden).

Nederlands Loodswezen B.V. geeft invulling aan de dienstverlening op het gebied van vlootbeheer, onderhoud, logistiek, planning en administratie bij het loodsen en het beloodsen van zeeschepen en is belast met de inning van het loodsgeld. Loodswezen Materieel B.V. is juridisch eigenaar van de vloot. De loodsenassociaties zijn de samenwerkingsverbanden van de registerloodsen; zij zijn verantwoordelijk voor het doen loodsen van zeeschepen.

De diensten en taken die door het Loodswezen worden uitgevoerd zijn geregeld in de Loodsenwet en betreffen het loodsen van zeeschepen (door de registerloodsen als individuele autonome beroepsbeoefenaar), een aantal andere wettelijke taken, zoals het opleiden van verklaringhouders en een (zeer beperkt) aantal niet gereguleerde taken. Conform het bepaalde in artikel 27 van de Loodsenwet worden de tarieven die het Loodswezen voor haar wettelijke taken in rekening mag brengen vastgesteld door de Autoriteit Consument en Markt (ACM).

De in deze jaarrekening opgenomen cijfers betreffen de samengevoegde cijfers van de organisaties van het Nederlands Loodswezen waarbinnen de desbetreffende diensten en taken worden uitgevoerd die onder toezicht van de ACM staan. De cijfers zijn ontleend aan de administraties en de statutaire jaarrekeningen over 2022 en 2021 van de betreffende organisaties binnen het Loodswezen.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN

Bovenstaande statutaire jaarrekeningen worden opgesteld in overeenstemming met de in Nederland algemeen aanvaarde verslaggevingsregels. Dit betekent dat de desbetreffende jaarrekeningen zoveel mogelijk zijn opgesteld conform de eisen zoals die in Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek zijn geformuleerd en dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen zoveel mogelijk voldoen aan Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en aan de nadere uitwerking van de normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd, zoals die zijn vastgelegd in de door de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) geformuleerde Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (Richtlijnen). Deze eisen en bepalingen gelden als de normen in het maatschappelijk verkeer voor jaarrekeningen in Nederland.

In een aantal gevallen gelden in het kader van de tariefregulering specifieke grondslagen, die zijn gebaseerd op en vastgelegd in wet- en regelgeving, het Kostentoerekeningsstelsel Loodswezen 2019-2023 en besluiten van de ACM in het kader van de tariefregulering van het Loodswezen. Voor de posten waarvoor specifieke grondslagen gelden, zijn deze specifieke grondslagen gehanteerd in deze jaarrekening. De indeling van de exploitatierekening is eveneens gebaseerd op de indeling zoals deze wordt gehanteerd in het kader van het tarieftoezicht. Door deze grondslagen en wijze van presentatie te hanteren heeft deze jaarrekening dezelfde grondslagen als het jaarlijkse tariefvoorstel en de jaarlijkse financiële verantwoording die bij de ACM worden ingediend. Het hanteren van deze grondslagen is, in het kader van de gesprekken over het voldoen aan het Normenkader Financieel beheer, ook afgestemd met het ministerie van IenW.

Deze jaarrekening bevat zowel de opbrengsten en kosten die samenhangen met de dienstverlening aan de Nederlandse havens (onder tarieftoezicht ACM) als ook de opbrengsten en kosten die samenhangen met het Nederlandse aandeel in de loodsdienstverlening aan de Scheldevaart (27,5% van de loodsdiensten naar de Vlaamse Scheldehavens worden door Nederlandse registerloodsen uitgevoerd).

De posten waarvoor specifieke grondslagen zijn gehanteerd betreffen:

ARBEIDSVERGOEDING REGISTERLOODSEN:

De registerloodsen zijn zelfstandig beroepsbeoefenaar en ontvangen geen loon of salaris. In het kader van de tariefregulering zijn uurtarieven voor de werkzaamheden van loodsen bepaald, die zijn vastgelegd in de Regeling markttoezicht registerloodsen. Er zijn uurtarieven bepaald voor directe loodsuren (Directe Productieve Loodstaken aan boord en loodsen op afstand) en indirecte loodsuren (Indirect Productieve Loodstaken, zoals bestuurstaken, loodsdienstleider en opleidingen, reis- en wachturen en beschikbaarheidsuren). De arbeidsvergoeding in deze jaarrekening is gebaseerd op de arbeidsvergoeding volgens de uurtarieven die gelden in het kader van de tariefregulering, zoals verwerkt in de Financiële Verantwoording 2022.

VERMOGENSVERGOEDING:

In de statutaire jaarrekeningen is rekening gehouden met de werkelijke betaalde rente aan financiers voor leningen die zijn aangetrokken voor de financiering van vaartuigen, alsmede met een interne vergoeding aan registerloodsen voor het door hen ingebrachte eigen vermogen. In het kader van de tariefregulering mag niet worden uitgegaan van de werkelijke financieringslasten, maar dient te worden uitgegaan van een normatieve vergoeding voor de financieringslasten gebaseerd op de gemiddelde capital base van materiële vaste activa, voorraden en een toeslag voor werkkapitaal op basis van een door de ACM vastgesteld WACC percentage (2022 en 2021: 4,6%). In deze jaarrekening is uitgegaan van de normatieve vermogensvergoeding in het kader van de tariefregulering, zoals verwerkt in de Financiële Verantwoording 2022.

RENTE TIJDENS DE BOUW VAN GROTE INVESTERINGEN (SCHEPEN EN GEBOUWEN):

In de statutaire stukken vormt de rente betaald aan derden vanwege de financiering met vreemd vermogen onderdeel van de betreffende materiële vaste activa. In het kader van de tariefregulering vormen activa in aanbouw geen onderdeel van de capital base en mogen deze pas in de capitalbase worden toegevoegd als zij in gebruik zijn genomen, waarbij rente tijdens de bouwperiode moet worden berekend op basis van het percentage vreemd vermogen dat onderdeel van de WACC is. Hierdoor ontstaat een verschil tussen de waardering van de materiële vaste activa volgens de statutaire stukken en de waarden volgens de stukken in het kader van de tariefregulering. Omdat in deze jaarrekening is uitgegaan van de grondslagen die gelden voor de tariefregulering zijn de materiële vaste activa in deze jaarrekening gebaseerd op de waarde die hiervoor geldt in het kader van de tariefregulering. Hierdoor is de waarde van de materiële vaste activa € 2.625.338 (eind 2021: € 2.900.480) hoger dan in de statutaire stukken. Dit waardeverschil is verwerkt onder het eigen vermogen.

OVERZICHT AANSLUITING RESULTAAT DOOR SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

In onderstaand overzicht wordt het effect weergegeven van de specifieke grondslagen op het resultaat.

Overzicht effect andere grondslagen	2022
<i>(in duizenden Euro's)</i>	
Resultaat statutaire jaarrekeningen	10.722
Effect andere grondslagen arbeidsvergoeding	-1.670
Effect andere grondslagen vermogensvergoeding en rentelasten	-277
Vershil afschrijvingen en overige posten	-132
	8.643

OVERIGE GRONDSLAGEN

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van Nederlands Loodswezen zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Er heeft zich in 2022 geen stelselwijziging voorgedaan en de waarderingsgrondslagen zijn ongewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2021. Wel hebben zich twee schattingswijzigingen voorgedaan in 2022. Er is een schattingswijziging geweest voor de berekening van de voorziening onderhoud met een impact van € 318.000 en voor de aanpassing van actuariële veronderstellingen van de nieuwe uitredingsregeling (NUR) met een impact van € 1.857.538.

De jaarrekening is opgesteld in euro's, dit is zowel de functionele als de presentatievaluta van Nederlands Loodswezen. Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de resultatenrekening, tenzij hedge-accounting wordt toegepast. Niet-monetaire activa die volgens de verkrijgingsprijs worden gewaardeerd in een vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum (of de benaderde koers).

De waarderingsgrondslagen worden hieronder uiteengezet.

De **materiële en immateriële vaste activa** worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de verrekening investeringen.

Nederlands Loodswezen B.V. beoordeelt jaarlijks of een vast actief onderhevig is aan een bijzondere waardevermindering. Indien de realiseerbare waarde van een actief lager is dan de boekwaarde van een actief en de verwachting is dat deze waardevermindering duurzaam is, zal het waardeverminderingverlies in de verrekening kosten en investeringen worden verwerkt, conform de gemaakte meerjaren afspraken met de ACM.

Financiële vaste activa: Deelnemingen waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaarde methode. Invloed van betekenis wordt bereikt als 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden. De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaardering worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering.

Derivaten worden bij eerste opname in de balans opgenomen tegen reële waarde, de vervolgwaardering van afgeleide financiële instrumenten ('derivaten') is afhankelijk van het feit of het onderliggende van het derivaat beursgenoteerd is of niet. Indien het onderliggende beursgenoteerd is, dan wordt het derivaat tegen reële waarde opgenomen. Indien het onderliggende niet-beursgenoteerd is, wordt het derivaat tegen kostprijs of lagere marktwaarde opgenomen. De wijze van verwerking van waardeveranderingen van het afgeleide financiële instrument is afhankelijk van of er met het afgeleide financiële instrument hedge-accounting wordt toegepast of niet.

Nederlands Loodswezen past kostprijs hedge-accounting toe voor rente derivaten. Op het moment van aangaan van een hedgerelatie, wordt dit gedocumenteerd. Door middel van een periodieke test wordt de effectiviteit van de hedgerelatie vastgesteld. Dit wordt gedaan door het vergelijken van de kritische kenmerken van het hedge-instrument met die van de afgedekte positie of door het vergelijken van de verandering in reële waarde van het hedge-instrument en de afgedekte positie.

Nederlands Loodswezen B.V. past cashflow hedge accounting toe voor haar toekomstige inkopen van brandstof, en eventuele toekomstige inkopen in vreemde valuta. Voor de rentederivaten wordt echter kostprijs hedge-accounting toegepast. Doordat toekomstige inkopen niet in de balans worden verwerkt, worden de brandstof- en valutaderivaten niet gewaardeerd. Indien de afgedekte post tegen kostprijs in de balans wordt verwerkt, wordt ook het derivaat tegen lagere marktwaarde gewaardeerd. Indien van toepassing, wordt het ineffektieve deel van de waardeverandering van de valutatermijn- en brandstofcontracten en rentederivaten verantwoord in de resultatenrekening onder de financiële baten en lasten.

De marktwaarde van een aantal afgeleide financiële instrumenten is in een aantal gevallen negatief. Dit verschil wordt vooral veroorzaakt door een lagere rente- en valutastand of brandstofprijs dan die ten tijde van het afsluiten van het contract. Door het toepassen van kostprijs-hedge of cashflowhedge -accounting wordt geen voorziening gevormd voor derivaten met een negatieve marktwaarde.

De **voorraden** bestaan uit reserveonderdelen en brandstof voor de schepen en zijn gewaardeerd op de historische gemiddelde verkrijgingsprijs, onder aftrek van een voorziening voor incourantheidtoepassing.

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

De **liquide middelen** worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

De **kortlopende schulden** worden bij de eerste waardering gewaardeerd tegen de reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de looptijd van de schulden in de winst-en-verliesrekening als interestlast verwerkt.

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen, die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden opgenomen op basis van contante waarde tenzij de tijdswaarde niet relevant is dan wordt het op basis van nominale waarde opgenomen. Voor de panden wordt geen gebruik gemaakt van een voorziening voor groot onderhoud.

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

VERBONDEN PARTIJEN

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij.

Kenniscentrum Loodswezen B.V. en Stichting Algemeen Beroepsfonds Registerloodsen worden aangemerkt als verbonden partij.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

RISICO'S

VALUTARISICO

Nederlands Loodswezen loopt over haar gefactureerde omzet geen valutarisico. De facturatie van loodsgelden en bijkomende vergoedingen vindt plaats in euro.

De bedrijfskosten worden eveneens vrijwel in zijn geheel in euro betaald. Indien er incidenteel investeringen of andere kosten worden gemaakt in niet-eurovaluta, wordt het valutarisico van transacties van substantiële omvang daarop zoveel mogelijk via valutaderivaten afgedekt.

RENTERISICO

Nederlands Loodswezen loopt renterisico over de rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen). Voor de financiering van de aanschaf van enkele vaartuigen zijn leningen met een variabele rente bij verschillende banken afgesloten. De rente is in verregaande mate afgedekt met rente derivaten. Voor de voorwaarden wordt verwezen naar de toelichting bij de financiële vaste activa c.q. de desbetreffende leningen.

Voor vorderingen en schulden met variabele renteaftspraken loopt Nederlands Loodswezen risico ten aanzien van toekomstige kasstromen. Met betrekking tot de vorderingen worden geen financiële derivaten met betrekking tot renterisico gecontracteerd. De beschikbare liquide middelen worden op een rekening-courant geplaatst tegen variabele rente of op deposito gezet tegen een vooraf vastgestelde termijnrente.

KREDIETRISICO

Nederlands Loodswezen heeft geen significante concentraties van kredietrisico. De levering van diensten vindt plaats op basis van krediettermijnen van 30 dagen. Er wordt een actief incassobeleid gevoerd, waarbij indien noodzakelijk, vorderingen uit handen worden gegeven of een schip aan de ketting wordt gelegd. Nederlands Loodswezen B.V. maakt gebruik van meerdere banken om over meerdere kredietfaciliteiten te kunnen beschikken. Voor zover noodzakelijk worden nadere zekerheden verstrekt aan de bank voor beschikbare kredietfaciliteiten.

PRIJSRISICO BRANDSTOF

Binnen het wettelijke regime dient Nederlands Loodswezen begin juni van elk jaar haar calculaties voor het tarief van het daarop volgende jaar gereed te hebben. Nadat de tarieven uiterlijk 15 juli (voorafgaand aan het jaar waarop de tarieven betrekking hebben) zijn ingediend, is er geen mogelijkheid tot bijstelling meer. Onder de kosten van het Loodswezen zijn ook brandstofkosten begrepen. Bij sterke fluctuatie van de brandstofprijzen is er geen mogelijkheid de tarieven daarvoor (eventueel tijdelijk) aan te passen. Teneinde het prijsrisico op brandstofprijzen te minimaliseren wordt de brandstofprijs voorafgaande aan het maken van de tariefcalculaties in belangrijke mate ingedekt op basis van het geschatte jaarverbruik.

TOELICHTING KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en deposito's. Ontvangen en betaalde rente, ontvangen dividend en het resultaat van de deelneming zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Investeringsactiviteiten in materiële vaste activa worden verwerkt tegen aanschafwaarde en zijn opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten.

Onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten zijn de mutaties voor de financiering door de loodsassociaties op lange termijn opgenomen. Verder is hieronder de opname uit de langlopende leningen ter financiering van de in aanbouw zijnde loodsvaartuigen en tenders opgenomen.

TOELICHTING OP HET VERMOGEN EN DE EXPLOITATIEREKENING

(1) (IM)MATERIËLE VASTE ACTIVA

De materiële vaste activa in aanbouw en of vooruitbetaald betreffen nog niet in gebruik genomen activa. Alle kosten dan wel uitgaven die te kwalificeren zijn aan de materiele vaste activa in aanbouw en of vooruitbetaald worden verwerkt als materiele vaste activa in aanbouw.

Het juridisch eigendom van de schepen berust bij Loodswezen Materieel B.V. Dit is een besloten vennootschap, waarvan de aandelen gehouden worden door de loodsen. Op een deel van de materiële vaste activa zijn zekerheden gevestigd ten behoeve van de financiers van langlopende leningen. Deze zekerheden zijn nader toegelicht bij de desbetreffende leningen.

De kosten van groot onderhoud aan de schepen worden bestreden uit de voorziening voor groot onderhoud.

Verloop materiële en immateriële vaste activa 2022:

(in duizenden EUR)	Bedrijfsgebouwen		Inventarissen	Activa in aan-	Subtotaal		
	en		en	bouw of	materiële	Immateriële	Totaal
	-terreinen	Schepen	installaties	vooruitbetaald	vaste activa	vaste activa	generaal

1 januari 2022

Aanschafwaarde	19.896	192.336	16.962	2.350	231.544	28.223	259.767
Cum. Afschrijving	11.857	112.524	12.511	0	136.892	22.741	159.633
Boekwaarde	8.038	79.812	4.451	2.350	94.652	5.482	100.134

Mutaties 2022

Investeringen	835	538	789	1.852	4.015	1.726	5.740
Herrubriceringen	881	147	145	-1.871	-698	698	0
Aanschafwaarde desinvesteringen	-231	-132	-486	0	-850	-938	-1.787
Cum. Afschrijving desinvesteringen	231	21	481	0	734	938	1.671
Bijzondere waardevermindering	0	0	0	0	0	0	0
Afschrijvingen 2022	-759	-8.452	-1.588	0	-10.799	-2.089	-12.888
Saldo mutaties	956	-7.876	-659	-19	-7.598	334	-7.264

31 december 2022

Aanschafwaarde	21.379	192.890	17.410	2.331	234.011	29.709	263.720
Cum. Afschrijving	12.386	120.953	13.618	0	146.957	23.893	170.849
Boekwaarde	8.994	71.937	3.792	2.331	87.054	5.816	92.870

Afschrijvingspercentages: 2,25% - 20% 6,67% - 20% 20% 0% 20%

Op terreinen wordt niet afgeschreven.

(2) FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De specificatie en het verloop over 2022 van de financiële vaste activa was als volgt:

Specificatie financiële vaste activa	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Deelneming in groepsmaatschappijen	399	383
Financiële instrumenten	0	0
Stand per 31 december	399	383

DEELNEMING KGLW (KENNISCENTRUM LOODSWEZEN B.V.)

Hieronder is de 100%-deelneming in Kenniscentrum Loodswezen B.V. te Rotterdam opgenomen. Kenniscentrum Loodswezen B.V. is per 5 september 2001 opgericht. De waardering van de deelneming geschiedt op basis van de nettovermogenswaarde.

Het verloop over 2022 was als volgt:	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Boekwaarde per 1 januari	383	387
Waardemutatie boekjaar (resultaat)	16	-4
Boekwaarde per 31 december	399	383

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Nederlands Loodswezen maakt gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten) om bepaalde rente-, valuta- en prijsrisico's zoveel mogelijk af te dekken.

SWAPS ABN-AMRO BANK

In 2010 is een langlopende lening voor € 44 miljoen gesloten ter financiering van twee loodsvaartuigen (lening I en II). Deze lening is verstrekt door een combinatie van ABN-AMRO Bank N.V. en N.V. Bank Nederlandse Gemeenten. In 2011 is een additionele lening ad € 20,0 miljoen afgesloten voor het derde loodsvaartuig (lening III). De totale lening bedraagt daarmee € 64 miljoen.

Het renterisico op het eerste deel (€ 44 miljoen) van de lening voor de vaartuigen is in 2010 afgedekt via een renteswap bij ABN-AMRO Bank. De renteswap bestaat uit twee delen, die qua onderliggende hoofdsom gelijk lopen met het schema van opname en aflossing van de leningsdelen I en II. Deze swap heeft een maximale looptijd tot 1 november 2033. De marktwaarde van deze SWAP ultimo 2022 bedraagt € -/862.909 (2021: € -/5.612.577).

De rente voor de financiering van het derde vaartuig is in 2011 eveneens afgedekt met een renteswap bij ABN-AMRO bank voor een bedrag van € 20 miljoen met de startdatum 1 november 2014 en een maximum looptijd tot 1 november 2034. De marktwaarde van deze SWAP bedraagt ultimo 2022 € -/651.611 (2021: € -/3.399.453).

SWAP RABOBANK ROTTERDAM

In 2011 is een langlopende lening gesloten ter financiering van 3 aquila-klasse en 2 stalen tenders. Deze lening is verstrekt door Rabobank Rotterdam. De totale lening bedraagt € 14,4 miljoen en is opgenomen per 1 september 2013. Het renterisico op de lening is, afgedekt via een renteswap bij de Rabobank Bank voor een totaal van € 14,4 miljoen. De swap heeft een maximale looptijd tot 1 september 2028. De marktwaarde van deze SWAP ultimo 2022 bedraagt € 58.148 (2021: € -/646.170).

BRANDSTOFFPRIJZEN

Binnen het wettelijke regime dient Nederlands Loodswezen begin juni van elk jaar haar calculaties voor het tarief van het daarop volgende jaar gereed te hebben. Nadat de tarieven uiterlijk 15 juli zijn ingediend, is er geen mogelijkheid tot bijstelling meer. Teneinde het prijsrisico op brandstofprijzen te minimaliseren wordt de brandstofprijs voorafgaande aan het maken van de tariefcalculaties ingedekt op basis van het geschatte jaarverbruik.

Voor 2023 is het volgende verbruik ingedekt bij de Rabobank:				Marktwaarde
<i>(in duizenden EUR)</i>				
Diesel 10 ppm:	1.440 metric ton =	1.707.840 liter tegen € 613,50 per metrische ton	(€ 0,5173 per liter)	225
Diesel 10 ppm:	1.440 metric ton =	1.707.840 liter tegen € 673,50 per metrische ton	(€ 0,5679 per liter)	140
Diesel 10 ppm:	1.440 metric ton =	1.707.840 liter tegen € 642,80 per metrische ton	(€ 0,5420 per liter)	183
Diesel 10 ppm:	2.880 metric ton =	3.415.680 liter tegen € 697,40 per metrische ton	(€ 0,5880 per liter)	211
Diesel 10 ppm:	960 metric ton =	1.138.560 liter tegen € 734,00 per metrische ton	(€ 0,6189 per liter)	36
				795

Vanaf 2020 wordt er naast reguliere diesel (EN590) ook HVO biodiesel bijgemengd.

In 2022 is er in de regio's Rijnmond en IJmond gebruik gemaakt van HVO B15. Dit is diesel die voor 85% bestaat uit reguliere diesel en 15% bio diesel HVO. Voor bio diesel HVO zijn geen derivaten op de markt om het prijsrisico in te dekken. Het prijsrisico op het 85% bestanddeel reguliere diesel in de HVO B30 wordt ingedekt conform het overige gebruik van reguliere diesel.

Totaal is het prijsrisico voor reguliere diesel voor 9.677.760 liter ingedekt voor 2023. Hiermee is het prijsrisico van 92,78% van het verbruik aan reguliere diesel ingedekt.

De afgedekte volumes en afgedekte literprijzen zijn verwerkt in de tarieven 2022, die door de ACM zijn goedgekeurd.

(3) VOORRADEN

De voorraden zijn gewaardeerd op de historische gemiddelde verkrijgingsprijs, onder aftrek van een voorziening voor incourantheidtoepassing.

De voorraad bestaat uit:	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Grond en hulpstoffen	4.154	3.412
Vooruitbetalingen op voorraden	16	46
Stand per 31 december	4.170	3.458

(4) VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

(in duizenden EUR)	2022	2021
Handelsdebiteuren	8.212	8.745
Vorderingen overige loodsenorganisaties	21	15
Vorderingen belastingen / sociale lasten	1.584	878
Overlopende activa en diverse vorderingen	2.220	2.568
Stand per 31 december	12.037	12.206

DEBITEUREN

Het uitstaande bedrag aan debiteuren ultimo jaar is de som van de post openstaande debiteuren plus de nog te factureren loodsgeld minus de nog te factureren frequentiekorting. Waar nodig is, voor een aantal specifiek bepaalde posten, rekening gehouden met een voorziening voor oninbaarheid.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar. De reële waarde van de vorderingen benadert de boekwaarde ervan, gegeven het kortlopende karakter ervan en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

(5) LIQUIDE MIDDELEN

De liquide middelen bestaan uit direct opeisbare kas- en banksaldi alsmede deposito's. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap. De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het saldo per 31 december 2022 bedraagt € 50.184.987 tegen over € 42.735.535 in 2021.

(6) KORTLOPENDE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA

De kortlopende schulden hebben een resterende looptijd van korter dan een jaar of zijn binnen een jaar direct opeisbaar.

De specificatie van de kortlopende schulden en overlopende passiva is als volgt:	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Leningen en financieringskosten (kortlopend deel)	4.131	4.131
Crediteuren	6.873	4.196
Crediteuren loodsen	438	342
Schuld aan debiteuren inzake frequentiekorting	4.540	5.253
Te verrekenen in toekomstige tarieven	2.040	2.440
Schulden belastingen / sociale lasten	2.225	43
Reservering verlofdagen personeel	4.790	4.069
Overlopende passiva en diverse schulden	4.718	3.341
Stand per 31 december	29.756	23.815

Een schuld aan debiteuren ontstaat als de nog te factureren frequentiekorting per debiteur hoger is dan het openstaande debiteuren saldo aan het einde van het jaar. Per debiteur wordt er vastgesteld of er een vordering of een schuld positie ontstaat bij het salderen.

(7) LANGLOPENDE SCHULDEN

(in duizenden EUR)	Looptijd korter dan 1 jaar	Looptijd tussen 1 en 5 jaar	Looptijd langer dan 5 jaar	Totaal 2022	Totaal 2021
Lening ABN AMRO Swaths	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Lening ABN AMRO / BNG Polaris	€ 1.100	€ 4.400	€ 5.500	€ 11.000	€ 12.100
Financieringskosten Polaris	€ -7	€ -27	€ -33	€ -67	€ -74
Lening ABN AMRO / BNG Pollux	€ 1.100	€ 4.400	€ 6.600	€ 12.100	€ 13.200
Financieringskosten Pollux	€ -9	€ -38	€ -54	€ -101	€ -111
Lening ABN AMRO / BNG Procyon	€ 1.000	€ 4.000	€ 7.000	€ 12.000	€ 13.000
Financieringskosten Procyon	€ -9	€ -38	€ -65	€ -112	€ -121
Lening RABOBANK tenders	€ 960	€ 3.840	€ 720	€ 5.520	€ 6.480
Financieringskosten tenders	€ -4	€ -14	€ -2	€ -20	€ -24
Totaal	€ 4.131	€ 16.523	€ 19.666	€ 40.320	€ 44.450

De stand per :	31 december 2022	31 december 2021
Leningen korte termijn	€ 4.160	€ 4.160
Leningen lange termijn	€ 36.460	€ 40.620
Financieringskosten korte termijn	€ -29	€ -29
Financieringskosten lange termijn	€ -271	€ -301

In onderstaande tabel zijn de leningen opgenomen met de oorspronkelijke hoofdsom, de looptijd van de leningen en de gehanteerde rentepercentages over de lening. De leningen kennen een variabele rente die is afgedekt door een renteswap. Deze zijn toegelicht bij de financiële instrumenten.

(in duizenden EUR)					
	Hoofdsom	Looptijd	2022	2021	
Lening ABN AMRO / BNG Polaris	€ 22.000	2012-2032	5,495%	5,495%	Afgedekt
Lening ABN AMRO / BNG Pollux	€ 22.000	2013-2033	5,495%	5,495%	Afgedekt
Lening ABN AMRO / BNG Procyon	€ 20.000	2014-2034	6,228%	6,228%	Afgedekt
Lening RABOBANK tenders	€ 14.400	2013-2028			Afgedekt

Het verloop van de leningen is opgenomen in onderstaande tabel:

Het verloop van de langlopende leningen is als volgt:	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Stand per 1 januari	40.620	44.780
Bij:opname	0	0
Af: aflossingen	-4.160	-4.160
Stand per 31 december	36.460	40.620

Per 31 december 2022 bedraagt de totale som van de leningen € 40.620.000. Hiervan wordt € 4.160.000 binnen een jaar afgelost en is opgenomen onder de kortlopende schulden.

GEZAMENLIJKE KREDIETFACILITEIT ABN-AMRO BANK N.V. EN N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN

In 2010 is een langlopende lening voor € 44 miljoen afgesloten ter financiering van de eerste twee in 2010 bestelde loodsvaartuigen (lening I en II). In 2011 is een additionele lening ad € 20 miljoen afgesloten voor het derde loodsvaartuig (lening III).

De lening kent een variabele rente, maar deze is vanaf de datum van ingebruikname van de betreffende vaartuigen afgedekt via een renteswap. Voor de delen I en II bedraagt de rente 5,495% en voor deel III 6,2275%, beiden inclusief de opslag voor de bank.

De belangrijkste zekerheden en voorwaarden voor deze leningsfaciliteit betreffen: een scheepshypotheek ad € 74 miljoen, verhoogd met 30% voor rente en kosten; hoofdelijke aansprakelijkheid van Nederlands Loodswezen B.V. en Loodswezen Materieel B.V.; negatieve pledge op bestaande activa ten tijde van het afsluiten van de lening; pandrecht op de vorderingen door werf afgegeven garanties en scheepsbouwcontracten; pandrecht op rechten uit verzekeringen en daarnaast dient het garantievermogen (financiering loodsassociaties lange- en korte termijn) te allen tijde ten minste 28% van het gecorrigeerde balanstotaal te bedragen.

KREDIETFACILITEIT COÖPERATIEVE RABOBANK ROTTERDAM U.A.

De totale lening bedraagt € 14.400.000 die per 1 september 2013 is opgenomen. De lening kent een variabele rente, afgedekt via een renteswap tegen een rente van 4,20% inclusief de opslag voor de bank. De belangrijkste zekerheden en voorwaarden voor deze leningsfaciliteit betreffen: sloopshypotheek op vijf gebouwde tenders; hoofdelijke aansprakelijkheid van Nederlands Loodswezen B.V. en Loodswezen Materieel B.V; negatieve pledge op bestaande activa ten tijde van het afsluiten van de leningen en pandrecht op de vorderingen op door de werf gegeven garanties, scheepsbouwcontracten en rechten uit verzekeringen.

(8) VOORZIENINGEN

De specificatie van de voorzieningen is als volgt:	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Groot onderhoud schepen	9.162	9.159
Voorziening egalisatieoplossing FLO	1.827	2.054
Voorziening nieuwe uitrederegeling continu personeel	11.232	13.126
Voorziening personeelsbeloning	772	971
Voorziening kantoorregeling	224	161
Voorziening langdurig zieken	431	0
Stand per 31 december	23.648	25.471

VOORZIENING GROOT ONDERHOUD SCHEPEN

Dit betreft een voorziening voor het egaliseren van de kosten van het periodiek groot onderhoud van schepen en revisies van motoren. De dotaties aan de voorziening zijn opgebouwd op basis van een planning voor ieder vaartuig, waarbij eenmaal per twee jaar een kleine dokbeurt plaatsvindt en eenmaal per vijf jaar een grote dokbeurt. De geschatte bedragen voor de dokbeurten zijn gebaseerd op de werkelijke uitgaven van de afgelopen jaren.

Het verloop van de voorziening groot onderhoud schepen is als volgt:	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Stand per 1 januari	9.159	8.163
Bij: dotaties	3.138	2.930
Af: onttrekkingen wegens onderhoud	-3.135	-1.934
Stand per 31 december	9.162	9.159

Hiervan heeft € 2.641.719 een looptijd korter dan 1 jaar en € 6.520.550 een looptijd langer dan 1 jaar en korter dan 5 jaar.

VOORZIENING EGALISATIE OPLOSSING FLO

Bij de verzelfstandiging van het Loodswezen in 1988 zijn de op dat moment bestaande backserviceverplichtingen voor de regelingen van Functioneel Leeftijds Ontslag (FLO) voor varende medewerkers en Functioneel Leeftijds Pensioen (FLP) voor loodsen door de overheid niet af gefinancierd..

Het Loodswezen heeft sinds 1996 ten laste van het resultaat van de gemeenschappelijke exploitatie, naast de betaling van de uitkeringen op omslagbasis, extra stortingen gedaan om stapsgewijs over te gaan van financiering op omslagbasis naar financiering op kapitaaldeckingsbasis. Voor 2008 was deze vrijwillige overgang naar financiering op kapitaaldeckingsbasis gebaseerd op een vast percentage van de omzet (dat destijds 22% van de omzet bedroeg).

Deze methode is in 2008, onder de gewijzigde Loodsenwet, waarbij de ACM het schema van stortingen vaststelt, door de wetgever bestendigd. Vanaf 2017 bedraagt de opslag in de tarieven voor FLO 0%.

De ontvangen opslagen uit de loodsgeldtarieven voor FLO worden beheerd binnen de balans van de gemeenschappelijke exploitatie van de loodsenassociaties in het egalisatiefonds FLO.

HET EGALISATIEFONDS FLO:

Jaarlijks wordt de in de loodsgeldtarieven in rekening gebrachte opslag aan dit fonds gedoteerd en worden de FLO uitkeringen ten laste van dit fonds gebracht. Het saldo van het egalisatiefonds FLO aan het einde van elk jaar representeert de middelen die feitelijk op dat moment beschikbaar zijn voor de financiering van FLO uitkeringen.

DE BACKSERVICE FLO:

De backservicevoorziening voor FLO is het bedrag dat nodig zou zijn indien de desbetreffende verplichtingen op de desbetreffende datum bij een derde partij (pensioenfonds of verzekeraar) zouden worden ingekocht. Hierbij is voor FLO uitgegaan van de grondslagen zoals deze gelden voor het verzekeringscontract van de pensioenregeling van Nederlands Loodswezen B.V. Ultimo 2022 is deze door de actuaris berekend op basis van de volgende grondslagen.

Sterfte (voorziening): AG 2022 Prognose tafel (leeftijdscorrecties -1 / -1)

Rente: Rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen van DNB per 31 december 2022

Deelnemersbestandontwikkeling: jaarlijkse stijging FLO-uitkering (en uitkering AOW-gat) en RVU-drempelvrijstelling: 2,5% in 2023, 3,0% erna.

Opslagen (voorziening): 1,5% excasso en 0,5% uitkeringsmodaliteit.

De impact van de gewijzigde rente bedraagt € -4.000.

In onderstaand overzicht is het verloop van het egalisatiefonds FLO versus de backservice FLO weergegeven:

Egalisatiefonds FLO		
Het verloop van de voorziening egalisatieoplossing FLO is als volgt:	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Stand per 1 januari	2.054	2.760
Af: uitkeringen	-242	-693
Af: vrijval FLO	0	0
Bij: dotatie 0,00% respectievelijk 0,00% omzet	0	0
Af: rente	15	-13
Stand per 31 december	1.827	2.054
Backservice FLO		
	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Stand egalisatiefonds FLO	1.827	2.054
Benodigde backservice koopsom	167	412
Verschil	1.660	1.642

De backservice FLO heeft voor € 138.000 een looptijd korter dan 1 jaar. Het resterende bedrag van € 1.688.797 heeft een looptijd van langer dan 1 jaar maar korter dan 5 jaar.

HET VERSCHIL TUSSEN HET EGALISATIEFONDS FLO EN DE BENODIGDE BACKSERVICE FLO:

Het verschil tussen de in het egalisatiefonds FLO beschikbare middelen en de benodigde financiering ter dekking van de backserviceverplichtingen is het nog in de toekomstige tarieven te financieren deel van de FLO verplichtingen.

De FLO uitkeringen lopen tot en met 2024. Het thans bestaande positieve saldo van € 1.660.433 kan tot en met 2024 nog wijzigingen ondergaan, doordat in de actuariële berekening van de backservice een aantal aannames op basis van de huidige omstandigheden zijn verwerkt, die in de toekomst kunnen wijzigen.

In 2019 is met het ministerie van IenW afgesproken dat, een eventueel overschot zolang de uitkeringen aan FLO gerechtigden nog lopen (tot en met 2024) worden beheerd binnen de gemeenschappelijke exploitatie van de loodsenassociaties. Nadat alle uitkeringen aan FLO gerechtigden voldaan zijn zal het eindsaldo bepaald worden en zal dit worden overgedragen aan de Nederlandse Loodsencorporatie, waarna dit net als voor FLP, zal worden terug gegeven via de toekomstige loodsgeldtarieven.

In deze jaarrekening is dit saldo - als onderdeel van het egalisatiefonds FLO - opgenomen in deze balans onder de voorzieningen.

VOORZIENING NIEUWE UITTREDEREGELING CONTINU PERSONEEL (NUR)

De nieuwe uittrede regeling voor continupersoneel houdt in dat personeelsleden die tenminste 20 jaar werkzaam zijn geweest in een continufunctie onder bepaalde voorwaarden gefaseerd naar hun pensioen kunnen afbouwen met een aanvulling van de werkgever. Deze regeling geldt voor alle werknemers van Nederlands Loodswezen B.V. in een continufunctie. Onderdeel van deze groep vormen ook de varende werknemers die voor 1992 in dienst zijn getreden en die nog aanspraken hadden om met FLO te kunnen gaan. Behoudens een kleine groep werknemers die in 2013 nog met FLO kon gaan, is de nieuwe regeling ook op de ex- FLO gerechtigden van toepassing.

De voorziening voor de nieuwe uittrede regeling wordt actuarieel berekend.

Voor de waardering van de voorziening NUR wordt een inschatting gemaakt voor de kans dat een medewerker deelneemt. Voor alle medewerkers die recht hebben op de NUR van 56,5 jaar en ouder (plus gepensioneerde ex-medewerkers) wordt jaarlijks een analyse gemaakt door per medewerker inzichtelijk te maken in hoeverre deze medewerker gebruik maakt, gebruik heeft gemaakt of nog gebruik kan maken van de NUR aanvullingen. Op basis van de gemaakte analyse is in de jaarrekening 2022 voor degenen die een keuze hebben gemaakt uitgegaan van de uitkeringen die behoren bij de gemaakte keuzes.

Aangezien de aanvulling voor ex- FLO gerechtigden hoger is dan voor medewerkers die geen FLO aanspraken hebben gehad, wordt de deelnamekans voor beide subgroepen apart berekend.

Voor degenen die nog geen keuze hebben gemaakt is uitgegaan van de deelnamekansen die horen bij de deelnemers die wel een keuze hebben gemaakt in de betreffende subgroep. Dit betekent dat voor de subgroep 'oud-FLO' een deelnamekans van 97,9% is toegepast op medewerkers die nog geen keuze hebben gemaakt en dat op de subgroep 'geen FLO gehad' een deelnamekans van 85,7 % is toegepast op medewerkers die nog geen keuze hebben gemaakt.

Voor degenen die nog geen keuze gemaakt hebben en waarvoor geldt dat geen volledige aanvulling meer mogelijk is, vanwege het verlopen van rechten of de van toepassing zijnde wachttijd van 6 maanden, is hier ook rekening mee gehouden. De deelnamekans is derhalve toegepast op de ultimo 2022 nog maximaal mogelijke aanvullingen.

Voor de subgroep 'oud-FLO' geldt dat alle medewerkers de maximale opbouw van 20 jaar hebben en dat het merendeel van de medewerkers inmiddels een keuze heeft gemaakt en gebruik van de regeling maakt.

Voor de subgroep 'geen FLO gehad' geldt dat een deel van de medewerkers minder dan de maximale opbouw van 20 jaar kan bereiken, hetgeen van invloed kan zijn op de te maken keuze. Voorts geldt voor deze subgroep dat een relatief groter aantal deelnemers, die wel een keuze had moeten maken, nog geen keuze heeft gemaakt.

Vanwege het feit dat de subgroep 'geen FLO gehad' nog relatief klein is, is er nog slechts een beperkte ervaring opgebouwd over de wijze waarop deze groep hun keuze maakt en weegt de keuze van een klein aantal deelnemers ook relatief zwaar door in de gemiddelde deelnamekans van deze subgroep. Hierdoor bestaat er meer onzekerheid over de deelnamekans in deze subgroep. De komende jaren zal de deelnamekans van deze subgroep worden gemonitord en zal deze naar verwachting, op basis van een toenemend aantal deelnemers, betrouwbaarder en meer exact kunnen worden vastgesteld.

Medewerkers kunnen – binnen de voorwaarden van de regeling – zelf het moment waarop men gebruik van de regeling maakt kiezen. De benodigde voorziening wordt opgebouwd in 20 jaar, voorafgaande aan een richtleeftijd van 59 jaar.

In de berekening van de voorziening is uitgegaan van de sterftetabel: AG 2022 Prognosetafel (leeftijdscorrecties: -1/-1) en het rentepercentage bedraagt 3,73% (benadering marktrente AA+ bedrijfsobligaties per einde 2022 op basis van een duratie van 6 jaar).

De mutatie door de gewijzigde rente van 0,51% naar 3,73% bedraagt € -2.659.000.

De voorziening NUR heeft voor € 1.203.000 een looptijd korter dan 1 jaar, voor € 5.214.000 een looptijd langer dan 1 jaar en korter dan 5 jaar en voor € 4.815.386 een looptijd langer dan 5 jaar.

Grondslagen berekening backservice NUR:

Sterfte: AG 2022 Prognosetafel (leeftijdscorrecties: -1/-1)

Rente: 3,73% (benadering marktrente AA+ bedrijfsobligaties per einde 2022 op basis van een duratie van 6 jaar)

Ontwikkeling deelnemersbestand:

- Jaarlijkse stijgingen salarissen, loonaanvullingen: 2,5% in 2023 (conform CAO), erna 3,0%
- Carrièrestijgingen (per jaar):

	Leeftijd van	Leeftijd tot	Carrière
	15	40	3,00%
	40	45	2,50%
	45	59	1,75%

· Arbeidsongeschiktheidskansen:

	Leeftijd van	Leeftijd tot	AO-kansen Man	AO-kansen Vrouw
	15	20	0,09%	0,15%
	20	25	0,13%	0,23%
	25	30	0,21%	0,41%
	30	35	0,30%	0,55%
	35	40	0,39%	0,66%
	40	45	0,49%	0,77%
	45	50	0,61%	0,87%
	50	55	0,73%	0,99%
	55	59	0,87%	1,14%

De arbeidsongeschiktheidskansen zijn alleen van toepassing op de groep 'geen FLO gehad'.

· Ontslagkansen:

	Leeftijd van	Leeftijd t/m	Ontslag
	15	34	5,00%
	35	39	3,00%
	40	44	2,00%
	45	59	1,00%

· Deelnamekans:

De deelnamekansen worden toegepast op medewerkers die nog geen keuze hebben gemaakt.

Groep	Deelnamekans
Oud FLO'ers	97,90%
Geen FLO gehad	85,70%

Opslagen op de voorziening: 0,5% uitkeringsmodaliteit

Opslagen werkgeverslasten:

Opslag	Opslag als %	Gemaximeerd of excedent
IVA/WGA excedent	3,44	excedent
Premie sectorfonds (WGF)	0,00	gemaximeerd
WAO/WIA basis	7,55	gemaximeerd
WGA aanvulling	0,38	gemaximeerd
WGA Eigen Risico	0,72	gemaximeerd
WW-AWF	2,20	gemaximeerd
ZVW	6,75	gemaximeerd
Eindtotaal	21,04	
Totaal gemaximeerd	17,60%	
Totaal excedent	3,44%	
Totaal	21,04%	

Tijdsevenredigheidsfactor: Opbouw in (maximaal) 20 jaar tot leeftijd 59

Het verloop van de voorziening nieuwe uittrede regeling continu personeel:	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Stand per 1 januari	13.126	14.526
Correctie eindstand 2020	0	-317
Bij: dotatie voorziening nieuwe uittrede regeling continu personeel	971	1.126
Af: uitkeringen	-1.071	-1.227
Wijziging actuariële veronderstellingen	-1.858	-982
Bij: rentetoevoeging	64	0
Stand per 31 december	11.232	13.126

VOORZIENING PERSONEELSBELONING LANGE TERMIJN

In de CAO van het Loodswezen is een jubileumregeling van toepassing. Indien een medewerker een bepaald aantal jaren in dienst is, ontvangt deze medewerker een eenmalige uitkering in aanvulling op het salaris. Voor de in het vooruitzicht gestelde jubileumuitkeringen wordt de contante waarde van de toekomstige jubileum-uitkeringen rekening houdend met de aan de volgende jaren lineair toe te rekenen lasten over de verstreken diensttijd op de balans opgenomen. De voorziening voor de uitkeringen is berekend als de contante waarde van de verwachte jubileumuitkering, rekening houdend met sterfte.

Sterfte: AG 2022 Prognosetafel (leeftijdscorrecties: -1/-1)

Rente: 3,76% (marktrente AA+ bedrijfsobligaties per einde 2022 op basis van een duratie van 9)

Ontwikkeling deelnemersbestand:

- Jaarlijkse stijgingen salarissen: 2,5% in 2023 (conform CAO), erna 3,0%

Leeftijd van	Leeftijd tot	Carrière
15	40	3,00%
40	45	2,50%
45	59	1,75%
60		0,00%

· Arbeidsongeschiktheidskansen:

Leeftijd van	Leeftijd tot	AO-kansen	
		Man	Vrouw
15	20	0,09%	0,15%
20	25	0,13%	0,23%
25	30	0,21%	0,41%
30	35	0,30%	0,55%
35	40	0,39%	0,66%
40	45	0,49%	0,77%
45	50	0,61%	0,87%
50	55	0,73%	0,99%
55		0,87%	1,14%

· Ontslagkansen:

Leeftijd van	Leeftijd t/m	Ontslag
15	34	5,00%
35	39	3,00%
40	44	2,00%
45	59	1,00%
60		0,00%

- Leeftijd uit dienst 67

Het verloop van de voorziening personeelsbeloning lange termijn is als volgt:	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Stand per 1 januari	972	967
Opbouwlasten	104	77
Uitkeringen in boekjaar	-41	-15
Interestlasten	7	3
Actuariële winsten	-270	-61
Stand per 31 december	772	971

De voorziening heeft betrekking op jubileumuitkeringen en heeft overwegend een langlopend karakter. De mutatie door de gewijzigde marktrente van 0,78% naar 3,76% bedraagt € -218.000.

De voorziening heeft voor € 63.838 een looptijd korter dan 1 jaar. Het resterende bedrag van € 707.814 heeft een looptijd van langer dan 1 jaar.

VOORZIENING LANGDURIG ZIEKEN

Onder de voorziening langdurig zieken zijn de totale salariskosten opgenomen van de personen die per balansdatum naar verwachting langdurig ziek zijn en die naar verwachting geheel of gedeeltelijk niet meer instaat zullen zijn om hun werkzaamheden te verrichten. De voorziening is opgenomen tegen de nominale waarde. De voorziening heeft voor € 212.692 een looptijd korter dan 1 jaar. Het resterende bedrag van € 218.260 heeft een looptijd van langer dan 1 jaar, maar korter dan 5 jaar. De voorziening loopt niet langer dan 5 jaar door dus dit is € 0.

VOORZIENING KANTOORREGELING (REGELING VITALITEITSVERLOF KANTOORMEDEWERKERS)

Vanaf 2021 is de vitaliteitsregeling voor kantoormedewerkers verhoogd naar 4% waarvan de extra 2% niet uitbetaald mag worden, maar alleen kan worden aangewend voor opbouw langdurig verlof wat tijdens het dienstverband opgenomen moet worden. De regeling heeft als doel de medewerkers op een verantwoorde wijze tot op hogere leeftijd inzetbaar te houden door parttime te kunnen afbouwen. Daarmee is de regeling mede bedoeld om het risico op mindere inzetbaarheid van de medewerkers voor de organisatie te beperken en ook om doorstroming van jongere medewerkers in kantoorfuncties te bevorderen.

De voorziening is opgenomen tegen de contante waarde. De veronderstellingen sluiten zo veel mogelijk aan met de veronderstellingen uit de voorzieningen voor jubileum, NUR en FLO.

De voorziening heeft voor € 0 een looptijd korter dan 5 jaar. Voor het resterende bedrag van € 203.304 wordt verwacht dat dit een looptijd heeft van langer dan 5 jaar.

De mutatie door de gewijzigde rente van 0,97% naar 3,72% bedraagt € -124.000.

(9) EIGEN VERMOGEN

De registerloodsen die lid zijn van de drie loodsenassociaties dragen zorg voor het gezamenlijk risicodragend vermogen, ter (mede) financiering van de gemeenschappelijke bezittingen. Deze financiering vindt deels op lange termijn en deels op korte termijn plaats. Bij deze financiering wordt rekening gehouden met de leningsvoorwaarden van de bank die zijn gesteld voor de verstrekte leningen. Volgens de leningsvoorwaarden dient het gezamenlijk risicodragend vermogen van de drie loodsenassociaties op korte en lange termijn minimaal 28% van het balanstotaal per ultimo boekjaar te bedragen. In het eigen vermogen is ook een correctie voor de vermogensvergoeding over de capital base opgenomen van € 275.142. Deze wordt niet aan de loodsen uitgekeerd.

FINANCIERING LANGE TERMIJN

Op grond van de maatschapsovereenkomsten en de besluitvorming in de Gezamenlijke Vergadering van Vennoten dient elke niet-beherend vennoot in de loodsenassociatie waarvan hij deel uitmaakt een bedrag van € 100.000 in contanten als kapitaal in te brengen. Het kapitaal wordt door de niet-beherend vennoten op lange termijn ter beschikking gesteld en wordt uitsluitend teruggestort bij uittreden van een niet-beherend vennoot.

Het door de niet-beherend vennoten ingebrachte kapitaal wordt door de loodsenassociaties ingebracht in het gemeenschappelijke vermogen en op lange termijn ter beschikking gesteld ter financiering van de gemeenschappelijke bezittingen. De post 'financiering lange termijn' is in deze balans derhalve gelijk aan het totaalbedrag van het door de niet-beherend vennoten in de afzonderlijke loodsenassociaties ingebrachte kapitaal en daarnaast de overige reserves van de overige entiteiten.

Vanaf 1992 worden de budgetten voor de studievergoeding van de studenten rechtstreeks door STODEL aan de gemeenschappelijke exploitatie van de loodsenassociaties in rekening gebracht. Hierdoor is er nooit een resultaat dat ten laste of ten gunste komt van de reserves.

Voor de overige entiteiten geldt dat het resultaat van het boekjaar ten laste of ten gunste komt van de overige reserves.

FINANCIERING KORTE TERMIJN

De 'financiering korte termijn' ontstaat in hoofdzaak doordat, op grond van bepalingen in de maatschapsovereenkomsten en de gemaakte afspraken tussen de loodsenassociaties onderling, maximaal 90% van de gerealiseerde winst als voorschot wordt uitgekeerd. Het restant (minimaal 10%) wordt na afloop van het boekjaar uitgekeerd. In het algemeen is dit nadat de jaarrekening van het gemeenschappelijke vermogen en de gemeenschappelijke exploitatie van de gezamenlijke loodsenassociaties, alsmede de jaarrekeningen van de afzonderlijke loodsenassociaties zijn vastgesteld. Indien er tot uitstel van het opstellen van de jaarrekening wordt besloten kan de Gezamenlijke Vergadering van Vennoten besluiten dat er na afloop van het boekjaar, maar voordat de definitieve jaarrekening is vastgesteld op basis van voorlopige jaarcijfers een aanvullend voorschot wordt uitgekeerd.

	Financiering korte termijn	Financiering lange termijn	Totaal 2022
Het verloop van de financiering is als volgt:			
<i>(in duizenden EUR)</i>			
Stand per 1 januari 2022	12.537	51.625	64.162
Uitbetaalde winstuitkering vorig boekjaar	-10.523	0	-10.523
Uitbetaald verlof tegoed loodsen vorig jaar	-2.017	0	-2.017
In-/uittredingen loodsen (per saldo storting kapitaal)	0	100	100
Vooruitstortingen kapitaal loodsen	0	0	0
Inbreng NLBV	0	0	0
Nog niet uitgekeerd verlof tegoed loodsen	2.466	0	2.466
Nog te betalen winstuitkering huidig boekjaar	11.447	0	11.447
Resultaat boekjaar verwerkt in overige reserves	0	91	91
Correctie Capital base verwerkt in overige reserves	0	-275	-275
Stand per 31 december 2022	13.910	51.541	65.451

VERGELIJKENDE CIJFERS 2021:

	Financiering	Financiering	Totaal
Het verloop van de financiering is als volgt:	korte termijn	lange termijn	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>			
Stand per 1 januari 2021	12.384	50.939	63.323
Uitbetaalde winstuitkering vorig boekjaar	-10.629	0	-10.629
Uitbetaald verlof tegoed loodsen vorig jaar	-1.756	0	-1.756
In-/uittredingen loodsen (per saldo storting kapitaal)	0	1.100	1.100
Vooruitstortingen kapitaal loodsen	0	0	0
Inbreng NLBV	0	1	1
Nog niet uitgekeerd verlof tegoed loodsen	2.017	0	2.017
Nog te betalen winstuitkering huidig boekjaar	10.521	0	10.521
Resultaat boekjaar verwerkt in overige reserves	0	-111	-111
Correctie Capital base verwerkt in overige reserves	0	-304	-304
Stand per 31 december 2021	12.537	51.625	64.162

(10) OPBRENGSTEN EXPLOITATIEREKENING

Netto-omzet omvat de opbrengsten uit levering van diensten en gerealiseerde projectopbrengsten uit hoofde van onderhanden projecten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen en na eliminatie van transacties binnen de groep.

Opbrengsten exploitatierekening	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Opbrengst S en T-loodsgeld	198.787	184.328
Bijzondere factoren en reizen	2.405	1.904
Frequentiekorting	-13.735	-14.613
Totaal opbrengst loodsgeld Nederlandse havens	187.457	171.619
Opbrengst forfaits (excl. afbestellingen)	409	367
Opbrengst afbestellingen	424	357
Opbrengst heli	3.354	2.189
Totaal loodsvergoedingen Nederlandse havens	4.187	2.913
Betalingskorting automatische incasso	-1.116	-912
Effecten verrekeningen andere jaren	916	925
Totaal opbrengst loodsgelden Nederlandse havens	191.444	174.545
Loodsgeldtarieven Scheldevaart	33.523	32.358
Loodsvergoedingen Scheldevaart	83	59
Bijpassing voorcalculatorisch tekort Scheldevaart	3.127	2.666
Totaal opbrengsten Scheldevaart	36.733	35.083
Opbrengst overige tarieven	196	277
Opbrengst overige inkomsten	447	390
Totaal opbrengsten exploitatierekening	228.820	210.295

OPBRENGSTEN EXPLOITATIEREKENING

De opbrengst loodsgelden bestaat uit de in rekening gebrachte loodsgelden voor loodsdiensten naar Nederlandse havens (Wetschepen) en naar Vlaamse Scheldehavens (Scheldevaart). De opbrengsten hebben betrekking op de loodsreizen waarvan de reisdatum in het boekjaar ligt, voor zover deze betrekking hebben op Wetschepen, en de door Nederlandse loodsen uitgevoerde reizen inzake de Scheldevaart.

De verantwoorde frequentiekorting betreft het bedrag dat aan frequentiekorting is toegekend over de betreffende boekjaren.

Onder de overige inkomsten zijn de verrekeningen conform het kostentoerekeningsysteem opgenomen.

Overzicht verrekeningen andere jaren		
<i>(in duizenden EUR)</i>	2022	2021
Te verrekenen investeringen 2022 resp 2021	-856	-728
Vrijval verrekening kosten investeringen 2020 resp 2019	775	102
Terruggave FLP/FLO overschot	931	1.666
Verrekening voorstel andere tarieven 2021	94	-94
Verrekening herzien tariefbesluit 2014 en 2015	-28	-21
Stand per 31 december	916	925

EFFECTEN VERREKENINGEN ANDERE JAREN

Het Loodswezen heeft in het kostentoerekeningsysteem en/of met de ACM afspraken gemaakt over de wijze van verrekening van verschillende posten uit oudere boekjaren in de toekomstige tarieven.

TE VERREKENEN INVESTERINGEN 2022 RESP. 2021

Artikel 27c, zesde lid, onder i van de Loodsenwet bepaalt dat er een verrekening moet plaatsvinden van het verschil tussen de geraamde en de daadwerkelijk uitgevoerde wijzigingen in de materiële activa en investeringen in het kalenderjaar voorafgaande aan het jaar waarin het voorstel wordt gedaan.

In paragraaf 4.2.5.7 van de Memorie van Toelichting is dat nader uitgewerkt. Hierin is opgenomen dat kostenoriëntatie impliceert dat de tarieven zo goed mogelijk op de werkelijke kosten zijn gebaseerd en dat het niet de bedoeling is dat wel geraamde, maar niet gerealiseerde investeringen via het tarief worden gefinancierd. De Algemene Raad dient daarom een verrekening toe te passen, gebaseerd op de financiële verantwoording van het voorafgaande kalenderjaar. Het verschil tussen de geraamde en gerealiseerde investeringen moet worden verrekend. De definitieve verrekening over 2022 is pas bekend in 2023 en zal worden verrekend in de tarieven van 2024.

Het Loodswezen heeft met de ACM afspraken gemaakt over de wijze van verrekening. De verrekening van het te verrekenen bedrag van 2020 heeft in 2022 plaatsgevonden conform deze afspraken.

TERUGGAVE FLP/FLO-OVERSCHOT

In 2020 was er voor het eerst een post opgenomen voor de teruggave van de in het verleden opgebouwde FLO/FLP-gelden. In afstemming met de ACM en het Ministerie van IenW is besloten dat het bestaande overschot aan FLO/FLP stortingen terugggegeven zal worden aan de sector. Het uitgangspunt hierbij is het dempen van (grote) tariefmutaties en de teruggave aan de sector zal plaatsvinden middels een correctie op de loodsgeldtarieven. In de tarieven van 2022 is in totaal € 870.000 verwerkt als teruggave aan de sector dat gelijk staat aan een reductie van de tariefstijging van 0,5%. In 2022 is 0,5% over de werkelijke omzet loodsgelden uit het FLP fonds ontvangen, die ten gunste van het resultaat is gekomen (€ 930.930).

(1 1) ARBEIDSVERGOEDING LOODSEN

De berekende arbeidsvergoeding voor de directe uren en de toegerekende arbeidsvergoeding voor de indirecte uren zijn in onderstaande tabel opgenomen. Het betreft hier de vergoeding gebaseerd op de uurtarieven zoals ze gelden in het kader van de tariefregulering.

Overzicht uurtarieven prijsniveau 2022				
	Basistarief 2003	Weging	Basistarief 2003	Uurtarief 2022
Index cao-lonen CBS	106,9		106,9	111,2
	feb. 2002		feb. 2002	feb. 2020
	Scheepsklasse 1	1	€ 40,40	€ 57,58
	Scheepsklasse 2	1	€ 65,70	€ 93,65
	Scheepsklasse 3	1	€ 90,80	€ 129,40
Directe loodsuren	Scheepsklasse 4	1	€ 115,85	€ 165,11
	Scheepsklasse 5	1	€ 140,66	€ 200,48
	Scheepsklasse 6	1	€ 165,61	€ 236,05
	Scheepsklasse 7	1	€ 191,99	€ 273,64
	Scheepsklasse 8	1	€ 218,56	€ 311,52
	Scheepsklasse 9	1	€ 244,33	€ 348,24
	Indirect productieve loodstaken (IPL)	1	€ 91,14	€ 129,88
Indirecte loodsuren	Reizen en wachten tussen loodsreizen Reisuren	0,667	€ 60,76	€ 86,59
	Beschikbaarheidsuren	0,333	€ 30,38	€ 43,29

De arbeidsvergoeding op basis van bovenstaande uurtarieven is als volgt:

Arbeidsvergoeding registerloodsen (in duizenden EUR)	2022	2021
Arbeidsvergoeding directe loodsuren	50.656	46.130
Arbeidsvergoeding indirecte loodsuren	54.487	53.486
Afrekening Samenwerking Vlaams Loodswezen	0	0
Externe projecten	333	346
Totaal	105.476	99.962

De post 'afrekening samenwerking Vlaams Loodswezen' betreft de afrekening van de voorcalculatorische loodskosten in het kader van de Samenwerkingsovereenkomst. De partij in het Samenwerkingsverband die minder dan evenredig kosten maakt, wordt door de andere partij belast met het verschil tussen de begrote kosten en evenredige kosten.

(12) KOSTEN BELOODSEN EN PLANNEN

De kosten beloodsen en plannen betreffen zaken als de kosten van de vaartuigen, kosten varende medewerkers, kosten inhuur van de helikopter, kosten medewerkers technische dienst en de kosten van de medewerkers voor de planning en coördinatie.

De werkelijke totale kosten beloodsen en plannen bestaan uit:

Kosten beloodsen en plannen	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Vaartuigen	22.984	21.537
Afrekening samenwerking	-52	587
Opbrengst vervoer personen en goederen	-39	-16
Subtotaal vaartuigen	22.893	22.108
Kosten technische dienst	1.837	1.713
Kosten ligplaatsen en ov oper. locaties	1.956	1.576
Kosten bemanning vaartuigen (incl. NUR)	28.174	25.712
Kosten helikopter (incl. helivelden)	5.380	4.546
Overige vervoerskosten	10.911	10.083
Subtotaal beloodsen	48.258	43.630
Kosten planning	5.268	4.796
Afrekening samenwerking	142	127
Subtotaal planning	5.410	4.923
Totaal	76.561	70.661

(13) OVERIGE REGIONALE KOSTEN

De overige regionale kosten bestaan uit de kosten voor regionale ICT-systemen, algemene regionale kosten en de afrekening samenwerking Vlaams Loodswezen.

Overige regionale kosten	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Kosten regionale ICT-systemen	3.152	2.978
Algemene regionale kosten	8.360	7.622
Afrekening samenwerking	0	0
Subtotaal algemene regionale kosten	8.360	7.622
Totaal	11.512	10.600

De regionale ICT-kosten bestaan uit de kosten voor regionale planning en inzetsystemen SPIL, FRIS, LISA en LIS, GIDS en koppelingen met regionale havensystemen. Het betreft hier systemen die specifiek voor één of meerdere regio's worden gebruikt.

De algemene regionale kosten bestaan uit de kosten research & innovatie, overige operationele kosten ten behoeve van loodsen, kosten personeel regiokantoren, huisvestings- en kantoorkosten.

De werkelijke algemene regionale kosten zijn als volgt:	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Kosten research & development	74	123
Overige kosten t.b.v. loodsen	2.342	2.159
Kosten personeel wal	4.177	3.752
Huisvesting regiokantoren	886	808
Kantoorkosten	247	200
Overige bedrijfskosten	634	580
Totaal	8.360	7.622

(14) OVERIGE LANDELIJKE KOSTEN

De overige landelijke kosten bestaan uit de kosten landelijke ICT-systemen en algemene landelijke kosten. Deze kosten zijn als volgt:

Overige landelijke kosten	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Kosten landelijke ICT-systemen	2.984	3.062
Algemene landelijke kosten	12.304	10.967
Doorberekende kosten toezichthouder ACM	69	96
Totaal	15.357	14.125

De kosten landelijke ICT-systemen hebben betrekking op de kosten van de ICT-systemen. Dit betreft alle systemen die zowel landelijk als regionaal gebruikt worden (centrale computerinfrastructuur en netwerk, systeemsoftware, software, SAP, MS Office, etc.), echter met uitzondering van de specifiek aan regio's toegerekende systemen FRIS, LIS, LISA en SPIL 2005 en koppelingen met regionale havensystemen die onder de regionale ICT-kosten zijn opgenomen.

De doorberekende kosten toezichthouder ACM zijn de kosten die vanaf 2015 door ACM aan de sector waarop toezicht wordt gehouden worden doorberekend.

De algemene landelijke kosten worden gevormd door de kosten van de landelijke staf- en ondersteunende functies, inclusief de walorganisatie van de afdeling vervoer.

De werkelijke algemene landelijke kosten zijn als volgt:		
<i>(in duizenden EUR)</i>	2022	2021
Kosten personeel wal	9.582	8.726
Huisvesting kantoor	556	409
Kantoorkosten	139	157
Overige bedrijfskosten	2.027	1.675
Totaal	12.304	10.967

(15) PUBLIEKRECHTELIJKE BEROEPSORGANISATIE

De kosten publiekrechtelijke beroepsorganisatie bestaan uit de kosten Nederlandse Loodsencorporatie (NLC) en kosten Regionale Loodsencorporaties (RLc's). De werkelijke kosten voor 2022 zijn als volgt:

Kosten publiekrechtelijke beroepsorganisatie <i>(in duizenden EUR)</i>	2022	2021
Kosten NLC	2.112	1.660
Kosten RLC	253	203
Subtotaal	2.365	1.863
Kosten opleidingen/ STODEL	3.963	3.702
Totaal	6.328	5.565

De kosten van de NLC betreffen alle kosten van de Nederlandse Loodsencorporatie, inclusief de kosten van de medewerkers die bij de NLC in dienst zijn. De kosten van de RLC betreffen de kosten met betrekking tot de Regionale Loodsencorporaties.

De kosten voor de opleidingen/STODEL betreffen de kosten voor de opleiding van aspirant-loodsen, de kosten voor interne opleiding tot HBO-master niveau, de bijscholing en deskundigheidsbevordering van registerloodsen, inclusief de algemene kosten van de Stichting STODEL.

(16) VERMOGENSVERGOEDING

Vergoeding voor vermogenskosten <i>(in duizenden EUR)</i>	2022	2021
Materiële vaste activa	4.298	4.680
Overige vermogenskosten	645	593
Totaal	4.943	5.273

De afname van de vermogensvergoeding in 2022 ten opzichte van 2021 is het gevolg van een hoger bedrag aan afschrijvingen dan aan investeringen, waardoor de capital base daalt.

De over 2022 terug te betalen vermogenskosten worden conform het bepaalde in artikel 27c, zesde lid, onder i van de Loodsenwet, verrekend in de totale verrekening van de investeringen over 2022 in het tariefvoorstel 2024. Dit houdt in dat voor het deel van het verschil dat betrekking heeft op de post materiële vaste activa een verrekening ten laste van de loodsgeldtarieven dient plaats te vinden in het tariefvoorstel 2024.

Voor de periode 2020-2022 is het WACC percentage vastgesteld op 4,6%.

(17) AFSCHRIJVINGEN

In de exploitatierekening van Nederlands Loodswezen zijn de volgende afschrijvingskosten materiële vaste activa opgenomen:

Afschrijvingen materiële vaste activa	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Afschrijvingskosten reddingsmiddelen varende dienst	31	30
Afschrijvingskosten vaartuigen	8.178	9.021
Afschrijvingskosten opleidingsmiddelen	335	309
Afschrijvingskosten overige kosten tbv loodsen	857	835
Afschrijvingskosten operationele huisvesting	534	444
Afschrijvingskosten automatisering	2.179	2.077
Afschrijvingskosten huisvesting	430	424
Afschrijvingskosten kantoor	68	64
Totaal	12.612	13.204

(18) REGISTERLOODSEN

Het aantal registerloodsen dat in het loodsenregister is ingeschreven bedraagt ultimo boekjaar:

	2022	2021
Noord	16	18
Amsterdam-IJmond	66	66
Rotterdam-Rijnmond	216	217
Scheldemonden	168	165
Totaal	466	466

(19) PERSONEELSBESTAND

Het personeelsbestand in FTE, dat in dienst is van NLBV, NLC en Stodel, was ultimo 2022 440,73 FTE en ultimo 2021 416,91 FTE. In 2022 was het gemiddelde 431,20 FTE (2021: 418,83 FTE). Dit is exclusief uitzendkrachten. Indien hiermee rekening wordt gehouden, leidt dit tot het onderstaande overzicht:

	2022	2021
Gemiddeld aantal werknemers in dienst	431,20	418,83
Gemiddeld aantal uitzendkrachten op jaarbasis	39,69	35,16
Totaal gemiddeld aantal personen werkzaam	470,89	453,99

De personeelskosten zijn in het exploitatieoverzicht opgenomen in overeenstemming met de functionele indeling, derhalve vormen de personeelskosten geen individuele post in het exploitatieoverzicht.

Er zijn geen werknemers werkzaam in het buitenland.

(20) SALARISSEN EN SOCIALE LASTEN PERSONEEL

In de exploitatierekening zijn de volgende salarissen en sociale lasten personeel opgenomen:

Lonen en sociale lasten personeel	2022	2021
<i>(in duizenden EUR)</i>		
Loonkosten ondersteunend personeel	36.287	32.267
Sociale lasten ondersteunend personeel	4.989	4.496
Pensioenpremies ondersteunend personeel	6.076	5.566
Kosten nieuwe uitbreidingsregeling (NUR)	-887	-173
Totaal	46.466	42.156

PENSIOENPREMIES MEDEWERKERS

Nederlands Loodswezen heeft alle pensioenregelingen van de medewerkers verwerkt volgens de benadering waarbij de verplichtingen aan de pensioenuitvoerder in kaart worden gebracht.

De post pensioenpremies medewerkers betreft de werkgeverslasten voor de pensioenpremie en het nabestaandenpensioen van de medewerkers in dienst van Nederlands Loodswezen B.V., onder aftrek van de eigen bijdrage van de personeelsleden voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen en verhoogd met de compensatie van de eigen bijdrage voor medewerkers die onder de overgangsregeling vallen.

De voor de medewerkers van Nederlands Loodswezen B.V. geldende pensioenregeling betreft een verzekerde-pensioenregeling. De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling zijn:

- De regeling kent een levenslang ouderdomspensioen, levenslang partnerpensioen, tijdelijk partnerpensioen en wezenpensioen.
- Het pensioengevend salaris is 12 maal het vaste salaris en vaste toeslagen, vermeerderd met de 13^e maand en vakantietoeslag, rekening houdend met het fiscale maximum van € 114.866.
- De pensioengrondslag is het pensioengevend salaris minus een franchise die voor 2022 € 14.802 bedraagt.
- De jaarlijkse opbouw van het ouderdomspensioen bedraagt 1,25% van de pensioengrondslag, gebaseerd op een pensioenleeftijd van 68 jaar, conform het fiscale maximum, de jaarlijkse opbouw van het partnerpensioen bedraagt 0,875% van de pensioengrondslag.

De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa als deze tot een terugbetaling leiden of tot een vermindering van toekomstige betalingen.

Op grond van het bovenstaande leidt de regeling conform Richtlijn 271 niet tot het opnemen van een verplichting op de balans. De reguliere pensioenkosten betreffen de kosten die over het desbetreffende boekjaar voor rekening van Nederlands Loodswezen B.V. zijn gekomen, onder aftrek van de eigen bijdragen van werknemers.

NIEUWE UITTREDE REGELING (NUR)

In 2022 is er € 886.664 ten gunste van het resultaat gekomen ten behoeve van de uittrede regeling voor continu personeel, dit bedrag betreft de mutatie van de voorziening Nieuwe Uittreding Regeling. In 2022 bestaat de mutatie van de voorziening voor € 175.000 uit mutatie deelname kans, € -2.659.000 mutatie marktrente en € 441.000 mutatie CAO-loonstijgingen en € 186.000 overige mutaties.

BEZOLDIGING

De bezoldiging van de Raad van Commissarissen bedraagt voor 2022 € 82.062 (2021 € 81.694).

Bezoldiging van de bestuurders (statutair directeur) betreft voor 2022 € 22.356 (2021 € 16.703) voor de vergoeding voor de leaseauto en onkostenvergoeding. De inzet van bestuurders wordt tussen de drie maatschappen onderling verrekend naar rato van het aantal niet beherende vennoten per maatschap aan het einde van elk boekjaar en komt hiervoor dus ook geen bedrag ten laste van NLBV.

(21) WET NORMERING TOPINKOMENS

De Wet Normering Topinkomens is van toepassing op een aantal entiteiten van Nederlands Loodswezen. Voor de Nederlandse Loodsencorporatie en de Regionale Loodsencorporaties geldt dat alle bepalingen van de WNT van kracht zijn. Voor Nederlands Loodswezen B.V. geldt dat uitsluitend paragraaf 4 van toepassing is.

Organisaties waarop de WNT van toepassing is kunnen een keuze maken over de wijze waarop zij de cijfers in het kader van de WNT openbaar maken. Nederlands Loodswezen heeft ervoor gekozen deze cijfers op haar website te publiceren. Voor de WNT wordt verwezen naar onze website:

www.loodswezen.nl

(22) HONORARIA ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountantshonoraria voor de accountant die is belast met de controle van de jaarrekening ten laste van het resultaat gebracht:

(in duizenden EUR)	Accountants	Overige netwerk	2022	2021
Controle van de jaarrekening	353	0	353	305
Andere controlediensten	162	0	162	92
Subtotaal controle	515	0	515	397
Andere niet-controlediensten	0	210	210	0
Totaal honoraria accountant	515	210	725	397

De totale honoraria voor de controle van de jaarrekening zijn gebaseerd op de totale honoraria over het boekjaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, ongeacht of de werkzaamheden door de externe onafhankelijke accountant reeds gedurende dat boekjaar zijn verricht.

(23) NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

HUUR- EN LEASEVERPLICHTINGEN

De jaarlijkse verplichtingen inzake huurovereenkomsten van gebouwen, terreinen, kaden en steigers hebben een maximale looptijd tot 2031. In onderstaand overzicht zijn de jaarlijkse verplichtingen weergegeven naar looptijd:

Huur- en leaseverplichtingen per 31-12-2022

<i>(in duizenden EUR)</i>	Looptijd korter dan 1 jaar	Looptijd tussen 1 en 5 jaar	Looptijd langer dan 5 jaar	Totaal
Heli	3.701	0	0	3.701
Datacenter/Outsourcing	1.458	365	0	1.823
Huurovereenkomsten	571	1.879	2.232	4.682
Nieuwbouw schepen	8.076	9.496	0	17.572
Overige overeenkomsten	480	164	0	644
Licentieovereenkomsten	251	2	0	253
Onderhoudscontracten	596	176	0	772
Totaal licentieovereenkomsten	847	178	0	1.025
Lease auto's	765	1.164	0	1.929
Kopieermachines Canon 2017 - 2022	24	20	0	44
Totaal leaseverplichtingen	789	1.184	0	1.973
Totaal	15.922	13.266	2.232	31.420

Nederlands Loodswezen heeft leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de vennootschap ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de resultatenrekening over de looptijd van het contract. De genoemde bedragen zijn exclusief BTW.

VERGELIJKENDE CIJFERS 2021:

Huur- en leaseverplichtingen per 31-12-2021				
<i>(in duizenden EUR)</i>	Looptijd korter dan 1 jaar	Looptijd tussen 1 en 5 jaar	Looptijd langer dan 5 jaar	Totaal
Heli	3.440	3.440	0	6.880
Datacenter/Outsourcing	1.425	356	0	1.781
Huurovereenkomsten	595	1.930	2.654	5.179
Nieuwbouw schepen	0	0	0	0
Overige overeenkomsten	320	448	0	768
Licentieovereenkomsten	258	0	0	258
Onderhoudscontracten	469	6	0	475
Totaal licentieovereenkomsten	727	6	0	733
Lease auto's	700	1.276	0	1.976
Kopieermachines Canon 2017 - 2022	28	0	0	28
Totaal leaseverplichtingen	728	1.276	0	2.004
Totaal	7.235	7.456	2.654	17.345

Gedurende het verslagjaar zijn in de verlies en winstrekening verwerkt:	
<i>(in duizenden EUR)</i>	2022
Heli	3.701
Datacenter/Outsourcing	1.383
Huurovereenkomsten	803
Licentieovereenkomsten	572
Onderhoudscontracten	630
Lease auto's	673
Kopieermachines Canon 2022 - 2024	26
Totaal	7.788

BANKGARANTIES

Er zijn bankgaranties afgegeven tot een bedrag van totaal € 214.090, die met name betrekking hebben op huurcontracten.

KREDIETFACILITEITEN

Met ABN-AMRO Bank is een rekening-courant kredietfaciliteit afgesloten van € 10 miljoen. Het doel van de faciliteit is financiering van werkkapitaal en de faciliteit kan gebruikt worden als rekening-courant of voor het stellen van garanties. De debetrente op jaarbasis is gebaseerd op een gemiddeld 1-maands Euribor tarief verhoogd met een kredietopslag van 0,65% en 0,35% liquiditeitspremie. Er is in 2021 geen gebruik gemaakt van deze faciliteit. De bereidstellingsprovisie voor de kredietfaciliteit bedraagt 0,10% per kwartaal.

Met Rabobank Rotterdam is een rekening-courant krediet afgesloten van € 0,5 miljoen. Het doel van de faciliteit is financiering van werkkapitaal of voor het stellen van garanties. De debetrente op jaarbasis is gebaseerd op een gemiddeld 1-maands Euribor tarief verhoogd met een opslag van 1,25%. Er is in 2022 geen gebruik gemaakt van deze faciliteit.

PENSIOENEN

Vanaf 2016 loopt de herverzekering met looptijd tot en met 2019 rechtstreeks tussen de pensioenverzekeraar en Nederlands Loodswezen en de drie andere organisatie behorende tot Nederlands Loodswezen die werknemers in dienst hebben die deelnemer aan de betreffende pensioenregeling zijn. In 2020 is er een nieuwe overeenkomst ingegaan met een looptijd van 2 jaar. In verband met de vertraging van de nieuwe wetgeving is het contract in 2022 voor nog eens 2 jaar verlengd. De jaarlijks verplichting die hiermee gemoeid is hangt af van de loonsom en pensioengrondslag en bedraagt op basis van het huidige personeelsbestand en de huidige loonsom circa € 7,2 miljoen per jaar.

ONTVANGEN AANSPRAKELIJKHEIDSTELLING DOOR EEN VOORMALIGE STUDENT AAN DE OPLEIDING TOT REGISTERLOODS: MASTER IN MARITIME PILOTING

In 2020 is een aansprakelijkheidsstelling ontvangen van een voormalig student aan de OTR:MMP, een HBO Master opleiding tot registerloods. Deze student heeft van 1 februari 2018 tot en met 30 juni 2019 als student de HBO Master opleiding tot registerloods (Master in Maritime Piloting) gevolgd. Tijdens het volgen van die opleiding heeft hij bij het aan boord gaan letsel aan één van zijn ledematen opgelopen. Vanwege het opgelopen letsel is een uitkering gedaan vanuit de hiervoor afgesloten ongevallen verzekering.

In 2020 is namens hem een aansprakelijkheidsstelling gedaan voor geleden en nog te lijden materiële en immateriële schade, met als voornaamste grond het schenden van de zorgplicht. De Nederlandse Loodsencorporatie is van mening dat er geen gronden bestaan voor deze aansprakelijkheidsstelling en dat er, naast de reeds gedane uitkering vanuit de ongevallen verzekering, geen grond voor aanvullende schadevergoeding aanwezig is.

In de aansprakelijkheidsstelling wordt ook gesteld dat werknemers van Nederlands Loodswezen B.V. geen goede instructies hebben gegeven, waardoor dit ongeval heeft kunnen gebeuren. Nederlands Loodswezen BV is van mening dat er geen sprake is van onjuist handelen van haar medewerkers.

Vervolgens is er op 31 augustus 2021 een verzoekschrift voorlopig getuigenverhoor ontvangen. Deze verhoren hebben plaatsgevonden, waarvan proces-verbaal is opgemaakt. Nadien heeft de wederpartij wederom verzocht om een minnelijke regeling te verkennen. Dit verzoek is afgewezen.

Zowel de Nederlandse Loodsencorporatie als Nederlands Loodswezen B.V. zijn verzekerd voor aansprakelijkheid. Op grond van deze evaluatie is in de jaarrekening 2022 geen verplichting opgenomen voor bovenstaand geschil.

GESCHIL MET DE STICHTING BEDRIJFSPENSIENFONDS VOOR DE KOOVVAARDIJ

In 2021 is een geschil ontstaan tussen Nederlands Loodswezen B.V. (NLBV) en de Stichting bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij (BpfK). BpfK is van mening dat de pensioenen van varende werknemers van NLBV onder de verplichtstelling van het BpfK vallen.

NLBV kent voor al haar varende (en niet varende) werknemers een eigen pensioenvoorziening op grond van de CAO Loodswezen, die in eerste instantie was ondergebracht bij een eigen ondernemingspensioenfonds en thans is ondergebracht bij een pensioenverzekeraar.

NLBV betwist dat haar varende werknemers onder de werkingssfeer van het verplichtstellingsbesluit van BpfK vallen, omdat NLBV niet behoort tot de bedrijfstak koopvaardij en de bemanningen geen zeevarenden zijn zoals gedefinieerd in onderdeel A van het verplichtstellingsbesluit. NLBV is voorts van mening dat dat zij - voor zover vereist - in aanmerking komt voor een vrijstelling en is voornemens één of meerdere vrijstellingsverzoeken in te dienen. Op basis van het voorgaande acht NLBV het niet waarschijnlijk dat in een procedure zal worden vastgesteld dat haar varende werknemers onder de werkingssfeer van BpfK vallen.

Indien NLBV in dit geschil in het ongelijk zou worden gesteld en ook geen (afloop) vrijstelling wordt verleend zal aansluiting met terugwerkende kracht bij BpfK gepaard moeten gaan met een collectieve waardeoverdracht vanuit de pensioenverzekeraar van de bestaande pensioenvoorziening op grond van de CAO Loodswezen. NLBV verwacht dat ten minste een substantieel deel van de overdrachtssom kan worden voldaan uit deze collectieve waardeoverdracht, maar thans kan niet met voldoende betrouwbaarheid worden vastgesteld voor welk bedrag de verplichting in dat geval kan worden afgewikkeld.

NLBV heeft derhalve geen voorziening of te betalen post opgenomen in de jaarrekening 2022 ten aanzien van het geschil met BpfK.

(24) FISCALE POSITIE

De loodsassociaties Amsterdam-IJmond, Rotterdam-Rijnmond/Noord en Scheldemonden vormen een fiscale eenheid voor de omzetbelasting met Nederlands Loodswezen B.V., Kenniscentrum Loodswezen B.V. en Loodswezen Materieel B.V. Zij zijn over en weer hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden uit hoofde van de omzetbelasting.

Ingevolge de afspraken met de fiscus over de belastingheffing van de winst van de loodsassociaties wordt het resultaat toegerekend aan de afzonderlijke loodsassociaties Amsterdam-IJmond, Rotterdam-Rijnmond/Noord en Scheldemonden en bij de individuele registerloodsen / vennoten fiscaal verrekend.

De organisaties die de beroepsorganisatie vormen (Nederlandse Loodsencorporatie, de Regionale Loodsencorporaties en de Stichting Stodel) hebben geen winstoogmerk en zijn vrijgesteld van winstbelasting.

(25) WINSTBESTEMMING

De winst van de maatschappen is verwerkt in de nog niet uitgekeerde winst onder het eigen vermogen.
Het resultaat van de overige entiteiten is verwerkt in de overige reserves onder het eigen vermogen.

(26) GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum bekend, die van invloed zijn op hetgeen in de jaarrekening 2022 is opgenomen.

Hoek van Holland, 11 april 2023

Namens de algemene raad van de Nederlandse Loodsencorporatie

J.B. Mulder

Voorzitter

Namens Nederlands Loodswezen B.V.

H.B.W. Broers

Directeur

OVERIGE GEGEVENS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de algemene raad van de Nederlandse Loodsencorporatie

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2022

ONS OORDEEL

Wij hebben de jaarrekening 2022 van de hierna opgenomen entiteiten zoals toegelicht op pagina 75 gecontroleerd. De jaarrekening ziet toe op de gemeenschappelijke financiële verantwoording van:

- Nederlandse Loodsencorporatie
- Stichting opleiding en deskundigheidsbevordering registerloodsen (Stodel)
- Regionale loodsencorporatie Noord
- Regionale loodsencorporatie Amsterdam-IJmond
- Regionale loodsencorporatie Rotterdam-Rijnmond
- Regionale loodsencorporatie Scheldemonden
- Nederlands Loodswezen B.V.
- Loodsenassociatie Amsterdam-IJmond
- Loodsenassociatie Rotterdam-Rijnmond/Noord
- Loodsenassociatie Scheldemonde
- Loodswezen Materieel B.V.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de opgesomde entiteiten op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met de in Nederland algemeen aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving overeenkomstig Titel 9 Boek 2, het Kostentoe rekeningssysteem Loodswezen 2019-2023 en besluiten van de ACM in het kader van de tariefregulering van het Loodswezen, zoals toegelicht op pagina 75 tot en met 81 vereist is.

De jaarrekening bestaat uit:

1. Het overzicht vermogen per 31 december 2022.
2. Het overzicht exploitatierekening over 2022.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Nederlandse Loodsencorporatie zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

INFORMATIE TER ONDERSTEUNING VAN ONS OORDEEL

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

CONTROLE-AANPAK FRAUDERISICO'S

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de entiteit en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingproces en de wijze waarop de algemene raad inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de algemene raad toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

HET RISICO DAT HET MANAGEMENT MAATREGELEN VAN INTERNE BEHEERSING DOORBREEKT

OMSCHRIJVING

Het management bevindt zich in een unieke positie om fraude te kunnen plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en daarmee frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken.

WIJZE WAAROP DOOR ONS IS GECONTROLEERD

Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van de interne beheersingsmaatregelen en de processen aangaande het genereren en verwerken van journaalposten uitgaande van een risico op doorbreking van dat proces. Ook hebben wij de processen rondom de totstandkoming van financiële verslaggeving en het identificeren van significante transacties buiten de normale bedrijfsvoering beoordeeld.

Daarnaast hebben wij specifieke aandacht gegeven aan het selecteren en toetsen van journaalposten op basis van risicocriteria, zoals handmatige boekingen in het afsluitproces.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van de algemene raad.

HET RISICO DAT ER TE VEEL FREQUENTIEKORTING WORDT UITGEKEERD

OMSCHRIJVING

Elk jaar wordt per cluster de frequentiekorting bepaald. De frequentiekorting is afhankelijk van het aantal schepen wat toegekend wordt aan een cluster. Door schepen toe te voegen die niet behoren tot dat cluster kan er te veel frequentiekorting worden uitgekeerd.

WIJZE WAAROP DOOR ONS IS GECONTROLEERD

Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van de interne beheersingsmaatregelen en de processen aangaande het proces frequentiekorting.

Daarnaast hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de schepen die onderdeel uitmaken van een bepaald cluster en of deze voldoen aan de daaraan gestelde voorwaarde.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van de algemene raad.

CONTROLE-AANPAK NALEVING VAN WET- EN REGELGEVING

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de entiteit door inlichtingen in te winnen bij de algemene raad en het lezen van notulen. Voor zover materieel voor de gerelateerde financiële overzichten, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, de volgende wet- en regelgeving overwogen: naleving van het belastingrecht en regelgeving voor financiële verslaggeving aangemerkt als wet- en regelgeving met een directe invloed op de financiële overzichten.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de financiële overzichten.

Daarnaast is de Nederlandse Loodsencorporatie onderworpen aan overige wet- en regelgeving waarvan de gevolgen van niet naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de financiële overzichten, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken.

Gezien de aard van de activiteiten van de Nederlandse Loodsencorporatie en de complexiteit van de Loodsenwet bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van deze wet- en regelgeving die geen direct effect hebben op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van een entiteit, voor de mogelijkheid van een entiteit om haar activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de financiële overzichten. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten, zijn beperkt tot (i) het management en, in voorkomend geval, de met governance belaste personen vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens) van niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede van niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

CONTROLE-AANPAK CONTINUÏTEIT

De algemene raad heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode van twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van de algemene raad te evalueren omvatten onder andere:

- Overwegen of de continuïteitsbeoordeling van de algemene raad alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben en de algemene raad bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten. Wij hebben hierbij voornamelijk aandacht besteed aan de liquiditeitspositie.
- Nagaan of de algemene raad gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de entiteit om haar continuïteit te handhaven.
- Evalueren van de begrote operationele resultaten en daaraan gerelateerde kasstromen voor de periode van twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening rekening houdend met onze kennis uit de controle en ontwikkelingen in de branche.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- Het voorwoord
- Het bestuursverslag
- De overige gegevens

- Colofon

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De algemene raad is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag van de algemene raad en de overige gegevens.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN DE ALGEMENE RAAD VOOR DE JAARREKENING

De algemene raad is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland algemeen aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving overeenkomstig Titel 9 Boek 2, het Kostentoerekeningssysteem Loodswezen 2019-2023 en besluiten van de ACM in het kader van de tariefregulering van het Loodswezen, zoals toegelicht op pagina 75 tot en met 81. In dit kader is de algemene raad verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de algemene raad noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de algemene raad afwegen of de entiteit in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de algemene raad de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de algemene raad het voornemen heeft om de entiteit te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De algemene raad moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de entiteit haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de algemene raad en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de algemene raad gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de entiteit haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen. Wij communiceren met de algemene raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 19 april 2023

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: N.R. Fritz RA

BEGRIPPENLIJST

ACM

Autoriteit Consument en Markt

AVG

Algemene Verordening Gegevensbescherming

CISO

Chief Information Security Officer

COSO

Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission

CSRD

Corporate Sustainability Reporting Directive

EMPA

European Maritime Pilots Association

ETA

Estimated Time of Arrival

ETD

Estimated Time of Departure

FLO

Functioneel Leeftijds Ontslag

FLP

Functioneel Leeftijds Pensioen

GIDS

Gezamenlijk Interactief Dienstverleners Systeem

IALA

International Association Of Lighthouse Authorities

IMPA

International Maritime Pilots Association

IMO

International Maritime Organization

ISM

International Safety Management

ISPO

International Standard for Maritime Pilots Organizations

KRVE

Koninklijke Roeiersvereniging de Eendracht

LOGE

Loodsenregister

LNS

Loodsplicht nieuwe stijl

NCSC

Nationaal Cyber Security Centrum

NCTV

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid

NLBV

Nederlands Loodswezen B.V.

NLC

Nederlandse Loodsencorporatie

NMS

Navigator Marginale Schepen

NUR

Nieuwe Uittrede Regeling

PEC

Pilot Exemption Certificate

QASTOR-LITE

Navigatie ondersteunend apparaat

RLC

Regionale Loodsencorporatie

SERVQUAL

Service en Quality model

STODEL

Stichting Opleiding- en Deskundigheidsbevordering Registerloodsen

SVW

Scheepvaartverkeerswet

VTS

Vessel Traffic Service

COLOFON

UITGAVE

Nederlands Loodswezen, mei 2023
www.jaarverslagloodswezen.nl

BEZOEKADRES

Berghaven 16
3151 HB Hoek van Holland
Postbus 830
3000 AV Rotterdam
www.loodswezen.nl

CONCEPT, DESIGN EN REALISATIE

Gloedcommunicatie

TECHNIEK

F19 Digital Reporting

CONTENT EN REDACTIE

Nederlands Loodswezen
Gloedcommunicatie

FOTOGRAFIE

Nederlands Loodswezen

REDACTIEADRES

Afdeling Communicatie
Nederlands Loodswezen
Berghaven 16
3151 HB Hoek van Holland
Postbus 830
3000 AV Rotterdam
communicatie@loodswezen.nl